

DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO CURSO 2021-2022

IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

ÍNDICE

1.	Introdución (Profesores do Departamento). Contextualización da Programación.	1-2
2.	Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.	3-5
3.	Concreción de obxectivos por etapas e curso (ESO e Bacharelato)	6-12
4.	Concreción para cada estándar de aprendizaxe avaliable (táboas): temporalización, grao mínimo de consecución para superar a materia e procedementos e instrumentos de avaliación.	13-130
	•Táboa 1. Criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe, competencias clave e mínimos esixibles. (13-53)	
	•Táboa 2. Procedementos e instrumentos de avaliación e temporalización. (54-79)	
	•Táboa 3. Contidos. (80-90)	
	•Programación de Literatura Universal. (91-102)	
	•Programación do Grupo de Mellora da aprendizaxe e o rendemento académico de 2º e 3º de ESO (ámbito sociolingüístico). (103-118)	
5.	Temporalización detallada, libros de texto e obras de lectura obrigatoria.	118-123
6.	Concrecións metodolóxicas da materia.	123-124
7.	Materiais e recursos didácticos.	124-125
8.	Criterios de avaliación, cualificación e promoción do alumnado.	125-134
	8.1.-Criterios de cualificación e promoción. Normas xerais para tódolos cursos.(125-133)	
	8.2.- Actividades de avaliación. Procedementos e instrumentos de avaliación. Actividades de reforzo e recuperación. (134)	
	8.3.- Criterios de cualificación da avaliación extraordinaria de xuño para tódolos cursos (incluído o alumnado coa materia pendente). (134)	
9.	Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente.	134-136
10.	Organización dos procedementos que permitan ao alumnado acreditar os coñecementos.	137-138
	10.1.- Programa de recuperación (137)	
	10.2.-Obxectivos e contidos mínimos. Criterios de avaliación, cualificación e corrección da materia pendente. Procedementos e instrumentos de avaliación. (138)	
11.	Organización de procedementos para acreditar coñecementos previos (Bacharelato).	138
12.	Deseño de avaliación inicial e medidas a adoptar en función dos resultados.	139
13.	Medidas de atención á diversidade.	140-141
14.	Concreción dos elementos transversais en cada curso.	142-145
15.	Actividades complementarias e extraescolares do Departamento.	145
16.	Mecanismos de revisión, avaliación e modificación da programación didáctica en función dos resultados académicos e procesos de mellora.	145-146
17.	Anexos:	147-174
	1. Información ao alumnado (p.147)	
	2. Aportación ao plan de convivencia (p. 147)	

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

3. Programas específicos para o alumnado repetidor (p. 147)
4. Procedementos para a cualificación da nota final se hai alumnado que asiste a programas de reforzo con atribución horaria (p.147)
5. Proxecto lector do departamento (148-150)
6. Relación entre Proxecto lector, a materia de Lingua Castelá e Literatura e as TIC (150-152)
7. Programación didáctica de Formación Profesional Básica. (152-172)
8. Modificacións posibles en caso de confinamento (173-174)
18. Bibliografía. 174-175
19. Data e firmas. 176

1. INTRODUCCIÓN - CONTEXTUALIZACIÓN DA PROGRAMACIÓN

PROFESORES DO DEPARTAMENTO

Cinco profesores con destino definitivo no centro, unha funcionaria con destino definitivo noutro centro e con comisión neste centro, unha profesora en prácticas:

Prados Anaya, Carmen: Dous grupos de Lingua castelá e literatura de 2º de Bacharelato (6 horas), dous grupos de Lingua castelá e literatura de 1º de Bacharelato (6 horas), dous grupos de 4º de ESO (6 horas). Total: 18 horas. Xefa do Departamento.

Martín Méndez, Rafael: Un grupo de Literatura Universal (4 horas), un grupo de 3º de ESO de PMAR, ámbito sociolingüístico (9 horas), un grupo de 1º FP básica, ámbito sociolingüístico (7 horas). Total: 20 horas.

Míguez Viqueira, María Socorro: Tres grupos de Lingua castelá e literatura de 2º de ESO (12 horas), dous grupos de 4º de ESO (6 horas), un grupo de Lingua castelá e literatura de 1º de Bacharelato (3 horas). Total: 18 horas.

Golán García, María: Un grupo de Lingua castelá e literatura de 2º ESO, tres grupos de Lingua castelá e literatura de 3º ESO (9 horas), dous grupos de 2º Bacharelato (6 horas). Total: 18 horas.

Fátima Pernas, substituta de Busta Varela, Carmela: tres grupos de Lingua castelá e literatura de 1º ESO (12 horas), dous grupos de Lingua castelá e literatura de 2º ESO (6 horas). Total: 18 horas.

Vega Vázquez, Isabel (profesora en comisión de servicios con destino definitivo noutro centro): Dous grupos de Lingua castelá e literatura de 1º Bacharelato (6 horas), tres grupos de 1º de ESO (12 horas). Total: 18 horas.

Ana Alberte Lista (profesora en prácticas): Un grupo de Lingua castelá e literatura de 1º de ESO (4 horas), dous grupos de Lingua castelá e literatura de 3º ESO (6 horas), un grupo de 4º de ESO (3 horas), un grupo de 2º FP básica (6 horas). Total: 19 horas.

CONTEXTUALIZACIÓN

Hai catro factores fundamentais na relación do entorno e o alumnado do IES de Ames ca materia de Lingua Castelá e Literatura:

1) Parte do alumnado é galego falante, polo tanto unha boa parte del ten problemas para dominar o castelán como lingua oral, se ben a nivel escrito teñen un maior dominio da lingua castelá (con interferencias co galego), ou polo menos non se negan a empregar esta lingua cando escriben (o cal sucede en moitos casos ca lingua oral).

2) Hai unha parte pequena de alumnado que pertence a un nivel socio-cultural alto, unha maioría que pertence a un nivel medio baixo e unha minoría que procede de clases especialmente desfavorecidas. Isto reflíctese no uso da lingua castelá, pois é reducido o número de alumnos que teñan un vocabulario rico e extenso, e que domine correctamente as diferentes estruturas da lingua e a súa ortografía. Por tanto, a labor do Departamento de Lingua Castelá adquire un carácter social moi importante para tratar de eliminar as distancias culturais entre os estudantes, de xeito que poidan ter as mesmas oportunidades.

3) Segue a aumentar o número de alumnos que proceden da emigración ou da adopción, sobre todo de América Latina (Arxentina, Brasil, Cuba, Colombia, Venezuela...), pero tamén China, Etiopía... É difícil para algúns deles alcanzar os mínimos da materia porque con frecuencia coñecen moi pouco da Lingua (tanto castelá como galega), tan só o que aprenden na rúa ou cos compañeiros e amigos. Sería desexable que houbera a posibilidade de impartir clases a estes alumnos da gramática da lingua castelá ou galega no propio centro e formando parte do horario do profesorado do Departamento (clases de reforzo de español ou galego para estranxeiros), co fin de axudarlles a acadar os obxectivos mínimos da materia.

4) A poboación de Ames crece cada ano máis, a un ritmo que está por riba da maioría dos concellos de Galicia, e iso fai que cada ano se incremente o número de alumnos; polo tanto a ratio de alumnos por profesor é moi elevada, este curso especialmente en 2º de ESO e en 1º de Bacharelato (de 25 a 30 alumnos por aula). Todo isto fai difícil o proceso de atención de alumnos que teñen dificultades de aprendizaxe e, ás veces, provoca problemas de disciplina ou falta de atención.

5) Situación do Centro: está ao norte da capital do Concello, Bertamiráns, na estrada que conduce a Negreira, ao lado da autovía Santiago-Brión. Aínda que está a un quilómetro da Casa do Concello, trátase dunha zona pouco poboada. Ao longo desta estrada está a gardería municipal, o polideportivo e o colexio de Primaria A Mahía. Os alumnos da localidade soen ir a pé e hai unha boa parte que vai en bus dende as diferentes vilas e aldeas.

Comezou sendo un centro para arredor de 400 alumnos e hoxe anda á beira dos 800.

6) Imparte ensinanzas de ESO (sete primeiros, seis segundos (un deles de PMAR), seis terceiros (un deles de PMAR), seis cuartos (un deles orientado á FP), Bacharelato (cinco primeiros e catro segundos), e FP Básica, en horario diurno, polas mañás e o luns tamén pola tarde.

7) Os colexios adscritos son : A Mahía, Agro do Muiño (ambos de Bertamiráns), Cobas e Barouta (da parroquia de Ames).

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

A ley LOMCE/LOMLOE basease na potenciación da aprendizaxe por competencias. Unha competencia supón a combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais e de comportamento que se mobilizan conxuntamente para lograr unha acción eficaz, “un saber facer”. A seguir, detallamos estas competencias e a súa aplicación á materia.

COMPETENCIA EN COMUNICACIÓN LINGÜÍSTICA (CCL)

Esta competencia é a de maior relevancia que pode adquirirse nesta materia, xa que todos os seus contidos están orientados a adquirir coñecementos, destrezas e actitudes comunicativas.

COMPETENCIA DIXITAL (CD)

Nesta materia, a procura de información ten un papel relevante, polo que o alumno debe ser capaz de seleccionar aquela que lle proporcione uns coñecementos que, á súa vez, lle permitan a mellora das súas destrezas comunicativas. O uso de Internet convértese nun instrumento privilexiado para esa finalidade. Ademais, outros soportes electrónicos (DVD, CD-ROM...) e os procesadores de texto contribuirán á mellora da capacidade comunicativa do alumno, sobre todo porque lle animarán a mellorar en dúas das facetas, a de escribir e a de ler. Este ano, como o anterior, dadas as circunstancias COVID, é de especial importancia que o alumnado manexe a aula virtual e outras técnicas de procesamento da información (TICS).

COMPETENCIAS SOCIAIS E CÍVICAS (CSC)

O uso da lingua como instrumento de comunicación axudará a que o alumno desenvolva a competencia social e cívica, despois de que lle permitirá pór en práctica habilidades sociais como a convivencia, o respecto, a tolerancia, etc., froito das súas relacións con outras persoas que non necesariamente han de ter visións do mundo iguais á súa. Aínda que unha das finalidades desta materia é aprender lingua, tamén o é comprender e valorar as mensaxes que se transmiten a través do código lingüístico, e ata apreciar ese código cando non é o propio dun (caso do estudo doutras linguas españolas ou estranxeiras). Desta forma, a lingua como sistema de comunicación pode facilitar que o alumno coñeza realidades distintas ás do contexto social en que vive e favorecer unha visión aberta doutras realidades.

CONCIENCIA E EXPRESIÓNS CULTURAI (CCEC)

Esta competencia adquirese, fundamentalmente, cando se lle achega ao alumno á produción literaria, de modo que coñeza os grandes temas que a literatura tratou ao longo do tempo como expoñentes das preocupacións que interesaron ao ser humano. No estudo do contexto en que se elaborou unha obra literaria, poderá coñecer outras manifestacións artísticas e culturais que darán todo o seu sentido á creación literaria.

COMPETENCIA EN APRENDER A APRENDER (CAA)

Esta competencia mostra como uns determinados contidos (lingüísticos neste caso) serven para adquirir novos coñecementos de diferentes áreas; non en balde no código lingüístico está a base do pensamento e do coñecemento. Mentres o alumno aprende contidos dunha determinada materia, está aprendendo, tamén, os propios da comunicación lingüística.

SENTIDO DE INICIATIVA E ESPÍRITO EMPRENDEDOR (CSIEE)

O uso da lingua en contextos determinados non fai senón enfrontar ao alumno a diversas situacións nas que debe analizar e resolver problemas relacionados coas destrezas comunicativas, o que redunda na súa capacidade para actuar reflexiva e autonomamente.

COMPETENCIA MATEMÁTICA E COMPETENCIAS BÁSICAS EN CIENCIA E TECNOLOXÍA (CMCCT)

Na súa relación con esta materia, trátase da capacidade demostrada polo alumno de observar criticamente a realidade que lle rodea e de valorar o coñecemento científico, que pode resultar tamén de gran utilidade en todas as materias do currículo.

Concreción de competencias aplicadas á área de Lingua Castelá e Literatura:

Comunicación lingüística

- Expresar oralmente pensamentos, emocións, vivencias e opinións de xeito coherente.
- Adecuar o fala a situacións comunicativas variadas, controlando os elementos non verbais e respectando as regras do intercambio comunicativo.
- Ter conciencia das convencións sociais e culturais á hora de producir textos.
- Buscar, recompilar e procesar información en fontes escritas diversas.
- Comprender distintos tipos de textos propios do ámbito académico recoñecendo a súa intención comunicativa e os seus trazos formais.
- Comprender distintos tipos de textos da vida cotiá e das relacións sociais recoñecendo a súa intención comunicativa e os seus trazos formais.
- Comprender os principais tipos de textos que aparecen nos medios de comunicación recoñecendo a súa intención comunicativa e os seus trazos formais.
- Gozar da lectura e descubrir outros idiomas e culturas.
- Tomar conciencia da necesidade de respectar as normas ortográficas na produción de textos.
- Coñecer os principais procedementos de formación de palabras para ampliar o léxico.
- Utilizar un vocabulario amplo para expresarse oralmente e por escrito con propiedade.
- Coñecer as regras de combinación das distintas clases de palabras en sintagmas e oracións para a comprensión e produción de textos.
- Compór textos propios do ámbito académico adecuados ao propósito comunicativo.
- Compór textos propios da vida cotiá e das relacións sociais adecuados.
- Compór textos dos medios de comunicación adecuados ás convencións dos xéneros

xornalísticos.

-Escribir para expresar ideas, sentimentos e experiencias.

Competencia matemática e en ciencia e tecnoloxía

-Empregar os coñecementos matemáticos na análise e coñecemento da Lingua.

-Demostrar actitude crítica na observación da realidade e na análise de mensaxes informativas e publicitarias, así como uns hábitos de consumo responsables.

-Valorar o coñecemento científico.

-Adoptar unha actitude responsable e crítica ante os problemas do medio ambiente.

Competencia dixital

-Buscar, obter, procesar e comunicar información para transformala en coñecemento utilizando sistemas informáticos ou Internet.

-Analizar de xeito crítico a información obtida.

-Utilizar adecuadamente ferramentas dixitais imprescindibles tales como o correo electrónico, a aula virtual, a plataformas de videoconferencias proporcionadas pola Consellería de Educación.

Social e cívica

-Coñecer e practicar o diálogo como ferramenta de comunicación e de resolución de conflitos.

-Coñecer os valores que caracterizan unha sociedade democrática: liberdade, solidariedade, participación, cidadanía, tolerancia.

-Valorar a pluralidade lingüística de España como unha riqueza cultural.

-Tomar conciencia das emocións propias e alleas para unha mellor autorregulación emocional.

Cultural

-Comprender e valorar criticamente textos literarios de distintas épocas e tradicións culturais.

-Recoñecer e comprender os procedementos retóricos propios da linguaxe literaria.

-Coñecer as convencións dos xéneros literarios.

-Coñecer os temas e motivos recorrentes na tradición literaria.

-Coñecer as obras e autores máis destacados do patrimonio literario.

-Ter conciencia da evolución das correntes estéticas e literarias.

-Cultivar a expresión de ideas, experiencias ou sentimentos a través da literatura.

Aprender a aprender

-Coñecer e utilizar de xeito habitual as principais estratexias e técnicas que favorecen o traballo intelectual (resumo, esquema, mapas conceptuais...).

-Utilizar diferentes recursos e fontes para a recollida e tratamento da información.

Iniciativa e espírito emprendedor

-Actuar con iniciativa e creatividade persoal.

-Desenvolver hábitos de sociabilidade.

3. CONCRECIÓN DE OBXECTIVOS POR ETAPA E CURSOS

En primeiro lugar, reproducimos os obxectivos xerais da etapa e despois concretamos os obxectivos para cada un dos cursos.

3.1.-OBXECTIVOS DE ETAPA ESO (currículo LOMCE)

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.
n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.
o) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio

deste dereito.

p) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

OBXECTIVOS XERAIS DE 1º DA ESO

1. Resumir, comprender e interpretar diferentes tipos de textos orais e escritos.
2. Expresarse por escrito e oralmente de forma correcta e cohesionada.
3. escoitar e comprender mensaxes da comunicación audiovisual.
3. Coñecer as características dos mecanismos de cohesión da lingua..
5. Aplicar normas lingüísticas relativas a cuestións ortográficas para a comunicación eficaz.
6. Coñecer e analizar as categorías gramaticais, para mellorar as producións lingüísticas.
7. Coñecer e empregar conceptos relacionados co significado das palabras: denotación e connotación, sinonimia e antonimia.
8. Comprender, producir e sintetizar diferentes tipos de textos orais e escritos.
9. Identificar e respectar usos de variedades lingüísticas do ámbito persoal, social e mediático.
10. Crear textos de intención literaria e valorar a función da literatura e a lectura como fonte de enriquecemento persoal.
11. Ler, comprender e analizar diversos textos literarios. Coñecer os trazos da lingua literaria e dos distintos xéneros literarios.
12. Ler obras literarias propostas e valoralas como fonte de pracer, coñecemento e formación.
13. Redactar textos de intención literaria.
14. Saber utilizar a linguaxe como fonte de información e para organizar a propia actividade (resumos, esquemas...).
15. Empregar con autonomía e espírito crítico as tecnoloxías da información.
16. Manexar os dicionarios e outras fontes impresas e dixitais para enriquecer o vocabulario.

OBXECTIVOS MÍNIMOS DE 1º DA ESO

- 1) Que os alumnos saiban comprender e resumir o que len, e que se expresen con corrección na lingua oral e escrita.
- 2) Corrección da ortografía básica.
- 3) Identificación das clases de palabras: substantivos, adxectivos cualificativos e determinativos, verbos, pronomes, artigos, adverbios e preposicións.
- 4) Recoñecer e usar os mecanismos de coherencia e cohesión da lingua.
- 5) Ampliación e coñecemento do vocabulario en uso. Coñecemento das estruturas semánticas básicas.
- 6) Identificación de elementos da narración (narrador, personaxe, tempo e espazo), a lírica e o teatro. Coñecemento e uso da lingua literaria.
- 7) Recoñecer os tipos de textos estudados (narrativos, descritivos, dialogados, expositivos e argumentativos).
- 8) Ler e comprender as obras de lectura propostas.

OBXECTIVOS XERAIS DE 2º DA ESO

- 1) Resumir diferentes tipos de textos orais e escritos.
- 2) Expresarse por escrito e oralmente de forma correcta e cohesionada.
- 3) Coñecer as características dos principais tipos de textos: narración, descrición, diálogo. Coñecer algún trazo básico de textos expositivos e explicativos, e mesmo argumentativos.
- 4) Coñecer os distintos xéneros literarios.
- 5) Aplicar normas lingüísticas relativas a cuestións ortográficas.
- 6) Coñecer e analizar as categorías gramaticais. Posible introdución á oración simple.
- 7) Ampliar o vocabulario e coñecer as principais relacións léxicas e semánticas.
- 8) Comprender, producir e sintetizar diferentes tipos de textos orais e escritos.
- 9) Identificar e respectar usos de variedades lingüísticas diferentes (con especial atención á coexistencia de dúas linguas en Galicia).
- 10) Crear textos de intención literaria e valorar a función da literatura hoxe.
- 11) Analizar e valorar criticamente mensaxes dos medios de comunicación de masas.
- 12) Practicar a lingua oral.
- 13) Saber utilizar a linguaxe como fonte de información e para organizar a propia actividade (resumos, esquemas, comentarios...).
- 14) Amosar unha crítica ante calquera uso lingüístico que supoña discriminación.
- 15) Empregar con autonomía e espírito crítico as tecnoloxías da información.

OBXECTIVOS MÍNIMOS DE 2º DA ESO

- 1) Que os alumnos comprendan o que len e se expresen oralmente e por escrito con propiedade e corrección.
- 2) Dominio da ortografía básica (“Echar, iba, tuvo, hacer, ir, deber...”), da acentuación e as normas básicas de puntuación.
- 3) Identificación das clases de palabras: artigos, substantivos, adxectivos (cualificativos e determinativos), verbos, pronomes, adverbios, conxuncións, preposicións e interxeccións.
- 5) Identificación dos elementos da narración e coñecemento dos xéneros literarios (narrativa, lírica e teatro). Identificación dos trazos de estilo: a metáfora, a repetición.
- 6) Recoñecemento de textos narrativos, descritivos, dialogados, expositivos e argumentativos.
- 7) Lectura e comprensión das obras de lectura obrigatoria.

OBXECTIVOS XERAIS DE 3º DA ESO

- 1) Comprender discursos orais e escritos, identificando o tipo de texto e utilizando estratexias adecuadas de comprensión (selección e resumo de ideas, etc).
- 2) Expresarse oralmente, tendo en conta o contexto e utilizando un discurso adecuado.
- 3) Expresarse por escrito de forma coherente utilizando correctamente os recursos gramaticais, ortográficos e léxicos.
- 4) Expresarse oralmente e por escrito utilizando as diferentes formas do discurso (narrativo, descritivo, dialogado, expositivo e argumentativo) con coherencia, cohesión, adecuación e corrección.

- 5) Coñecer a realidade lingüística de España, especialmente o tema de linguas en contacto.
- 6) Valorar a diversidade lingüística como unha riqueza individual e social, e respectala.
- 7) Adecuar os recursos comunicativos a diferentes contextos e situacións.
- 8) Promover o gusto pola lectura a través de textos adecuados. Ler e comprender as obras obrigatorias propostas.
- 9) Descubrir as posibilidades da lectura e escritura como fonte de enriquecemento persoal.
- 10) Recoñecer os trazos que definen os principais xéneros literarios, e os principais autores, movementos e épocas (da Idade Media ao s. XVII).
- 11) Crear textos literarios sinxelos e empregar diversas técnicas.
- 12) Identificar elementos formais da lingua nos seus diversos planos: fonolóxico, morfosintáctico (inclúe a oración simple, funcións sintácticas e unidades básicas da lingua), léxico-semántico e textual. A estrutura da palabra e os procedementos de formación de palabras.
- 13) Empregar os mecanismos da creación de textos.
- 14) Recoñecer e evitar os usos da lingua (especialmente dos medios de comunicación de masas) que supoñan calquera tipo de discriminación.
- 15) Empregar criticamente os medios de comunicación social e as tecnoloxías da información.

OBXECTIVOS MÍNIMOS DE 3º DA ESO

- 1) Recoñecemento do tema e estrutura dun texto. Definición de palabras.
- 2) Comprensión do lido e expresión correcta a nivel oral e escrito.
- 3) Recoñecemento das propiedades dun texto: coherencia, cohesión, adecuación e corrección.
- 4) Dominio da ortografía, acentuación e puntuación.
- 5) Análise da estrutura morfolóxica da palabra.
- 6) Análise das clases de palabras ou categorías gramaticais.
- 7) Recoñecemento e análise das funcións sintácticas da oración simple (cláusula) e a frase.
- 8) Análise de conectores e de mecanismos de referencia interna (sinonimia, hiperonimia, etc.).
- 9) Recoñecemento e análise de distintos tipos de textos: narrativos, descritivos, dialogados, expositivos e argumentativos.
- 10) Recoñecemento e análise e estudio dos xéneros literarios e os movementos da Literatura: da Idade Media ao s. XVII incluído.
- 11) Realización de resumos, redaccións, esquemas e recoñecemento de estruturas nun texto.
- 12) Lectura e comprensión das obras de lectura propostas.

OBXECTIVOS XERAIS PARA 4º DE ESO

- 1) Comprender discursos orais, recoñecendo as intencións comunicativas e identificando o tipo de discurso do emisor.
- 2) Comprender discursos escritos, identificando o tipo de texto e empregando mecanismos adecuados de comprensión (selección e resumo de ideas, tema, distinción entre ideas principais e secundarias, determinación da estrutura, etc).
- 3) Expresarse oralmente, tendo en conta o contexto e utilizando un discurso adecuado.
- 4) Expresarse por escrito de forma coherente utilizando correctamente os recursos gramaticais, ortográficos e léxicos.

- 5) Expresarse oralmente e por escrito utilizando as formas de organizar o discurso (narrativo, descritivo, dialogado, expositivo e argumentativo).
- 6) Adecuar os recursos comunicativos a diferentes contextos e situacións.
- 7) Recoñecer e analizar a argumentación nos medios de comunicación, na publicidade...
- 8) Fomentar unha actitude crítica cara aos medios de comunicación de masas.
- 9) Promover o gusto pola lectura a través de textos adecuados.
- 10) Descubrir as posibilidades da lectura e escritura como fonte de enriquecemento persoal.
- 11) Recoñecer os trazos que definen os principais xéneros literarios, e as características dos principais autores, movementos e o contexto histórico en que xorden (do século XVIII aos nosos días). Literatura española e hispano-americana.
- 12) Crear textos literarios sinxelos.
- 13) Identificar elementos formais da lingua nos diversos planos: morfosintáctico (inclúe a oración simple, complexa e composta, funcións e categorías gramaticais), léxico-semántico e textual. Coñece a estrutura da palabra e os procedementos de formación das palabras.
- 14) Empregar os mecanismos formais aprendidos na creación de textos.
- 15) Recoñecer e evitar os usos da lingua (literaria, dos medios de comunicación de masas, etc.) que supoñan calquera tipo de discriminación.

OBXECTIVOS MÍNIMOS DE 4º DE ESO

- 1) Recoñecemento do tema, resumo e estrutura dun texto. Definición de palabras.
- 2) Comprensión do lido e expresión correcta a nivel oral e escrito.
- 3) Recoñecemento e uso das propiedades dun texto: coherencia, cohesión, adecuación e corrección.
- 4) Dominio da ortografía, acentuación e puntuación.
- 5) Análise da estrutura morfolóxica da palabra.
- 6) Análise das clases de palabras (repaso) ou categorías gramaticais: as estudadas antes e conxuncións.
- 7) Recoñecemento e análise das funcións sintácticas da oración simple (cláusula). Repaso. A oración composta e complexa.
- 8) Análise de conectores e de mecanismos de conexión textual.
- 9) Recoñecemento e análise de distintos tipos de textos: narrativos, descritivos, dialogados, expositivos e argumentativos.
- 10) Recoñecemento e estudio dos xéneros literarios e os movementos da Literatura: dos séculos XVIII, XIX e XX.
- 11) Realización de resumos, redaccións, esquemas e recoñecemento de estruturas nun texto.

3.2.-OBXECTIVOS DE ETAPA BACHARELATO (currículo LOMCE)

a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
b) Consolidar unha madureza persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.
p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

OBXECTIVOS DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA DE 1º BACHARELATO

- 1) Expresarse a nivel oral e escrito con coherencia, cohesión, corrección gramatical e adecuación ás diversas situacións de comunicación.
- 2) Comprender e interpretar discursos orais e escritos, científicos, culturais, técnicos, dos medios de comunicación e de linguaxes non verbais, tendo en conta as súas características.
- 3) Coñecer a situación lingüística de Galicia, de España e do mundo e estudar a relación entre as diversas linguas e as súas variedades para respectar o plurilingüismo.
- 4) Utilizar e valorar a lingua oral e escrita como medio eficaz de comunicación.
- 5) Reflexionar sobre os distintos compoñentes da lingua (fonolóxico, morfosintáctico, léxico-semántico e textual), analizando e corrixindo as propias producións.
Estudo das clases de palabras, a análise da frase e de oracións simples e complexas, e a análise de textos narrativos, descritivos, dialogados, expositivos e argumentativos.
- 6) Interpretar e valorar criticamente obras literarias, relacionándoas coa súa tradición cultural e a recepción. Coñecer e analizar os elementos estruturais da obra literaria.
- 7) Coñecer as características dos períodos máis representativos da Literatura Española, así como os autores e obras máis significativas dende o Renacemento ata o século XIX incluído.
- 8) Lectura, comprensión e comentario das obras de lectura obrigatoria.
- 9) Realizar a análise de textos coa diferenciación de tema, título, resumo, esquema, organización e estrutura do contido.
- 10) Empregar técnicas de procura, elaboración e presentación da información utilizando medios tradicionais e novas tecnoloxías.

OBXECTIVOS DE 2º DE BACHARELATO

- 1) Expresarse a nivel oral e escrito con coherencia, cohesión, corrección gramatical e adecuación ás diversas situacións de comunicación.
- 2) Comprender e interpretar discursos orais e escritos, científicos, culturais, técnicos, dos medios de comunicación e de linguaxes non verbais, tendo en conta as súas características.
- 3) Utilizar e valorar a lingua oral e escrita como medio eficaz de comunicación.
- 4) Reflexionar sobre os distintos compoñentes da lingua (morfosintáctico, léxico-semántico e textual), analizando e corrixindo as propias producións.
Coñecemento da morfoloxía da palabra, dos fenómenos semánticos principais, o estudo das clases de palabras, as funcións da cláusula simple, a análise da frase e a análise de textos narrativos, descritivos, dialogados, expositivos e argumentativos. Repaso.
O estudo das oracións compostas e complexas.
- 5) Interpretar e valorar criticamente obras literarias, relacionándoas coa súa tradición cultural e a recepción. Coñecer e analizar os elementos estruturais da obra literaria.
- 6) Coñecer as características da literatura española do século XX: movementos, autores, obras, textos. Inclúe a narrativa hispanoamericana da segunda metade do século XX.
- 7) Realizar a análise de textos coa diferenciación de tema, título, resumo, esquema e comentario crítico.
- 8) Empregar técnicas de procura, elaboración e presentación da información utilizando medios tradicionais e novas tecnoloxías.

4. CONCRECIÓN PARA CADA ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE: TEMPORALIZACIÓN, GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA, PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Os estándares de aprendizaxe son especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliábeis, e permitir graduar o rendemento.

TÁBOA 1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE, COMPETENCIAS CLAVE E MÍNIMOS ESIXIBLES.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA. 1º ESO			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar			
B1.1. Escoitar de forma activa e comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.1.1. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	CCL,CSC	Respecta as normas da intervención oral e sabe escoitar.
B1.2. Valorar a importancia da conversa na vida social practicando actos de fala (contando, describindo, opinando, dialogando, etc.), en situacións comunicativas propias da actividade escolar.	LCLB1.2.1. Intervén en actos comunicativos orais e valora a súa participación.	CCL,CSIEE	Participa oralmente: opina, debate, expón, dialoga, relata.
B1.3. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia e a cohesión do contido das producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (acenos, movementos, ollada, etc.).	LCLB1.3.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.3.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.3.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	CCL,CAA,CD	Fala con coherencia e corrección e corrixe os posibles erros.
B1.4. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de xeito individual ou en grupo.	LCLB1.4.1. Realiza presentacións orais.	CCL	Expón oralmente.
B1.5. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	LCLB1.5.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	CSC	Dramatiza escenas diversas.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir			
B2.1. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	LCLB2.1.1. Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias, comprendendo as relacións entre elas. LCLB2.1.2. Entende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá e nos procesos de aprendizaxe. LCLB2.1.3. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	CCL,CMCCT	Le, comprende e interpreta correctamente textos escritos.
B2.2. Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.2.1. Utiliza, de xeito autónomo, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. LCLB2.2.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital. LCLB2.2.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	CD	Sabe empregar diferentes fontes de información: libros, internet...
B2.3. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.3.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.	CSIE	Redacta textos escritos con coherencia, cohesión e adecuación.
B2.4. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	LCLB2.4.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo. LCLB2.4.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo. LCLB2.4.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	CCL,CMCCT,CD	Escrebe textos narrativos, descritivos, instrutivos, dialogados e expositivos.
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua			
B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para	LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos,	CCL	Recoñece e usa correctamente as

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais. LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.		categorias gramaticais. Coñece e respecta as normas de ortografía e corrixe os posibles erros.
B3.2. Usar de forma efectiva os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas en relación ao manexo da lingua e para enriquecer o propio vocabulario.	LCLB3.2.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.	CD	Emprega dicionarios e ordenadores.
B3.3. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	LCLB3.3.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	CCL	Redacta con coherencia e cohesión.
B3.4. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.4.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.	CSC,CCL	Entende a intención dos textos.
B3.5. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCLB3.5.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL,CAA	Participa en proxectos que empregan varias linguas e valora o plurilingüismo como algo positivo.
B3.6. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade do centro educativo e do ámbito social do alumnado.	LCLB3.6.1. Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro educativo e do seu ámbito social próximo.	CSC	Respecta a diversidade lingüística.
B3.7. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de	LCLB3.7.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra,	CAA	Mellora a súa competencia lingüística.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.		
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria			
B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos, e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás propias afeccións, amosando interese pola lectura.	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	CCL,CCEC	Le con interese e comprende fragmentos e obras literarias propostas.
B4.2. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.2.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros. LCLB4.2.2. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	CCEC,CSC	Comenta libros e fai dramatizacións de obras.
B4.3. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.3.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa. LCLB4.3.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CCL,CCEC,CSIE	Redacta textos literarios a partir de modelos, seguindo as normas dos xéneros literarios e coñecendo os recursos e formas propias da lingua literaria.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA			
2º ESO			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar			
B1.1. Escoitar de forma activa, comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, académico ou escolar, e social.	LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/académico e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do/da falante. LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	CCL	Comprende os textos orais, distingue o máis importante e a súa intención.
B1.2. Escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral. LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, procura en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.). LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.	CCL,CAA,CSC	Recoñece nos textos orais o tema, a estrutura e significados de palabras. Fai resumos de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.
B1.3. Escoitar de xeito activo e comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.	CCL,CSC	Analiza as intervencións orais nun debate e comprende o seu sentido.
B1.4. Comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e	CSIE,CD.CAA	Valora a súa propia claridade na exposición de textos orais. Axústase ás normas de adecuación, coherencia e cohesión. Emprega medios audiovisuais. Corrixe os seus erros.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	propón solucións para melloralas.		
B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de xeito individual ou en grupo.	LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos. LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	CCL,CSC	Realiza exposicións orais en agrupamentos diversos. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula
B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversas espontáneas.	LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e atende as instrucións do/da moderador/a en debates e coloquios. LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversas orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente as demais persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.	CSC,CCL	Respecta a normas de cortesía nos debates e intervén activamente.
Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_Clave	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir			
B2.1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico. LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pon a en relación co contexto. LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas. LCLB2.1.5. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	CCL,CCEC,CMCCT	Comprende os textos escritos (ideas principais e secundarias, relación co contexto). Comprende o significado das palabras propias do nivel formal e úsaas.
B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas. LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas.	CCL,CMCCT	Interpreta textos en diferentes formatos (gráficos, fotos, esquemas, lingua escrita)
B2.3. Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou	LCLB2.3.1. Utiliza de xeito autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CD	Emprega diversas fontes de información (papel e dixital) e sabe pedir ou buscar

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.		material na biblioteca escolar.
B2.4. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura. LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	CSIE,CCL	Escribe con claridade, respectando as normas ortográficas, gramaticais e de cohesión.
B2.5. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo. LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo. LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	CCL,CCEC,CMCCT,CD	Escribe e distingue textos narrativos, descritivos, instrutivo, expositivos, argumentativos e dialogados.
Cráterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua			
B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos, e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.	LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixir erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais. LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	CCL	Recoñece e usa axeitadamente as categorías gramaticais: substantivos, adxectivos cualificativos, adxectivos determinativos, pronomes, verbos, adverbios, preposicións interxeccións. Coñece as normas ortográficas e gramaticais e corrixir os seus erros.
B3.2. Comprender o significado das palabras en toda a súa extensión para recoñecer e diferenciar os usos obxectivos dos subxectivos.	LCLB3.2.1. Diferenza os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	CCL	Distingue os significados obxectivos e subxectivos das palabras.
B3.3. Comprender e valorar as relacións de	LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu	CCL	Recoñece e usa sinónimos e

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

igualdade e de contrariedade que se establecen entre as palabras e o seu uso no discurso oral e escrito.	uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.		antónimos.
B3.4. Recoñecer os cambios de significado que afectan a palabra no texto: metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.	LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito. LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo.	CCEC	Recoñece e usa correctamente a metáfora, o tabú e o eufemismo.
B3.5. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	CCL	Recoñece e usa ben os conectores textuais e os mecanismos de referencia interna dun texto (pronomes, elipses, sinónimos e hiperónimos).
B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	CCL	Coñece os modos e tempos verbais e o seu uso correcto.
B3.7. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL	Realiza traballos (dixitais, folletos, carteis...) e aplica os valores transversais aprendidos.
B3.8. Recoñecer e valorar a diversidade lingüística, con especial atención á realidade galega.	LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	CSC	Coñece e respecta a diversidade lingüística, especialmente galega.
B3.9. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA	Emprega os coñecementos lingüísticos para mellorar as linguas que coñece.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria			
B4.1. Ler fragmentos ou obras da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás afeccións, amosando interese pola lectura.	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	CCL	Le, comenta e comprende textos literarios ou obras literarias completas de lectura obrigatoria
B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes (música, pintura, cine, etc.), como expresión do sentimento humano, analizando e interrelacionando obras literarias, musicais, arquitectónicas, etc. personaxes e temas de todas as épocas.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.). LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.	CCEC,CAA	Relaciona os textos literarios cas outras artes e relaciona entre si textos literarios de diferentes épocas.
B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	CCL,CSC	Comenta na clase os libros que le. Le correctamente en voz alta os textos literarios.
B4.4. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CCL,CCEC,CAA	Redacta textos literarios a partir de modelos dados. Distingue os xéneros e subxéneros literarios e coñece e comenta os seus trazos definitorios.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA.			
3º ESO			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_Clave	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar			
B1.1. Escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, académico ou escolar, e social.	LCLB1.1.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. LCLB1.1.2. Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación, distinguindo a información da persuasión na publicidade e a información da opinión en noticias, reportaxes, etc., identificando as estratexias de enfatización e de expansión. LCLB1.1.3. Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas con claridade en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.	CCL,CSC	Escoita, comprende e interpreta textos orais de procedencia diversa: textos publicitarios, noticias, reportaxes...
B1.2. Escoitar de xeito activo, comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	LCLB1.2.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. LCLB1.2.2. Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.	CCL	Entende e comenta textos orais narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos.
B1.3. Escoitar de xeito activo e comprender o sentido global de textos orais.	LCLB1.3.1. Escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información salientable, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	CSC	Comprende os usos formais e informais da lingua oral.
B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia e a cohesión do contido das producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e	LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non	CCL,CD	Exprésase oralmente en público con corrección, coherencia, cohesión e adecuación.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

os elementos non verbais (acenos, movementos, ollada, etc.).	verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.		
B1.5. Aprender a falar en público, en situacións formais e informais, de xeito individual ou en grupo.	LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. LCLB1.5.2. Organiza o contido e elabora guións previos á intervención oral formal, seleccionando a idea central e o momento en que vai ser presentada ao seu auditorio, así como as ideas secundarias e os exemplos que van apoiar o seu desenvolvemento. LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. LCLB1.5.5. Avalía, por medio de guías, as producións propias e alleas, mellorando progresivamente as súas prácticas discursivas.	CCL,CAA	Enriquece a lingua oral e fala con claridade.
B1.6. Participar e valorar a intervención en debates, coloquios e conversas espontáneas.	LCLB1.6.1. Participa activamente en debates e coloquios escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións das demais persoas. LCLB1.6.2. Avalía as intervencións propias e alleas.	CSC,CCL	Respecta as normas de educación da participación en debates e intercambios espontáneos.
Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir			
B2.1. Aplicar estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos.	LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. LCLB2.1.2. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica. LCLB2.1.3. Avalía o seu proceso de comprensión de lectura usando fichas sinxelas de autoavaliación.	CCL,CAA	Entende os textos lidos e ten sentido crítico.
B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos en diferentes formatos e soportes.	LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal e familiar, académico ou escolar, e social (medios de comunicación), identificando a tipoloxía textual seleccionada, a organización do contido, as marcas lingüísticas e o formato utilizado. LCLB2.2.2. Recoñece e expresa o tema e	CCL,CCEC	Le, comprende e interpreta textos escritos identificando a tipoloxía textual, a estrutura e os trazos lingüísticos que os caracterizan.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	a intención comunicativa de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados identificando a tipoloxía textual seleccionada, as marcas lingüísticas e a organización do contido.		
B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo, respectando en todo momento as opinións das demais persoas.	LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto. LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	CCL,CSC	Expresa a súa opinión adecuadamente e con corrección.
B2.4. Procurar e manexar información, na biblioteca e noutras fontes, en papel ou dixital, para integrala nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	CD	Emprega distintas fontes de información.
B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.5.1. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación), e avalía a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros. LCLB2.5.2. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten unha comunicación fluída.	CAA,CCL	Escribe con coherencia, cohesión e adecuación e respecta as normas ortográficas.
B2.6. Escribir textos en diferentes soportes e formatos, en relación co ámbito de uso.	LCLB2.6.1. Escribe textos argumentativos con diferente organización secuencial, incorporando diversos tipos de argumento, imitando textos modelo. LCLB2.6.2. Utiliza variados organizadores textuais nas exposicións e nas argumentacións. LCLB2.6.3. Resume textos xeneralizando termos que teñen trazos en común, globalizando a información e integrándoa en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente, evitando parafrasear o texto resumido.	CCL,CAA	Resume ben e redacta textos expositivos e argumentativos correctamente usando conectores..

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

B2.7. Valorar a importancia da escritura como ferramenta de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento. LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión. LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a escritura. LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	CMCCT,CCL,CCEC,CD,CSC	Enriquece a lingua oral e escrita. Produce textos de diferente tipo incorporando palabras de nivel formal. Emprega as novas tecnoloxías.
Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua			
B3.1. Aplicar os coñecementos sobre a lingua e as súas normas de uso para resolver problemas de comprensión de textos orais e escritos, e para a composición e a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos, utilizando a terminoloxía gramatical necesaria para a explicación dos usos da lingua.	LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	CCL	Recoñece e usa correctamente as categorías gramaticais.
B3.2. Recoñecer e analizar a estrutura das palabras pertencentes ás diversas categorías gramaticais, distinguindo as flexivas das non flexivas.	LCLB3.2.1. Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra (raíz e afixos), e aplica este coñecemento á mellora da comprensión de textos escritos e ao enriquecemento do seu vocabulario activo. LCLB3.2.2. Explica os procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.	CCL	Recoñece a estrutura das palabras e amplía o vocabulario. Coñece os procesos de formación de palabras.
B3.3. Observar, recoñecer e explicar os usos dos grupos nominais, adxectivos, verbais, preposicionais e adverbais dentro do marco da oración simple.	LCLB3.3.1. Identifica os grupos de palabras en frases e textos, diferenciando a palabra nuclear do resto de palabras que o forman, e explica o seu funcionamento no marco da oración simple. LCLB3.3.2. Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado, distinguindo os grupos de palabras que poden funcionar como complementos verbais	CCL	Recoñece os distintos tipos de grupos de palabras ou frases.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	argumentais e adxuntos.		
B3.4. Recoñecer, usar e explicar os elementos constitutivos da oración simple.	LCLB3.4.1. Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple, diferenciando suxeito e predicado e interpretando a presenza ou a ausencia do suxeito como unha marca da actitude, obxectiva ou subxectiva, do emisor. LCLB3.4.2. Transforma oracións activas en pasivas e viceversa, e explica os papeis semánticos do suxeito (axente, paciente e causa). LCLB3.4.3. Amplía oracións nun texto usando diferentes grupos de palabras, utilizando os nexos adecuados e creando oracións novas con sentido completo.	CCL,CAA	Recoñece os elementos e funcións da oración simple. Crea textos e transforma oracións practicando a sintaxe e morfoloxía estudada.
B3.5. Identificar os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna presentes nos textos, recoñecendo a súa función na organización do contido do discurso.	LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	CCL	Recoñece e usa os mecanismos de referencia interna nos textos (léxicos e gramaticais).
B3.6. Identificar a intención comunicativa da persoa que fala ou escribe.	LCLB3.6.1. Identifica e usa en textos orais ou escritos as formas lingüísticas que fan referencia ao emisor e ao receptor ou á audiencia (persoa gramatical, uso de pronomes, suxeito axente ou paciente, oracións impersoais, etc.).	CCL	Identifica e usa os trazos que aluden ao emisor e ao receptor nos textos
B3.7. Interpretar adecuadamente os discursos orais e escritos tendo en conta os elementos lingüísticos, as relacións gramaticais e léxicas, a estrutura e a disposición dos contidos en función da intención comunicativa.	LCLB3.7.1. Recoñece a coherencia dun discurso atendendo á intención comunicativa do emisor, identificando a estrutura e a disposición de contidos. LCLB3.7.2. Identifica estruturas textuais (narración, descrición, explicación e diálogo), explica os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplica os coñecementos adquiridos na produción e na mellora de textos propios e alleos.	CCL,CCEC	Identifica os trazos propios da narración, descrición, explicación, argumentación e diálogo.
B3.8. Coñecer a realidade plurilingüe de España, a distribución xeográfica das súas linguas e dos dialectos, as súas orixes históricas e algúns dos seus trazos diferenciais.	LCLB3.8.1. Localiza nun mapa as linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais, comparando varios textos, recoñece as súas orixes históricas e describe algúns dos seus trazos diferenciais. LCLB3.8.2. Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.	CSC	Coñece e valora a realidade plurilingüe de España.
B3.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis,	LCLB3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros	CCL,CAA	Participa en proxectos e respecta os valores transversais.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.		
B3.10. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCLB3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA	Mellora a súa competencia lingüística.
Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria			
B4.1. Ler fragmentos ou obras de literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás súas afeccións, amosando interese pola lectura.	LCLB4.1.1. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	CCL	Le as obras de lectura obrigada e comprende o seu significado e analiza a forma.
B4.2. Favorecer a lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil, próximas aos propios gustos e ás propias afeccións, contribuindo á formación da personalidade literaria.	LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	CCEC	Sinte gusto por ler e comprende as obras literarias.
B4.3. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes (música, pintura, cine, etc.), como expresión do sentimento humano, analizando e relacionando obras literarias, musicais e arquitectónicas, e personaxes, temas, etc. de todas as épocas.	LCLB4.3.1. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.	CSC	Relaciona a literatura con outras artes e ca súa época.
B4.4. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.	LCLB4.4.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. LCLB4.4.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polo alumnado, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	CCL,CSC,CSIEE	Realiza individualmente e en grupo traballos sobre as lecturas.
B4.5. Comprender textos literarios representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro	LCLB4.5.1. Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos	CCL,CCEC	Le, comprende e analiza textos literarios representativos da Idade

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

recoñecendo a intención do/da autor/a, relacionando o seu contido e a súa forma cos contextos socioculturais e literarios da época, identificando o tema, recoñecendo a evolución dalgúns tópicos e formas literarias, e expresando esa relación con xuízos persoais razoados.	da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria. LCLB4.5.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.		Media ata o século XVII: tema, resumo, lingua literaria, contexto, xuízo persoal.
B4.6. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.6.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. LCLB4.6.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CCEC,CCL,CAA	Redacta textos literarios seguindo modelos dados.
B4.7. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas, para realizar un traballo académico en soporte papel ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	LCLB4.7.1. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia. LCLB4.7.2. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos académicos.	CSIEE,CCL,CD	Presenta traballos sobre os textos literarios e emprega as TICS.

LINGUA CASTELÁ E LITERATUA			
4º ESO			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C clave	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar			
B1.1. Comprender, interpretar e valorar textos orais propios dos ámbitos persoal, académico ou escolar, e social.	<p>LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, académico e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.</p> <p>LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto.</p> <p>LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.</p> <p>LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.</p>	CCL	Escoita e comprende textos orais de diversos tipos (tema, intención, ideas principais e secundarias, estrutura). Distingue información de opinión.
B1.2. Comprender, interpretar e valorar textos orais de diferente tipo.	<p>LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.</p> <p>LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e</p>	CCL,CAA,CCL, CD	Comprende textos orais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos (resume, comenta criticamente con coherencia, define palabras).

	<p>argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.</p> <p>LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).</p> <p>LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente.</p>		
B1.3. Comprender o sentido global e a intención de textos orais.	<p>LCLB1.3.1. Escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os espontáneos.</p> <p>LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversas espontáneas.</p> <p>LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversa espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.</p> <p>LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.</p> <p>LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e</p>	CSC,CCL	<p>Recoñece o tema, a intención e os trazos da lingua conversacional oral.</p> <p>Respecta as normas de cortesía nas intervencións orais.</p>

	calquera intercambio comunicativo oral.		
B1.4. Recoñecer, interpretar e avaliar progresivamente as producións orais propias e alleas, así como os aspectos prosódicos e os elementos non verbais (xestos, movementos, ollada, etc.).	LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.) a ollada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	CCL,CAA	Expón oralmente con coherencia, cohesión e adecuación.
B1.5. Valorar a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.	LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.	CCL	Da importancia á lingua oral e corrixe os seus erros.
B1.6. Aprender a falar en público, en situacións formais ou informais, de xeito individual ou en grupo.	LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de xeito coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais. LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos. LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e	CD,CCL,CAA	Expón traballos orais con corrección e claridade, despois de consultar fontes variadas. Distingue os discursos formais dos espontáneos. Resume oralmente textos de distinta tipoloxía.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente. LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores, etc.).		
B1.7. Coñecer, comparar, usar e valorar as normas de cortesía nas intervencións orais propias da actividade académica, tanto espontáneas como planificadas, e nas prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación.	LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral. LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido. LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	CCL,CSC	Participa en debates e é quen de analizalos criticamente.
B1.8. Reproducir situacións reais ou imaxinarias de comunicación potenciando o desenvolvemento progresivo das habilidades sociais, a expresión verbal e non verbal, e a representación de realidades, sentimentos e emocións.	LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	CCEC	Dramatiza con expresividade textos reais ou ficticios.
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir			
B2.1. Aplicar diferentes estratexias de lectura comprensiva e crítica de textos	LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto. LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e	CCL,CMCCT,CAA	Comprende as ideas principais e secundarias de textos escritos. Conecta o texto co seu contexto. Define palabras de nivel culto.

	<p>secuencia as informacións explícitas dos textos.</p> <p>LCLB2.1.3. Infere a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.</p> <p>LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.</p> <p>LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo e avaliándoo criticamente, e realizando hipóteses sobre el.</p> <p>LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión</p>		
<p>B2.2. Ler, comprender, interpretar e valorar textos escritos en diferentes soportes e formatos.</p>	<p>LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, académico, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.</p> <p>LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).</p> <p>LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.</p> <p>LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónas entre si e co contexto, secuencias e deduce informacións ou valoracións implícitas.</p> <p>LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.</p>	<p>CCL,CSC,CAA,CMCCT</p>	<p>Expresa o tema, resumo, estrutura e intención de textos escritos.</p> <p>Identifica e analiza o tipo de texto (narrativo, expositivo, argumentativo, etc.).</p> <p>Identifica e analiza os textos xornalísticos de opinión e información.</p> <p>Explica os textos publicitarios.</p> <p>Interpreta esquemas, gráficos, fotografías...</p>

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.		
B2.3. Manifestar unha actitude crítica ante a lectura de calquera tipo de textos ou obras literarias a través dunha lectura reflexiva que permita identificar posturas de acordo ou desacordo, respectando sempre as opinións dos demais.	LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto. LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	CCL,CAA,CSC	Actitude crítica ante todo tipo de textos escritos(contido B.2.4)
B2.4. Seleccionar os coñecementos que se obteñan das bibliotecas ou de calquera outra fonte de información impresa en papel ou dixital, integrándoos nun proceso de aprendizaxe continua.	LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc. LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	CCL,CD,CAA	Manexa ben os dicionarios, ordenadores, consulta na biblioteca e solicita material da mesma (Contido B. 2. 5)
B2.5. Aplicar progresivamente as estratexias necesarias para producir textos adecuados, coherentes e cohesionados.	LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.). LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura. LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas. LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación). LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos/das seus/súas compañeiros/as. LCLB2.5.6. Reescribe textos propios	CCL,CAA	Escribe con claridade, respectando a presentación e as normas ortográficas, gramaticais e de cohesión (Contido B. 2.6)

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.		
B2.6. Escribir textos en relación co ámbito de uso.	<p>LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, académico, social e laboral.</p> <p>LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.</p> <p>LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus escritos.</p> <p>LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.</p> <p>LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.</p> <p>LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).</p>	CCL,CAA	<p>Redacta con corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativo.</p> <p>Resume ben, fai esquemas, interpreta imaxes (Contido B.2.7)</p>
B2.7. Valorar a importancia da lectura e a escritura como ferramentas de adquisición das aprendizaxes e como estímulo do desenvolvemento persoal.	<p>LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.</p> <p>LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.</p> <p>LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.</p> <p>LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.</p>	CCL,CCEC,CD	<p>Redacta textos diversos e enriquece o seu vocabulario (Contido B.2.8)</p> <p>Emprega as TIC e o material audiovisual.</p>
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua			
B3.1. Recoñecer e	LCLB3.1.1. Explica os valores	CCL	Recoñecemento, uso correcto e

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

explicar os valores expresivos que adquiren determinadas categorías gramaticais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen, con especial atención a adxectivos, determinantes e pronomes.	expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.		explicación das categorías gramaticais, especialmente adxectivos, determinantes e pronomes.
B3.2. Recoñecer e explicar os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	CCL	Recoñecemento, uso correcto e explicación das categorías gramaticais, especialmente o verbo.
B3.3. Recoñecer e explicar o significado dos principais prefixos e sufixos, e as súas posibilidades de combinación para crear novas palabras, identificando os que proceden do latín e do grego.	LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos. LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos. LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.	CCL,CAA	Recoñecemento e explicación dos procedementos de creación de palabras e dos compoñentes das palabras. Creación de palabras a partir doutras.
B3.4. Identificar os niveis de significado de palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito onde aparecen.	LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen. LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación ao contexto en que aparecen.	CCL	Explicación do significado de palabras.
B3.5. Usar correcta e eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en formato dixital, para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para progresar na aprendizaxe autónoma.	LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.	CD	Manexo correcto dos dicionarios.
B3.6. Explicar e	LCLB3.6.1. Transforma e amplía	CCL,CMCCT	Recoñecemento, análise e

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<p>describir os trazos que determinan os límites oracionais para recoñecer a estrutura das oracións compostas.</p>	<p>oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións. LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintacticamente e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela. LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración. LCLB3.6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.</p>		<p>creación de oracións simples e compostas. Explicación dos seus elementos constitutivos. Capacidade para transformar oracións simples en compostas e viceversa.</p>
<p>B3.7. Aplicar os coñecementos sobre a lingua para resolver problemas de comprensión e expresión de textos orais e escritos e para a revisión progresivamente autónoma dos textos propios e alleos.</p>	<p>LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.</p>	<p>CCL</p>	<p>Coñecemento e uso correcto das normas ortográficas e gramaticais para establecer unha boa comunicación.</p>
<p>B3.8. Identificar e explicar as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás estruturas expositivas e argumentativas, para utilizalas nas súas producións orais e escritas.</p>	<p>LCLB3.8.1. Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas propias producións orais e escritas. LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.). LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresaíntes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen. LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e</p>	<p>CCL,CSC</p>	<p>Recoñece, explica e crea textos pertencentes aos distintos xéneros textuais (especialmente expositivos e argumentativos).</p>

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	utilízaos nas producións propias.		
B3.9. Recoñecer en textos de diversa índole e usar nas producións propias orais e escritas os conectores textuais e os principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.	LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual. LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	CCL	Recoñece, explica e usa os mecanismos de cohesión textual (conectores, substitucións pronominais, elipses, sinónimos, antónimos).
B3.10. Recoñecer e utilizar os rexistros lingüísticos en función dos ámbitos sociais, valorando a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada momento.	LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social. LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.	CCL,CSC	Recoñece, distingue, explica e usa correctamente os diferentes rexistros lingüísticos (adecuación).
B3.11. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL,CAA	Participa en proxectos plurilingües que traballen elementos transversais.
B3.12. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA	Mellora o seu uso das distintas linguas aprendidas e a produción de textos.
Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria			
B4.1. Favorecer a	LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao	CCL,CCEC,CSIEE	Le e comprende obras literarias

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<p>lectura e comprensión de obras literarias da literatura española e universal de todos os tempos e da literatura xuvenil.</p>	<p>crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións. LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal. LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.</p>		<p>da literatura española e universal resumindo o contido e explicando os aspectos que amosen o seu interese pola lectura.</p>
<p>B4.2. Promover a reflexión sobre a conexión entre a literatura e o resto das artes.</p>	<p>LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.). LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, ata a actualidade. LCLB4.2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.</p>	<p>CCL,CCEC,CSC</p>	<p>Relaciona os textos literarios con outras artes e recoñece a evolución da literatura ao longo do tempo.</p>
<p>B4.3. Fomentar o gusto e o hábito pola lectura en todas as súas vertentes: como fonte de acceso ao coñecemento e como instrumento de lecer e diversión que permite explorar mundos diferentes aos nosos, reais ou imaxinarios.</p>	<p>LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma. LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal. LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións,</p>	<p>CCL,CSC,CSIEE,CCEC</p>	<p>Comenta os libros de lectura, traballa en equipo aspectos das obras literarias, le en voz alta con sentido e dramatiza fragmentos literarios.</p>

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	respectando as producións das demais persoas.		
B4.4. Comprender textos literarios representativos desde o século XVIII aos nosos días, recoñecendo a intención do/da autor/a, o tema e os trazos propios do xénero ao que pertence, e relacionando o seu contido co contexto sociocultural e literario da época, ou doutras épocas, e expresando a relación con xuízos persoais razoados.	LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria. LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	CCL,CAA	Estudo, comprensión e análise de textos (tema, resumo, lingua literaria...), obras, autores, movementos e o seu contexto da literatura española do século XVIII ao XX incluído.
B4.5. Redactar textos persoais de intención literaria seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.	LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa. LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	CCL,CAA	Crea textos literarios a partir de modelos e respectando os trazos dos xéneros literarios.
B4.6. Consultar e citar adecuadamente fontes de información variadas para realizar un traballo académico en soporte impreso ou dixital sobre un tema do currículo de literatura, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura. LCLB4.6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia. LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos académicos.	CCL,CD,CSIEE	Realiza traballos sobre temas literarios consultando fontes diversas.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA I. 1º BACHARELATO			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar			
B1.1. Expor oralmente un tema especializado con rigor e claridade, documentándose en fontes diversas, organizando a información mediante esquemas, seguindo unha orde preestablecida e utilizando as técnicas de exposición oral e as tecnoloxías da información e da comunicación.	LCL1B1.1.1. Realiza exposicións orais sobre temas especializados, consultando fontes de información diversa, utilizando as tecnoloxías da información e seguindo unha orde previamente establecida. LCL1B1.1.2. Exprésase oralmente con fluidez, coa entoación, o ton, timbre e a velocidade adecuados ás condicións da situación comunicativa. LCL1B1.1.3. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc.) empregando un léxico preciso e especializado e evitando o uso de coloquialismos, retrousos e palabras comodín. LCL1B1.1.4. Avalía as súas propias presentacións orais e as dos/das seus/súas compañeiros/as, detecta as dificultades estruturais e expresivas, e diseña estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe autónoma.	CD,CCL,CSC,CAA	Expón oralmente na clase e con fluidez os seus traballos.
B1.2. Sintetizar por escrito o contido de textos orais de carácter expositivo e argumentativo sobre temas especializados, conferencias, clases, charlas, videoconferencias, etc., discriminando a información relevante e accesoria, e utilizando a escoita activa como un medio de adquisición de coñecementos.	LCL1B1.2.1. Sintetiza por escrito textos orais de carácter expositivo, de temas especializados e propios do ámbito académico, discriminando a información relevante. LCL1B1.2.2. Recoñece as formas de organización do contido nunha exposición oral sobre un tema especializado propio do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, analiza os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor, e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa. LCL1B1.2.3. Escoita de xeito activo, toma notas e suscita preguntas coa intención de aclarar ideas que non comprendeu nunha exposición oral.	CCL,CAA	Resume correctamente por escrito textos orais expositivos e argumentativos.
B1.3. Extraer información de textos orais e audiovisuais dos medios de comunicación, recoñecendo a intención comunicativa, o tema e a estrutura do contido, identificando os trazos propios do xénero xornalístico e os recursos verbais e non verbais utilizados, e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	LCL1B1.3.1. Recoñece os trazos propios dos principais xéneros informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación social. LCL1B1.3.2. Analiza os recursos verbais e non verbais utilizados polo emisor dun texto xornalístico oral ou audiovisual, valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	CSC	Comprende e produce textos orais dos medios de comunicación social.
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

B2. Comunicación escrita: ler e escribir			
<p>B2.1. Desenvolver por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical, empregando distintas estruturas expositivas (comparación, problema-solución, enumeración, causa-consecuencia, ordenación cronolóxica, etc.) e utilizando os recursos expresivos adecuados ás condicións da situación comunicativa.</p>	<p>LCL1B2.1.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical.</p> <p>LCL1B2.1.2. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc.), empregando un léxico preciso e especializado, e evitando o uso de coloquialismos, retrousos e palabras comodín.</p> <p>LCL1B2.1.3. Avalía as súas propias producións escritas e as dos/das seus/súas compañeiros/as, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas, e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>CCL,CSC,CAA</p>	<p>Comprende e crea por escrito textos expositivos.</p>
<p>B2.2. Sintetizar o contido de textos expositivos e argumentativos de tema especializado, discriminando a información relevante e accesoria, e utilizando a lectura como un medio de adquisición de coñecementos.</p>	<p>LCL1B2.2.1. Comprende textos escritos de carácter expositivo de tema especializado, propios do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, e identifica o tema e a estrutura.</p> <p>LCL1B2.2.2. Sintetiza textos de carácter expositivo, de tema especializado, propios do ámbito académico, distinguindo as ideas principais e secundarias.</p> <p>LCL1B2.2.3. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes nun texto expositivo de tema especializado e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa (intención comunicativa do/da autor/a, tema e xénero textual).</p>	<p>CCL,CMCCT,CSC</p>	<p>Resume e comprende e analiza textos escritos expositivos e argumentativos.</p>
<p>B2.3. Ler, comprender e interpretar textos xornalísticos e publicitarios de carácter informativo e de opinión, recoñecendo a intención comunicativa, identificando os trazos propios do xénero e os recursos verbais e non verbais utilizados, e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.</p>	<p>LCL1B2.3.1. Resume o contido de textos xornalísticos escritos informativos e de opinión, discriminando a información relevante, recoñecendo o tema e a estrutura do texto, e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.</p> <p>LCL1B2.3.2. Interpreta diversos anuncios impresos identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir o receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas discriminatorias.</p>	<p>CCL,CSC</p>	<p>Comprende e analiza textos argumentativos xornalísticos.</p>
<p>B2.4. Realizar traballos de investigación sobre temas do currículo ou da actualidade social, científica ou cultural, planificando a súa realización, obtendo a información de fontes diversas e utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación para a súa realización, a súa avaliación e a súa mellora.</p>	<p>LCL1B2.4.1. Realiza traballos de investigación planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, organizando a información en función dunha orde predefinida, revisando o proceso de escritura para mellorar o produto final e chegando a conclusións persoais.</p> <p>LCL1B2.4.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para documentarse, consultando fontes diversas e avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante</p>	<p>CAA,CD,CCL</p>	<p>Realiza traballos de investigación seguindo un plan e ten en conta a presentación.</p>

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	fichas-resumo. LCL1B2.4.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos (organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina e bibliografía). LCL1B2.4.4. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a realización, a avaliación e a mellora de textos escritos propios e alleos.		
Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua			
B3.1. Aplicar sistematicamente os coñecementos sobre as categorías gramaticais na realización, autoavaliación e mellora dos textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	LCL1B3.1.1. Revisa e mellora textos orais e escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando incorreccións de concordancia, réxime verbal, ambigüidades semánticas, etc. LCL1B3.1.2. Utiliza a terminoloxía gramatical adecuada para a explicación lingüística dos textos.	CCL	Coñece as categorías gramaticais e aplica ese saber para un uso correcto da lingua oral e escrita.
B3.2. Recoñecer e identificar os trazos característicos das categorías gramaticais (substantivo, adxectivo, verbo, pronomes, artigos e determinantes), e explicar os seus usos e valores nos textos.	LCL1B3.2.1. Identifica e explica os usos e valores do substantivo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.2. Identifica e explica os usos e os valores do adxectivo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.3. Identifica e explica os usos e valores do verbo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.4. Identifica e explica os usos e valores dos pronomes nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.5. Identifica e explica os usos e valores do artigo determinado e do indeterminado, e de calquera tipo de determinantes, en relación coa súa presenza ou ausencia coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.6. Identifica e explica os usos e valores de adverbios, preposicións e conxuncións.	CCL	Recoñece e analiza os trazos (morfolóxicos, sintácticos e semánticos; tipoloxía e usos) das categorías gramaticais: substantivos, adxectivos, verbos, pronomes, artigos, adxectivos determinativos, adverbios, preposicións, conxuncións e interxeccións.
B3.3. Aplicar progresivamente os	LCL1B3.3.1. Recoñece a estrutura sintáctica da	CCL	Aplica os

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<p>coñecementos sobre estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, autoavaliación e mellora de textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.</p>	<p>oración simple, explicando a relación entre os grupos de palabras. LCL1B3.3.2. Recoñece as oracións activas, pasivas, impersonais e medias, contrastando as diferenzas entre elas en función da intención comunicativa do texto en que aparecen. LCL1B3.3.3. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas substantivas en relación co verbo da oración principal. LCL1B3.3.4. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas de relativo, identificando o antecedente que modifican. LCL1B3.3.5. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando progresivamente estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e a mellora destes.</p>		<p>coñecementos sobre estruturas sintácticas para mellorar os seus textos orais e escritos. Recoñecemento, análise e creación de estruturas sintácticas simples e complexas.</p>
<p>B3.4. Recoñecer os trazos propios das tipoloxías textuais identificando a súa estrutura e os trazos lingüísticos máis importantes en relación coa intención comunicativa.</p>	<p>LCL1B3.4.1. Recoñece e explica os trazos estruturais e lingüísticos dos textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos. LCL1B3.4.2. Analiza e explica os trazos formais dun texto nos planos morfosintáctico, léxico-semántico e pragmático-textual, relacionando o seu emprego coa intención comunicativa do emisor e o resto de condicións da situación comunicativa.</p>	<p>CCEC,CCL</p>	<p>Recoñece e explica e crea as diferentes tipoloxías textuais (narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos) e as propiedades do texto.</p>
<p>B3.5. Aplicar os coñecementos adquiridos para a elaboración de discursos orais ou escritos con adecuada coherencia e cohesión.</p>	<p>LCL1B3.5.1. Incorpora os procedementos de cohesión textual na súa propia produción oral e escrita. LCL1B3.5.2. Identifica, analiza e interpreta as formas gramaticais que fan referencia ao contexto temporal e espacial, e aos participantes na comunicación. LCL1B3.5.3. Valora os recursos expresivos empregados polo emisor dun texto en función da súa intención comunicativa e do resto dos elementos da situación comunicativa, diferenciando e explicando as marcas de obxectividade e de subxectividade, e os procedementos gramaticais de inclusión do emisor no texto.</p>	<p>CCL,CSC</p>	<p>Produce textos orais e escritos ben cohesionados e coherentes.</p>
<p>B3.6. Coñecer e manexar fontes de información impresa ou dixital para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>LCL1B3.6.1. Coñece e consulta fontes de información impresa ou dixital para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>CD</p>	<p>Consulta fontes diversas para mellorar a súa lingua.</p>
<p>B3.7. Coñecer a orixe e a evolución das linguas de España e as súas principais variedades dialectais, recoñecendo e explicando os seus trazos característicos en manifestacións orais e escritas, e valorando a diversidade lingüística como</p>	<p>LCL1B3.7.1. Explica, a partir dun texto, a orixe e a evolución das linguas de España, así como as súas principais variedades dialectais, e valora a diversidade lingüística como parte do noso patrimonio cultural.</p>	<p>CSC</p>	<p>Coñece e valora a diversidade lingüística de España.</p>

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

parte do patrimonio cultural do noso país.			
B3.8. Recoñecer os usos sociais e funcionais da lingua, amosando interese por ampliar o seu propio repertorio verbal e evitar os prexuízos e estereotipos lingüísticos.	LCL1B3.8.1. Selecciona o léxico e as expresións adecuadas en contextos comunicativos que esixen un uso formal da lingua, evitando o uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixé. LCL1B3.8.2. Explica, a partir dos textos, a influencia do medio social no uso da lingua, e identifica e rexeita os estereotipos lingüísticos que supoñen unha valoración pexorativa cara ás persoas usuarias da lingua.	CCL,CSC	Coñece e emprega correctamente as variedades sociais e funcionais da lingua.
B3.9. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCL1B3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL,CAA	Participa en proxectos plurilingües respectando os elementos transversais.
B3.10. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCL1B3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA	Mellora, en xeral a súa competencia lingüística.
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria			
B4.1. Realizar o estudo das obras máis representativas da literatura española dende o Renacemento ata o século XIX a través da lectura e a análise de fragmentos e obras significativas.	LCL1B4.1.1. Le e analiza fragmentos e obras significativas dende o Renacemento ata o século XIX incluído.	CCEC	Estudo e lectura de obras e fragmentos literarios dende o Renacemento ao século XIX.
B4.2. Ler e analizar fragmentos ou obras completas significativas desde o Renacemento ao século XIX, identificando as súas características temáticas e formais en relación co contexto, o movemento, o xénero ao que pertence e a obra do/da autor/a, e constatando a evolución histórica de temas e formas.	LCL1B4.2.1. Identifica as características temáticas e formais en relación co contexto, o movemento e o xénero ao que pertence e a obra do/da autor/a. LCL1B4.2.2. Compara textos de diferentes épocas e constata a evolución de temas e formas.	CAACCEC	Análise dos trazos temáticos e formais dos textos literarios lidos e relación co contexto, o movemento e o xénero.
B4.3. Interpretar criticamente fragmentos ou obras significativas dende o Renacemento ao século XIX, detectando as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	LCL1B4.3.1. Interpreta criticamente fragmentos ou obras significativas dende o Renacemento ao século XIX incluído. LCL1B4.3.2. Detecta as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	CCEC	Interpretación crítica dos textos literarios citados.
B4.4. Planificar e elaborar textos de intención literaria, traballos de investigación escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores/as da literatura dende o Renacemento ata o	LCL1B4.4.1. Planifica a elaboración de traballos de investigación escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores/as da literatura dende o Renacemento ata o século XIX incluído.	CSIEE,CD,CCL	Elabora traballos escritos e orais sobre a literatura estudada.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

século XIX, obtendo a información de fontes diversas e achegando un xuízo crítico persoal e argumentado con rigor.	LCL1B4.4.2. Obtén a información de fontes diversas. LCL1B4.4.3. Argumenta con rigor o seu propio xuízo crítico.		
--	--	--	--

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA II			
2º DE BACHARELATO			
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar			
B1.1. escoitar de forma activa e analizar textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, identificando os trazos propios do seu xénero, relacionando os aspectos formais do texto coa intención comunicativa do emisor e co resto dos factores da situación comunicativa.	LCL2B1.1.1. Recoñece as formas de organización do contido nunha argumentación oral, analizando os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor e valorándoos en función dos elementos da situación comunicativa. LCL2B1.1.2. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes en textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os aspectos formais e expresivos coa intención do emisor, o xénero textual e o resto dos elementos da situación comunicativa.	CCL	LCL2B1.1. Analiza os recursos verbais e non verbais e a organización do contido presentes en textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando iso coa intención do emisor, o xénero textual e o resto dos elementos da situación comunicativa.
B1.2. Sintetizar o contido de textos expositivos e argumentativos orais do ámbito académico (conferencias e mesas redondas), diferenciando a información relevante e accesoria, e utilizando a escoita activa como un medio de adquisición de coñecementos.	LCL2B1.2.1. Sintetiza por escrito o contido de textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, discriminando a información relevante.	CAA	LCL2B1.2. Sintetiza correctamente por escrito textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial.
B1.3. Extraer información de textos orais xornalísticos e publicitarios procedentes dos medios de comunicación social, recoñecendo a intención comunicativa, o tema, a estrutura e o contido, identificando os trazos propios do xénero xornalístico e os recursos verbais e non verbais utilizados, e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	LCL2B1.3.1. Interpreta diversos anuncios sonoros e audiovisuais, identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir o receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas discriminatorias.	CSC	LCL2B1.3. Interpreta anuncios sonoros e audiovisuais, identificando a información e a persuasión, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas discriminatorias.
B1.4. Realizar unha presentación académica oral sobre un tema controvertido, contrapondo puntos de vista enfrontados, defendendo unha opinión persoal con	LCL2B1.4.1. Planifica, realiza e avalía presentacións académicas orais de forma individual ou en grupo sobre un tema polémico de carácter académico ou da actualidade social, científica ou cultural, analizando posturas enfrontadas e defendendo unha opinión propia mediante	CCL,CSC, CD,CMCCT,CAA	LCL2B1.4. Realiza e avalía presentacións académicas orais de forma individual ou en grupo sobre un tema polémico ou de actualidade con

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

argumentos convincentes e utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación para a súa realización, avaliación e mellora.	argumentos convincentes. LCL2B1.4.2. Compila información e apoios audiovisuais ou gráficos, consultando fontes de información diversa e utilizando correctamente os procedementos de cita. LCL2B1.4.3. Clasifica e estrutura a información obtida, elaborando un guión da presentación. LCL2B1.4.4. Exprésase oralmente con claridade, precisión e corrección, axustando a súa actuación verbal e non verbal ás condicións da situación comunicativa, e utilizando os recursos expresivos propios do rexistro formal. LCL2B1.4.5. Avalía as súas presentacións orais e as dos/das seus/súas compañeiros/as, detectando as dificultades estruturais e expresivas, e deseñando estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe autónoma.		argumentos convincentes e consultando diversas fontes de información. Exprésase oralmente con claridade, precisión e corrección, utilizando os recursos expresivos propios do rexistro formal.
B2.1. Comprender e producir textos expositivos e argumentativos propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando a intención do emisor, resumindo o seu contido, diferenciando a idea principal e explicando o modo de organización.	LCL2B2.1.1. Comprende o sentido global de textos escritos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando a intención comunicativa do emisor e a súa idea principal. LCL2B2.1.2. Sintetiza textos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, diferenciando as ideas principais e as secundarias. LCL2B2.1.3. Analiza a estrutura de textos expositivos e argumentativos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando os tipos de conectores e organizadores da información textual. LCL2B2.1.4. Produce textos expositivos e argumentativos propios usando o rexistro adecuado á intención comunicativa, organizando os enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas ortográficas e gramaticais, e revisa a súa produción escrita para melloralas.	CCL,CAA	LCL2B2.1. Comprende o sentido global de textos escritos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial. Sintetiza correctamente este tipo de textos, analiza a súa estrutura, fai esquemas dos mesmos e crea este tipo de textos respectando as normas ortográficas, gramaticais, de adecuación e cohesión.
Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir			
B2.2. Escribir textos expositivos e argumentativos propios do ámbito académico con rigor, claridade e corrección, empregando argumentos adecuados e	LCL2B2.2.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical, aplicando os coñecementos gramaticais e pragmáticos, para mellorar a expresión escrita. LCL2B2.2.2. Nas súas producións escritas axusta a súa expresión ás condicións da	CCL,CAA	LCL2B2.2. Desenvolve por escrito un tema do currículo con claridade e corrección ortográfica e gramatical empregando os recursos expresivos

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<p>convincentes, e axustando a súa expresión á intención comunicativa e ao resto das condicións da situación comunicativa.</p>	<p>situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, xénero textual, etc), empregando os recursos expresivos propios do rexistro formal e evitando o uso de coloquialismos. LCL2B2.2.3. Avalía as súas propias producións escritas e as dos/das seus/súas compañeiros/as, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas, recorrendo a obras de consulta tanto impresas como dixitais para a súa corrección, e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>		<p>propios do rexistro formal e evitando o uso de coloquialismos.</p>
<p>B2.3. Realizar traballos académicos individuais ou en grupo sobre temas polémicos do currículo ou da actualidade social, científica ou cultural, planificando a súa realización, contrastando opinións enfrontadas, defendendo unha opinión persoal e utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación para a súa realización, avaliación e mellora.</p>	<p>LCL2B2.3.1. Realiza traballos académicos individuais e en grupo sobre un tema controvertido do currículo ou da actualidade social, cultural ou científica, planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, contrastando posturas enfrontadas, e defendendo unha opinión propia con distintos tipos de argumentos. LCL2B2.3.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para documentarse, consultando fontes diversas, avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante fichas-resumo. LCL2B2.3.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos: organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina, bibliografía...</p>	<p>CSIEE,CD, CCL</p>	<p>LCL2B2.3. Realiza traballos académicos individuais e en grupo sobre un tema do currículo ou da actualidade, planificando a súa realización, respectando as normas de presentación de traballos (citas, notas, bibliografía...) e consultando fontes variadas.</p>
<p>B2.4. Analizar textos escritos argumentativos e expositivos propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando os seus trazos formais característicos e relacionando as súas características expresivas coa intención comunicativa e co resto dos elementos da situación comunicativa.</p>	<p>LCL2B2.4.1. Describe os trazos morfosintácticos, léxico-semánticos e pragmático-textuais presentes nun texto expositivo ou argumentativo procedente dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, utilizando a terminoloxía gramatical adecuada e pondo de manifesto a súa relación coa intención comunicativa do emisor e cos trazos do xénero textual. LCL2B2.4.2. Recoñece, describe e utiliza os recursos gramaticais (substitución pronominal, uso reiterado de determinadas estruturas sintácticas, correlación temporal, etc.) e léxico-semánticos (substitución por sinónimos, hipónimos e hiperónimos, reiteracións léxicas, etc.) que proporcionan cohesión aos textos escritos. LCL2B2.4.3. Recoñece e explica os procedementos de cita (estilo directo, indirecto ou indirecto libre, e cita encuberta) presentes en textos expositivos e argumentativos, así como a súa función.</p>	<p>CCL</p>	<p>LCL2B2.4. Describe os trazos morfosintácticos, léxico-semánticos e pragmático-textuais presentes nun texto expositivo ou argumentativo procedente dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial usando recursos de cohesión.</p>

Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua			
B3.1. Recoñecer e explicar o proceso de formación das palabras en español, aplicando os coñecementos adquiridos para a mellora, a comprensión e o enriquecemento do vocabulario activo.	LCL2B3.1.1. Explica os procedementos de formación das palabras diferenciando entre raíz e afixos, e explicando o seu significado. LCL2B3.1.2. Recoñece e explica a procedencia grecolatina de grande parte do léxico español e valora o seu coñecemento para a dedución do significado de palabras descoñecidas.	CCL,CAA	LCL2B3.1. Explica os procedementos de formación das palabras diferenciando entre raíz e afixos, e explicando o seu significado. Recoñece e explica a procedencia grecolatina de grande parte do léxico español e coñece o seu significado.
B3.2. Recoñecer e identificar os trazos característicos das categorías gramaticais, e explicar os seus usos e valores nos textos.	LCL2B3.2.1. Identifica e explica os usos e os valores das categorías gramaticais, en relación coa intención comunicativa do emisor, coa tipoloxía textual seleccionada e con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL2B3.2.2. Selecciona o léxico e a terminoloxía adecuados en contextos comunicativos que esixen un uso formal e especializado da lingua, evitando o uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixé.	CCL,CSC	LCL2B3.2. Identifica e explica os usos e os valores das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, verbo, pronome, determinantes, diferenzas entre pronomes e determinantes, adverbios, preposicións, conxuncións e interxeccións.
B3.3. Identificar e explicar os niveis de significado das palabras ou expresións en función da intención comunicativa do discurso oral ou escrito en que aparecen.	LCL2B3.3.1. Explica con propiedade o significado de palabras ou expresións, diferenciando o seu uso denotativo e connotativo, e relacionándoo coa intención comunicativa do emisor. LCL2B3.3.2. Recoñece, analiza e interpreta as relacións semánticas entre as palabras (sinonimia, antonimia, hiperonimia, polisemia e homonimia) como procedemento de cohesión textual.	CCL	LCL2B3.3. Explica con propiedade o significado de palabras ou expresións, diferenciando o seu uso denotativo e connotativo. Recoñece, analiza e interpreta as relacións semánticas entre as palabras (sinonimia, antonimia, hiperonimia, polisemia e homonimia).
B3.4. Observar, reflexionar e explicar as estruturas sintácticas dun texto, sinalando as conexións lóxicas e semánticas que se establecen entre elas.	LCL2B3.4.1. Recoñece as estruturas sintácticas e explica a relación funcional e de significado que establecen co verbo da oración principal, empregando a terminoloxía gramatical adecuada.	CCL	LCL2B3.4. Recoñece e crea estruturas sintácticas simples e complexas e explica as súas funcións.
B3.5. Aplicar os coñecementos sobre estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, a	LCL2B3.5.1. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e a mellora destes. LCL2B3.5.2. Aplica os coñecementos	CCL,CSIEE	LCL2B3.5. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando estruturas sintácticas variadas e tomando

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

autoavaliación e a mellora de textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	adquiridos sobre as estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, autoavaliación e mellora dos propios textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.		conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.
B3.6. Aplicar os coñecementos sobre o funcionamento da lingua á comprensión, á análise e ao comentario de textos de distinto tipo procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos (marcas de obxectividade e subxectividade; referencias deícticas temporais, espaciais e persoais, e procedementos de cita) coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa.	LCL2B3.6.1. Recoñece, analiza e explica as características lingüísticas e os recursos expresivos de textos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa, e utilizando a análise para afondar na comprensión do texto. LCL2B3.6.2. Aplica os coñecementos sobre o funcionamento da lingua á comprensión, á análise e ao comentario de textos de distinto tipo procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos (marcas de obxectividade e subxectividade; referencias deícticas temporais, espaciais e persoais, e procedementos de cita) coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa. LCL2B3.6.3. Recoñece e explica os procedementos de inclusión do emisor e do receptor no texto. LCL2B3.6.4. Recoñece e explica as referencias deícticas, temporais, espaciais e persoais nos textos. LCL2B3.6.5. Recoñece, explica e utiliza os procedementos de cita. LCL2B3.6.6. Revisa textos escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando as súas incorreccións (concordancias, réxime verbal, ambigüidades sintácticas, coloquialismos, etc.), con criterios gramaticais e terminoloxía apropiada, co obxecto de mellorar a expresión escrita e avanzar na aprendizaxe autónoma.	CCL,CSIEE,CAA	LCL2B3.6. Recoñece, analiza e explica as características lingüísticas e os recursos expresivos de textos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial. Aplica os coñecementos sobre a lingua á comprensión, á análise e ao comentario de textos de distinto tipo. Recoñece e explica as referencias deícticas, temporais, espaciais e persoais nos textos. Revisa textos escritos propios recoñecendo e explicando as súas incorreccións.
B3.7. Explicar a forma de organización interna dos textos expositivos e argumentativos.	LCL2B3.7.1. Recoñece, explica e utiliza en textos propios e alleos as formas de estruturar os textos expositivos e argumentativos.	CCL	LCL2B3.7. Recoñece, explica e utiliza as formas de estruturar os textos expositivos e argumentativos.
B3.8. Reflexionar sobre a relación entre os procesos de produción e recepción dun texto, recoñecendo a importancia que para a súa comprensión teñen os coñecementos previos que	LCL2B3.8.1. Expresa as súas experiencias de lectura de obras de diferente tipo, xénero, etc., e as súas experiencias persoais en relación co novo texto, para chegar a unha mellor comprensión e interpretación deste.	CCL	LCL2B3.8. Expresa as súas experiencias de lectura de obras de diferente tipo, xénero, etc.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

se posúen a partir de lecturas anteriores que se relacionan con el.			
B3.9. Coñecer a situación do español no mundo, as súas orixes históricas e os seus trazos característicos, e valor as súas variantes.	LCL2B3.9.1. Coñece a situación actual da lingua española no mundo diferenciando os usos específicos da lingua no ámbito dixital. LCL2B3.9.2. Coñece as orixes históricas do español en América e as súas principais áreas xeográficas, recoñecendo nun texto oral ou escrito algúns dos trazos característicos e valorando as súas variantes.	CSC	LCL2B3.9. Coñece a situación actual da lingua española no mundo. Coñece os trazos máis importantes do español de América.
B3.10. Participar en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.	LCL2B3.10.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	CCL,CAA	LCL2B3.10. Participa en proxectos plurilingües nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais.
B3.11. Reflexionar sobre o sistema e as normas de uso das linguas, mediante a comparación e a transformación de textos, enunciados e palabras, e utilizar estes coñecementos para solucionar problemas de comprensión e para a produción de textos.	LCL2B3.11.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	CAA	LCL2B3.11. Utiliza os seus coñecementos lingüísticos para mellorar a comprensión e a produción de textos en calquera das outras linguas.
Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	C_clave	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria			
B4.1. Coñecer os aspectos temáticos e formais dos principais movementos literarios do século XX ata os nosos días, así como os autores e obras máis significativos.	LCL2B4.1.1. Desenvolve por escrito con coherencia e corrección as características temáticas e formais dos principais movementos do século XX ata os nosos días, mencionando os autores e obras máis representativas.	CCEC	LCL2B4.1. Desenvolve por escrito con coherencia e corrección as características temáticas e formais dos principais movementos da Literatura do século XX ata os nosos días, así como dos autores e obras máis representativas.
B4.2. Ler e analizar textos literarios representativos da historia da literatura do século XX ata os nosos días, identificando as características temáticas e formais, en relación co	LCL2B4.2.1. Analiza fragmentos literarios ou, de ser o caso, de obras completas do século XX ata os nosos días, relacionando o contido e as formas de expresión coa traxectoria e o estilo do/da seu/súa autor/a, o seu xénero e o movemento literario ao que pertence. LCL2B4.2.2. Compara textos de diferentes	CCEC	LCL2B4.2. Analiza fragmentos literarios ou obras completas do século XX ata os nosos días, relacionando o contido e as formas de expresión coa

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

contexto, o movemento, o xénero ao que pertence e a obra do/da autor/a, e constatando a evolución histórica de temas e formas.	épocas, e describe a evolución de temas e formas.		traxectoria e o estilo do/da seu/súa autor/a, o seu xénero e o movemento literario ao que pertence.
B4.3. Interpretar de xeito crítico fragmentos ou obras da literatura do século XX ata os nosos días, recoñecendo as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	LCL2B4.3.1. Interpreta de xeito crítico fragmentos ou obras completas significativos da literatura do século XX ata os nosos días, recoñecendo as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	CSC	LCL2B4.3. Interpreta de xeito crítico fragmentos ou obras completas da literatura do século XX ata os nosos días, en relación co seu contexto. Reflexiona sobre estereotipos de xénero, crenzas, etc.
B4.4. Desenvolver por escrito un tema da historia da literatura do século XX ata os nosos días, expondo as ideas con rigor, claridade e coherencia, e achegando unha visión persoal.	LCL2B4.4.1. Desenvolve por escrito un tema da historia da literatura do século XX ata os nosos días, expondo as ideas con rigor, claridade, coherencia e corrección, e achegando unha visión persoal.	CCL	LCL2B4.4. Elabora traballos escritos ou presentacións orais sobre temas, obras ou autores da literatura do século XX aos nosos días.
B4.5. Elaborar un traballo de carácter académico en soporte impreso ou dixital sobre un tema do currículo de literatura consultando fontes diversas, adoptando un punto de vista crítico e persoal, e utilizando as tecnoloxías da información.	LCL2B4.5.1. Le textos informativos en papel ou en formato dixital sobre un tema do currículo de literatura do século XX ata os nosos días, extraendo a información relevante para ampliar coñecementos sobre o tema.	CAA	LCL2B4.5. Documéntase sobre algún tema da literatura do século XX empregando fontes diversas.

TÁBOA 2. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 1º ESO		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B1. Comunicación oral: escoitar e falar		
LCLB1.1.1. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	Observación e anotación das intervencións orais que seguen: debates, coloquios.	A Comunicación oral en xeral ocupa todo o curso. Cada tema adica unha parte á Comunicación oral. Traballaranse catro temas do libro da editorial SM por avaliación. Isto supón en torno 3 horas por tema adicadas a este bloque. A materia consta de catro horas semanais.
LCLB1.2.1. Intervén en actos comunicativos orais e valora a súa participación.	Debates.	
LCLB1.3.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.3.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.3.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	Anotacións sobre a corrección dos propios erros. Escoita e resposta dos audios e vídeos do libro dixital.	
LCLB1.4.1. Realiza presentacións orais.	Exposicións orais.	
LCLB1.5.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	Dramatizacións.	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B2. Comunicación escrita: ler e escribir		
LCLB2.1.1. Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias, comprendendo as relacións entre elas. LCLB2.1.2. Entende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá e nos procesos de aprendizaxe. LCLB2.1.3. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	Observación das técnicas empregadas, da lectura e corrección dos traballos e exames escritos. Interpretación de textos (ideas principais e secundarias), gráficas, fotos, esquemas, mapas, debuxos, informacións varias	Comunicación escrita. Trabállase todo o curso. Cada tema ocupa en torno a doce sesións de clase na primeira avaliación o que supón 3 horas por tema para este bloque. A segunda adicará 11 horas a cada tema e a terceira, 10 horas.
LCLB2.2.1. Utiliza, de xeito autónomo, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. LCLB2.2.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital. LCLB2.2.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	Manexo do dicionario, definicións de palabras, petición de libros.	
LCLB2.3.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.	Esquemas, borradores e presentación de traballos.	
LCLB2.4.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo.	Creación de textos escritos seguindo modelos.	

LCLB2.4.2. Escribe textos narrativos, descriptivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.		
LCLB2.4.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer.		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B3. Coñecemento da lingua		
LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.	Probas escritas sobre as categorías gramaticais e a ortografía (recoñecemento e creación de estruturas).	O coñecemento da lingua trabállase ao longo de todo o curso. Cada tema ocupa en torno a 12 horas por trimestre para cada tema na primeira avaliación (3 horas por tema para este bloque); 11 horas, na segunda avaliación e 10, na terceira.
LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.		
LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.		
LCLB3.2.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.	Emprego de fontes diversas de consulta e elaboración persoal.	
LCLB3.3.1. Recoñece, usa e explica os conectares textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	Redaccións e traballos escritos para valorar a coherencia e cohesión.	
LCLB3.4.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa.	Probas sobre as modalidades oracionais.	
LCLB3.5.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Elaboración de materiais variados (posters, reseñas, debuxos, uso das TICS)	
LCLB3.6.1. Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro educativo e do seu ámbito social próximo.	Probas ou traballos escritos sobre a diversidade lingüística	
LCLB3.7.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	Observación do grado de respecto a esa diversidade.	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B4. Educación literaria		
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	Control de lectura das obras literarias obrigatorias e/ou traballos escritos sobre elas.	A educación literaria . Todos os temas traballan os catro bloques ao longo de todo o curso. Cada tema abarca arredor de 12 sesións na primeira avaliación (11 na segunda e 10
LCLB4.2.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros.	Observación dos comentarios orais sobre as obras literarias ou sobre a dramatización das mesmas.	
LCLB4.2.2. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.		

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

LCLB4.3.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa. LCLB4.3.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento capaz de analizar os seus propios sentimentos.	Traballos de creación literaria. Probas escritas sobre aspectos literarios aprendidos (xéneros, a lingua literaria...)	na terceira). Adicarase unha hora de lectura á semana ao longo de case todo o curso.
--	---	---

LINGUA E LITERATURA		
2º ESO		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B1. Comunicación oral: escoitar e falar		
LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/académico e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do/da falante. LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	Observación e anotación do/a profesor/a das intervencións orais que seguen: debates, coloquios, exposicións, observación de aula (OA).	A comunicación oral está presente todo o curso. Cada tema adica unha parte á Comunicación oral. Cada tema ocupa en torno a 9 sesións de clase no primeiro trimestre, 8 no segundo e 7 sesións no terceiro. Traballaranse catro temas do libro da editorial SM por avaliación. Isto supón entre arredor de dúas sesións de clase por tema adicadas a este bloque. A materia consta de 3 horas semanais.
LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral. LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, procura en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.). LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.	Resumos orais de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, proba oral (PO).	
LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.	Resposta a preguntas dos profesores e anotacións das mesmas (OA)	
LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	OA	
LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos. LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.	PO	

LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.		
LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e atende as instrucións do/da moderador/a en debates e coloquios. LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversas orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente as demais persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.	OA sobre o respecto e cortesía verbal.	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B2. Comunicación escrita: ler e escribir		
LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico. LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pon en relación co contexto. LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas. LCLB2.1.5. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	Probas escritas sobre significados de palabras, resumos, pequenos comentarios críticos (PE)	A comunicación escrita (ler e escribir) traballase todo o curso. Cada tema ocupa en torno a 9 sesións de clase na primeira avaliación o que supón arredor de dúas sesións por tema para este bloque. A segunda adicará 8 horas a cada tema e a terceira, 7 horas.
LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas. LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	PE Traballos individuais ou de grupo (TI, TG)	
LCLB2.3.1. Utiliza de xeito autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	OA, TI, TG	
LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura. LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	PE, TI, TG	
LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo. LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo. LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por	PE, OA	

escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B3. Coñecemento da lingua		
LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais. LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	PE, CC, OA	<p>O coñecemento da lingua trabállase ao longo de todo o curso.</p> <p>Cada tema ocupa en torno a 9 sesións por trimestre na primeira avaliación (arredor de dúas horas por tema para este bloque); 8 horas, na segunda avaliación e 7, na terceira.</p>
LCLB3.2.1. Diferenza os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	PE, OA	
LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	PE, OA	
LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito. LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo.	PE, OA	
LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	OA, PE	
LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	PE	
LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	TI, TG, OA	
LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	TI, TG, OA	
LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos	PE, OA	

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

traballados en calquera das outras.		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B4. Educación literaria		
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	OA, TI, TG, PE	A educación literaria. Todos os temas traballan os catro bloques ao longo de todo o curso. Cada tema abarca arredor de 9 sesións na primeira avaliación; 8, na segunda; e 7, na terceira). Arredor de dúas horas por tema para este bloque.
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.). LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.	OA, PO, PE	
LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	PO, OA	
LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	PE, TI	

LINGUA E LITERATURA		
3º ESO		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B1. Comunicación oral: escoitar e falar		
<p>LCLB1.1.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>LCLB1.1.2. Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación, distinguindo a información da persuasión na publicidade e a información da opinión en noticias, reportaxes, etc., identificando as estratexias de enfatización e de expansión.</p> <p>LCLB1.1.3. Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas con claridade en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.</p>	<p>Observación e anotación das intervencións orais que seguen: Resumen oral de textos e comprensión de textos de diverso tipo. Respostas a exercicios de audio e vídeo do libro dixital.</p>	<p>Comunicación oral: ao longo de todo o curso. Empregarase o material de Internet como guía ao longo do curso (en torno a un 15 %). A materia consta de tres horas semanais.</p>
<p>LCLB1.2.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>LCLB1.2.2. Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.</p>	<p>Argumentación persoal a partir da análise de datos.</p>	
<p>LCLB1.3.1. Escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información salientable, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.</p>	<p>Debates, coloquios (capacidade de argumentación e actitude respectuosa)</p>	
<p>LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.</p> <p>LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.</p>	<p>Exposicións orais coherentes, cohesionadas e adecuadas.</p>	
<p>LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais.</p> <p>LCLB1.5.2. Organiza o contido e elabora guións previos á intervención oral formal, seleccionando a idea central e o momento en que vai ser presentada ao seu auditorio, así como as ideas secundarias e os exemplos que van apoiar o seu desenvolvemento.</p> <p>LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.</p> <p>LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.</p> <p>LCLB1.5.5. Avalía, por medio de guías, as producións propias e alleas, mellorando progresivamente as súas prácticas discursivas.</p>	<p>Presentacións orais de diversos tipo e ben organizadas e corrección dos posibles erros</p>	
<p>LCLB1.6.1. Participa activamente en debates e coloquios</p>	<p>Participación activa e</p>	

escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións das demais persoas. LCLB1.6.2. Avalía as intervencións propias e alleas.	respectuosa en debates e coloquios	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B2. Comunicación escrita: ler e escribir		
LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. LCLB2.1.2. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica. LCLB2.1.3. Avalía o seu proceso de comprensión de lectura usando fichas sinxelas de autoavaliación.	Lectura en voz alta.	Comunicación escrita. Desenvolverase ao longo de todo o curso. Cada tema adica un espazo á comunicación escrita (en torno a un 15 % da materia).
LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal e familiar, académico ou escolar, e social (medios de comunicación), identificando a tipoloxía textual seleccionada, a organización do contido, as marcas lingüísticas e o formato utilizado. LCLB2.2.2. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados identificando a tipoloxía textual seleccionada, as marcas lingüísticas e a organización do contido.	Traballos escritos e probas escritas: resumos de textos, interpretación, tipos de textos, trazos lingüísticos...	
LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto. LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	Interpretacións persoais razoadas.	
LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	Emprego de fontes de información diversas nos traballos: libros, internet...	
LCLB2.5.1. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación), e avalía a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros. LCLB2.5.2. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten unha comunicación fluída.	Reescritura e corrección dos erros.	
LCLB2.6.1. Escribe textos argumentativos con diferente organización secuencial, incorporando diversos tipos de argumento, imitando textos modelo. LCLB2.6.2. Utiliza variados organizadores textuais nas exposicións e nas argumentacións. LCLB2.6.3. Resume textos xeneralizando termos que teñen trazos en común, globalizando a información e integrándoa en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente, evitando parafrasear o texto resumido.	Escritura de textos expositivos e argumentativos. Resumos de textos e comentario crítico dos mesmos.	
LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento. LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel	Emprego das TICS (power point, prezi, ...) e exposición dos traballos realizados.	

formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión. LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a escritura. LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B3. Coñecemento da lingua		
LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	Probas, exercicios e exames escritos sobre as categorías gramaticais. Control da ortografía.	Coñecemento da Lingua. Adicarase un tempo ao longo do curso (en torno a un 30% da materia). A secuenciación dos contidos e a temporalización irá en esquema aparte.
LCLB3.2.1. Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra (raíz e afixos), e aplica este coñecemento á mellora da comprensión de textos escritos e ao enriquecemento do seu vocabulario activo. LCLB3.2.2. Explica os procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.	Probas e exercicios sobre a estrutura das palabras e o proceso de formación de palabras. Observación do enriquecemento do vocabulario.	
LCLB3.3.1. Identifica os grupos de palabras en frases e textos, diferenciando a palabra nuclear do resto de palabras que o forman, e explica o seu funcionamento no marco da oración simple. LCLB3.3.2. Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado, distinguindo os grupos de palabras que poden funcionar como complementos verbais argumentais e adxuntos.	Probas e exercicios sobre os grupos de palabras en frases (recoñecemento e creación)	
LCLB3.4.1. Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple, diferenciando suxeito e predicado e interpretando a presenza ou a ausencia do suxeito como unha marca da actitude, obxectiva ou subxectiva, do emisor. LCLB3.4.2. Transforma oracións activas en pasivas e viceversa, e explica os papeis semánticos do suxeito (axente, paciente e causa). LCLB3.4.3. Amplía oracións nun texto usando diferentes grupos de palabras, utilizando os nexos adecuados e creando oracións novas con sentido completo.	Probas e exercicios sobre os elementos que constitúen a oración simple (funcións). Exercicios de recoñecemento e creación.	
LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	Probas, exames e exercicios sobre as propiedades dos textos: coherencia, cohesión e adecuación.	
LCLB3.6.1. Identifica e usa en textos orais ou escritos as formas lingüísticas que fan referencia ao emisor e ao	Exercicios sobre aspectos gramaticais diversos: tipos de	

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

receptor ou á audiencia (persoa gramatical, uso de pronomes, suxeito axente ou paciente, oracións impersoais, etc.).	suxeito, pronomes...	
LCLB3.7.1. Recoñece a coherencia dun discurso atendendo á intención comunicativa do emisor, identificando a estrutura e a disposición de contidos. LCLB3.7.2. Identifica estruturas textuais (narración, descrición, explicación e diálogo), explica os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplica os coñecementos na produción e na mellora de textos propios e alleos.	Exercicios sobre o recoñecemento de estruturas textuais.	
LCLB3.8.1. Localiza nun mapa as linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais, comparando varios textos, recoñece as súas orixes históricas e describe algúns dos seus trazos diferenciais. LCLB3.8.2. Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.	Exercicios, exames, exposición sobre a variedades lingüísticas xeográficas de España.	
LCLB3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Participación en proxectos variados, en equipo e individuais.	
LCLB3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	Observación da valoración do bilingüismo e/ou plurilingüismo.	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B4. Educación literaria		
LCLB4.1.1. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención.	Controis de lectura, exposicións orais sobre as obras de lectura obrigatoria.	Educación literaria: adicanse a este bloque en torno ao 40% do tempo. Inclúe o estudo e lectura dun libro por avaliación. A secuenciación dos contidos e a temporalización por temas irá en esquema aparte.
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo o pracer pola lectura.	Observación do interese pola lectura.	
LCLB4.3.1. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.	Exercicios sobre as relacións da literatura con outros tipos de textos.	
LCLB4.4.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. LCLB4.4.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polo alumnado, investigando e experimentando de forma autónoma.	Comentarios orais na clase e traballos en equipo sobre os libros de lectura.	
LCLB4.5.1. Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria. LCLB4.5.2. Expressa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	Exercicios e exames sobre textos representativos da literatura da Idade Media ao século XVII: tema, resumo, interpretación, análise da linguaxe literaria, contexto. Exames sobre aspectos fundamentais da literatura dos séculos citados.	
LCLB4.6.1. Redacta textos persoais de intención literaria a	Redaccións de textos de	

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<p>partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. LCLB4.6.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.</p>	<p>intención literaria.</p>	
<p>LCLB4.7.1. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con claridade e coherencia. LCLB4.7.2. Utiliza recursos das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos.</p>	<p>Traballos escritos persoais ou en grupo sobre as obras estudadas expresados con rigor. Uso das TICS.</p>	

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA		
4º ESO		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B1. Comunicación oral: escoitar e falar		
<p>LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, académico e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.</p> <p>LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto.</p> <p>LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión.</p> <p>LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.</p>	PO, OA, TI	<p>Comunicación oral: Trabállase este bloque en todas as leccións do libro de Lingua (temas 1-8). Aparece representado por determinadas iconas. Tamén se traballará no libro de Literatura. Ao longo de todo o curso. O libro de Lingua consta de oito temas: tres na primeira avaliación, tres na segunda e dous na terceira.</p>
<p>LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante.</p> <p>LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas.</p> <p>LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.</p> <p>LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.).</p> <p>LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen loxicamente e semanticamente.</p>	PO, OA, TI	
<p>LCLB1.3.1. Escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os espontáneos.</p> <p>LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversas espontáneas.</p> <p>LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversa espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.</p> <p>LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios</p>	PO, OA	

de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido. LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.		
LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.) a ollada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	TI, TG, OA	
LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.	OA	
LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de xeito coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais. LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos. LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente. LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.).	TI, TG, OA, PO	
LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral. LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido. LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.	OA, TG	
LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	PO, OA, TI, TG	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B2. Comunicación escrita: ler e escribir		
LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia	PE	Comunicación escrita: Trabállase este bloque

<p>comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.</p> <p>LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.</p> <p>LCLB2.1.3. Infíre a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.</p> <p>LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.</p> <p>LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo e avaliándoo criticamente, e realizando hipóteses sobre el.</p> <p>LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión</p>		<p>en todas as leccións do libro de Lingua (temas 1-8). Aparece representado por determinadas iconas. Tamén se traballará no libro de Literatura. Ao longo de todo o curso.</p>
<p>LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, académico, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.</p> <p>LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).</p> <p>LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.</p> <p>LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaas entre si e co contexto, secuenciadas e deduce informacións ou valoracións implícitas.</p> <p>LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.</p> <p>LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.</p>	PE, CC	
<p>LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.</p> <p>LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.</p> <p>LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.</p>	OA, PE	
<p>LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.</p> <p>LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc.</p> <p>LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.</p>	OA, PE, TI, TG	
<p>LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.).</p> <p>LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.</p> <p>LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.</p> <p>LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e</p>	PE, TI	

<p>presentación).</p> <p>LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos/das seus/súas compañeiros/as.</p> <p>LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.</p>		
<p>LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, académico, social e laboral.</p> <p>LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.</p> <p>LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus escritos.</p> <p>LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.</p> <p>LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.</p> <p>LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).</p>	PE	
<p>LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.</p> <p>LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.</p> <p>LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.</p> <p>LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.</p>	TI, TG	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B3. Coñecemento da lingua		
LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	PE, OA	<p>Coñecemento da lingua:</p> <p>Trabállase este bloque en todas as leccións do libro de Lingua (temas 1-8). Aparece representado por títulos como: gramática/pragmática, vocabulario en contexto, ortografía/léxico.</p> <p>Ao longo de todo o curso.</p>
LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.	PE, OA	
<p>LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.</p> <p>LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.</p> <p>LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.</p>	PE, CC, OA	
<p>LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p> <p>LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación ao contexto en que aparecen.</p>	PE, OA	
LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.	OA	
LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas,	PE, OA	

<p>usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.</p> <p>LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintacticamente e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela.</p> <p>LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.</p> <p>LCLB3.6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.</p>		
<p>LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.</p>	OA, PE	
<p>LCLB3.8.1. Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízaoas nas propias producións orais e escritas.</p> <p>LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.).</p> <p>LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresaíntes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen.</p> <p>LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízaoas nas producións propias.</p>	PE	
<p>LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual.</p> <p>LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.</p>	PE	
<p>LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social.</p> <p>LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.</p>	PE, PO	
<p>LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.</p>	TI, TG, OA	
<p>LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.</p>	OA	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B4. Educación literaria		
<p>LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións.</p> <p>LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.</p> <p>LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.</p>	PO, PE, OA	<p>Educación literaria:</p> <p>O libro de Literatura está composto por 5 temas.</p> <p>Trabállase ao longo de todo o curso: temas 1 e 2 no primeiro</p>

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<p>LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.).</p> <p>LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, ata a actualidade.</p> <p>LCLB4.2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.</p>	PO, PE	trimestre, temas 3 e parte do 4 no segundo, parte do tema 4 e tema 5 no terceiro trimestre.
<p>LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.</p> <p>LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.</p> <p>LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.</p> <p>LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.</p>	TI, TG, OA	
<p>LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.</p> <p>LCLB4.4.2. Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.</p>	PO, PE	
<p>LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa.</p> <p>LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.</p>	TI, PE	
<p>LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.</p> <p>LCLB4.6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.</p> <p>LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos académicos.</p>	TI, PE	

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA I		
1º DE BACHARELATO		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B1. Comunicación oral: escoitar e falar		
<p>LCL1B1.1.1. Realiza exposicións orais sobre temas especializados, consultando fontes de información diversa, utilizando as tecnoloxías da información e seguindo unha orde previamente establecida.</p> <p>LCL1B1.1.2. Exprésase oralmente con fluidez, coa entoación, o ton, timbre e a velocidade adecuados ás condicións da situación comunicativa.</p> <p>LCL1B1.1.3. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc.) empregando un léxico preciso e especializado e evitando o uso de coloquialismos, retrousos e palabras comodín.</p> <p>LCL1B1.1.4. Avalía as súas propias presentacións orais e as dos/das seus/súas compañeiros/as, detecta as dificultades estruturais e expresivas, e diseña estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>Lectura en voz alta.</p> <p>Exposicións en grupos.</p> <p>Preguntas e respostas na clase.</p> <p>Análise (tema, resumo, estrutura, estratexias, situación comunicativa, etc) de diferentes textos de xeito oral na aula.</p> <p>Debates, postas en común.</p>	<p>Traballárase a Lingua oral ao longo de todo o curso.</p> <p><u>Primeiro trimestre:</u> Análise dos principais tipos de textos argumentativos e as propiedades do texto.</p> <p>O libro consta de 16 unidades: 6 ou 7 na primeira avaliación, 5 ou 6 na segunda, 4 na terceira. En todas se alterna Lingua e Literatura.</p>
<p>LCL1B1.2.1. Sintetiza por escrito textos orais de carácter expositivo, de temas especializados e propios do ámbito académico, discriminando a información relevante.</p> <p>LCL1B1.2.2. Recoñece as formas de organización do contido nunha exposición oral sobre un tema especializado propio do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, analiza os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor, e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa.</p> <p>LCL1B1.2.3. Escoita de xeito activo, toma notas e suscita preguntas coa intención de aclarar ideas que non comprendeu nunha exposición oral.</p>	<p>Escoita e resposta de cuestións formuladas nunha exposición oral.</p>	
<p>LCL1B1.3.1. Recoñece os trazos propios dos principais xéneros informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación social.</p> <p>LCL1B1.3.2. Analiza os recursos verbais e non verbais utilizados polo emisor dun texto xornalístico oral ou audiovisual, valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.</p>	<p>Escoita e análise de textos xornalísticos orais.</p>	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B2. Comunicación escrita: ler e escribir		
<p>LCL1B2.1.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical.</p> <p>LCL1B2.1.2. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc.), empregando un léxico preciso e especializado, e evitando o uso de coloquialismos, retrousos e palabras comodín.</p> <p>LCL1B2.1.3. Avalía as súas propias producións escritas e as dos/das seus/súas compañeiros/as, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas, e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>Exposicións en grupo de traballos escritos.</p> <p>Traballos de investigación.</p>	<p>Traballárase a Lingua escrita ao longo de todo o curso.</p> <p><u>Primeiro trimestre:</u> Análise das propiedades dos textos.</p>
<p>LCL1B2.2.1. Comprende textos escritos de carácter expositivo de tema</p>	<p>Análise de diferentes</p>	

<p>especializado, propios do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, e identifica o tema e a estrutura. LCL1B2.2.2. Sintetiza textos de carácter expositivo, de tema especializado, propios do ámbito académico, distinguindo as ideas principais e secundarias. LCL1B2.2.3. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes nun texto expositivo de tema especializado e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa (intención comunicativa do/da autor/a, tema e xénero textual).</p>	<p>textos (tema, resumo, estrutura, estratexias, etc). Exames escritos, traballos escritos. Creación de textos segundo modelos.</p>	
<p>LCL1B2.3.1. Resume o contido de textos xornalísticos escritos informativos e de opinión, discriminando a información relevante, recoñecendo o tema e a estrutura do texto, e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido. LCL1B2.3.2. Interpreta diversos anuncios impresos identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir o receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas discriminatorias.</p>	<p>Resumos e esquemas dos contidos estudados. Toma coherente de apuntes. Exames. Análise de textos xornalísticos. Creación de textos xornalísticos.</p>	
<p>LCL1B2.4.1. Realiza traballos de investigación planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, organizando a información en función dunha orde predefinida, revisando o proceso de escritura para mellorar o produto final e chegando a conclusións persoais. LCL1B2.4.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para documentarse, consultando fontes diversas e avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante fichas-resumo. LCL1B2.4.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos (organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina e bibliografía). LCL1B2.4.4. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a realización, a avaliación e a mellora de textos escritos propios e alleos.</p>	<p>Traballos escritos de investigación. Emprego das TICS para a realización de traballos.</p>	
<p>Estándares de aprendizaxe</p>	<p>Procedementos e instrumentos de avaliación</p>	<p>Temporalización</p>
<p>B3. Coñecemento da lingua</p>		
<p>LCL1B3.1.1. Revisa e mellora textos orais e escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando incorreccións de concordancia, réxime verbal, ambigüidades semánticas, etc. LCL1B3.1.2. Utiliza a terminoloxía gramatical adecuada para a explicación lingüística dos textos.</p>	<p>Corrección e reelaboración de textos para melloralos: exposicións, traballos, exames...</p>	<p>Coñecemento da Lingua: traballase ao longo de todo o curso. <u>Primeiro trimestre:</u> Categorías gramaticais. Tipoloxía textual.</p>
<p>LCL1B3.2.1. Identifica e explica os usos e valores do substantivo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.2. Identifica e explica os usos e os valores do adxectivo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto).</p>	<p>Recoñecemento das categorías gramaticais e os seus usos e valores a través de: -práctica na casa. -práctica na clase. -exames.</p>	<p><u>Segundo trimestre:</u> O verbo. Oración simple. <u>Terceiro trimestre:</u> Oración composta.</p>

<p>LCL1B3.2.3. Identifica e explica os usos e valores do verbo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto).</p> <p>LCL1B3.2.4. Identifica e explica os usos e valores dos pronomes nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto).</p> <p>LCL1B3.2.5. Identifica e explica os usos e valores do artigo determinado e do indeterminado, e de calquera tipo de determinantes, en relación coa súa presenza ou ausencia coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto).</p> <p>LCL1B3.2.6. Identifica e explica os usos e valores dos adverbios, preposicións e conxuncións.</p>		
<p>LCL1B3.3.1. Recoñece a estrutura sintáctica da oración simple, explicando a relación entre os grupos de palabras.</p> <p>LCL1B3.3.2. Recoñece as oracións activas, pasivas, impersonais e medias, contrastando as diferenzas entre elas en función da intención comunicativa do texto en que aparecen.</p> <p>LCL1B3.3.3. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas substantivas en relación co verbo da oración principal.</p> <p>LCL1B3.3.4. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas de relativo, identificando o antecedente que modifican.</p> <p>LCL1B3.3.5. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando progresivamente estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e a mellora destes.</p>	<p>Recoñecemento e análise das diferentes estruturas sintácticas (oración simple e complexa especialmente):</p> <ul style="list-style-type: none"> -práctica na clase (saídas ao encerado, por exemplo) e na casa (realización de exercicios). -exames. 	
<p>LCL1B3.4.1. Recoñece e explica os trazos estruturais e lingüísticos dos textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos.</p> <p>LCL1B3.4.2. Analiza e explica os trazos formais dun texto nos planos morfosintáctico, léxico-semántico e pragmático-textual, relacionando o seu emprego coa intención comunicativa do emisor e o resto de condicións da situación comunicativa.</p>	<p>Exposicións.</p> <p>Análise de textos (por escrito e oralmente)</p> <p>Exames.</p>	
<p>LCL1B3.5.1. Incorpora os procedementos de cohesión textual na súa propia produción oral e escrita.</p> <p>LCL1B3.5.2. Identifica, analiza e interpreta as formas gramaticais que fan referencia ao contexto temporal e espacial, e aos participantes na comunicación.</p> <p>LCL1B3.5.3. Valora os recursos expresivos empregados polo emisor dun texto en función da súa intención comunicativa e do resto dos elementos da situación comunicativa, diferenciando e explicando as marcas de obxectividade e de subxectividade, e os procedementos gramaticais de inclusión do emisor no texto.</p>	<p>Redacción de textos de diferente tipo.</p> <p>Exposicións orais e escritas.</p> <p>Exames.</p>	
<p>LCL1B3.6.1. Coñece e consulta fontes de información impresa ou dixital para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>Consulta de materiais diversos: observación das fontes empregadas.</p>	
<p>LCL1B3.7.1. Explica, a partir dun texto, a orixe e a evolución das linguas de España, así como as súas principais variedades dialectais, e valora a diversidade lingüística como parte do noso patrimonio cultural.</p>	<p>Exames, traballos, exposicións, presentacións.</p>	
<p>LCL1B3.8.1. Selecciona o léxico e as expresións adecuadas en contextos comunicativos que esixen un uso formal da lingua, evitando o uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixé.</p>	<p>Creación de textos con variedades diversas.</p> <p>Análise de textos.</p>	

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

LCL1B3.8.2. Explica, a partir dos textos, a influencia do medio social no uso da lingua, e identifica e rexeita os estereotipos lingüísticos que supoñen unha valoración pexorativa cara ás persoas usuarias da lingua.	Exames.	
LCL1B3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Comentarios de libros, películas. Carteis, folletos.	
LCL1B3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	Redacción e exposición de traballos. Análise de textos.	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B4. Educación literaria		
LCL1B4.1.1. Le e analiza fragmentos e obras significativas desde a Idade Media ao século XIX.	Controis de lectura. Exposicións e debates sobre os libros. Exames.	Educación Literaria: traballárase ao longo de todo o curso.
LCL1B4.2.1. Identifica as características temáticas e formais en relación co contexto, o movemento e o xénero ao que pertence e a obra do/da autor/a. LCL1B4.2.2. Compara textos de diferentes épocas e constata a evolución de temas e formas.	Análise de textos literarios: oral e escrito. Exames.	<u>Primeiro trimestre:</u> A literatura do Renacemento. Cervantes.
LCL1B4.3.1. Interpreta criticamente fragmentos ou obras significativas dende o século XVI ao século XIX incluídos. LCL1B4.3.2. Detecta as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	Exames, exposicións, comentarios, comentarios de textos literarios.	<u>Segundo trimestre:</u> A literatura do Barroco.
LCL1B4.4.1. Planifica a elaboración de traballos de investigación escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores/as da literatura dende o século XVI ata o século XIX. LCL1B4.4.2. Obtén a información de fontes diversas. LCL1B4.4.3. Argumenta con rigor o seu propio xuízo crítico.	Traballos de investigación literaria.	<u>Terceiro trimestre:</u> A literatura dos séculos XVIII e XIX.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA II 2º DE BACHARELATO		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B1. Comunicación oral: escoitar e falar		
LCL2B1.1.1. Recoñece as formas de organización do contido nunha argumentación oral, analizando os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor e valorándoos en función dos elementos da situación comunicativa. LCL2B1.1.2. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes en textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os aspectos formais e expresivos coa intención do emisor, o xénero textual e o resto dos elementos da situación comunicativa.	PO, OA, TI, TG	Comunicación oral: Traballase ao longo de todo o curso.
LCL2B1.2.1. Sintetiza por escrito o contido de textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, discriminando a información relevante.	PE	
LCL2B1.3.1. Interpreta diversos anuncios sonoros e audiovisuais, identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir o receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas discriminatorias.	TI, TG, OA	
LCL2B1.4.1. Planifica, realiza e avalía presentacións académicas orais de forma individual ou en grupo sobre un tema polémico de carácter académico ou da actualidade social, científica ou cultural, analizando posturas enfrontadas e defendendo unha opinión propia mediante argumentos convincentes. LCL2B1.4.2. Compila información e apoios audiovisuais ou gráficos, consultando fontes de información diversa e utilizando correctamente os procedementos de cita. LCL2B1.4.3. Clasifica e estrutura a información obtida, elaborando un guión da presentación. LCL2B1.4.4. Exprésase oralmente con claridade, precisión e corrección, axustando a súa actuación verbal e non verbal ás condicións da situación comunicativa, e utilizando os recursos expresivos propios do rexistro formal. LCL2B1.4.5. Avalía as súas presentacións orais e as dos/das seus/súas compañeiros/as, detectando as dificultades estruturais e expresivas, e deseñando estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe autónoma.	TI, OA, PO	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B2. Comunicación escrita: ler e escribir		
LCL2B2.1.1. Comprende o sentido global de textos escritos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando a intención comunicativa do emisor e a súa idea principal. LCL2B2.1.2. Sintetiza textos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, diferenciando as ideas principais e as secundarias. LCL2B2.1.3. Analiza a estrutura de textos expositivos e argumentativos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando os tipos de conectores e organizadores da información textual. LCL2B2.1.4. Produce textos expositivos e argumentativos propios usando o	PE, CC, TI	Comunicación escrita: ler e escribir Traballase ao longo de todo o curso.

registro adecuado á intención comunicativa, organizando os enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas ortográficas e gramaticais, e revisa a súa produción escrita para melloralala.		
LCL2B2.2.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical, aplicando os coñecementos gramaticais e pragmáticos, para mellorar a expresión escrita. LCL2B2.2.2. Nas súas producións escritas axusta a súa expresión ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, xénero textual, etc), empregando os recursos expresivos propios do rexistro formal e evitando o uso de coloquialismos. LCL2B2.2.3. Avalía as súas propias producións escritas e as dos/das seus/súas compañeiros/as, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas, recorrendo a obras de consulta tanto impresas como dixitais para a súa corrección, e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.	PE, TI	
LCL2B2.3.1. Realiza traballos académicos individuais e en grupo sobre un tema controvertido do currículo ou da actualidade social, cultural ou científica, planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, contrastando posturas enfrontadas, e organizando e defendendo unha opinión propia mediante distintos tipos de argumentos. LCL2B2.3.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para documentarse, consultando fontes diversas, avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante fichas-resumo. LCL2B2.3.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos: organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina, bibliografía...	TI, TG, OA	
LCL2B2.4.1. Describe os trazos morfosintácticos, léxico-semánticos e pragmático-textuais presentes nun texto expositivo ou argumentativo procedente dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, utilizando a terminoloxía gramatical adecuada e pondo de manifesto a súa relación coa intención comunicativa do emisor e cos trazos propios do xénero textual. LCL2B2.4.2. Recoñece, describe e utiliza os recursos gramaticais (substitución pronominal, uso reiterado de determinadas estruturas sintácticas, correlación temporal, etc.) e léxico-semánticos (substitución por sinónimos, hipónimos e hiperónimos, reiteracións léxicas, etc.) que proporcionan cohesión aos textos escritos. LCL2B2.4.3. Recoñece e explica os procedementos de cita (estilo directo, indirecto ou indirecto libre, e cita encuberta) presentes en textos expositivos e argumentativos, así como a súa función no texto.	PE, CC	
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B3. Coñecemento da lingua		
LCL2B3.1.1. Explica os procedementos de formación das palabras diferenciando entre raíz e afixos, e explicando o seu significado. LCL2B3.1.2. Recoñece e explica a procedencia grecolatina de grande parte do léxico español e valora o seu coñecemento para a dedución do significado de palabras descoñecidas.	PE, OA	Coñecemento da lingua Traballárase ao longo de todo o curso.
LCL2B3.2.1. Identifica e explica os usos e os valores das categorías gramaticais, en relación coa intención comunicativa do emisor, coa tipoloxía textual seleccionada e con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL2B3.2.2. Selecciona o léxico e a terminoloxía adecuados en contextos comunicativos que esixen un uso formal e especializado da lingua, evitando o	PE, OA	Mais abaixo (fora deste esquema) se concreta a distribución dos distintos temas.

uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixé.		
LCL2B3.3.1. Explica con propiedade o significado de palabras ou expresións, diferenciando o seu uso denotativo e connotativo, e relacionándoo coa intención comunicativa do emisor. LCL2B3.3.2. Recoñece, analiza e interpreta as relacións semánticas entre as palabras (sinonimia, antonimia, hiperonimia, polisemia e homonimia) como procedemento de cohesión textual.	PE, OA	
LCL2B3.4.1. Recoñece as estruturas sintácticas e explica a relación funcional e de significado que establecen co verbo da oración principal, empregando a terminoloxía gramatical adecuada.	PE, OA	
LCL2B3.5.1. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e a mellora destes. LCL2B3.5.2. Aplica os coñecementos adquiridos sobre as estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, autoavaliación e mellora dos propios textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	OA, TI	
LCL2B3.6.1. Recoñece, analiza e explica as características lingüísticas e os recursos expresivos de textos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa, e utilizando a análise para afondar na comprensión do texto. LCL2B3.6.2. Aplica os coñecementos sobre o funcionamento da lingua á comprensión, á análise e ao comentario de textos de distinto tipo procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos (marcas de obxectividade e subxectividade; referencias deícticas temporais, espaciais e persoais, e procedementos de cita) coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa. LCL2B3.6.3. Recoñece e explica os procedementos de inclusión do emisor e do receptor no texto. LCL2B3.6.4. Recoñece e explica as referencias deícticas, temporais, espaciais e persoais nos textos. LCL2B3.6.5. Recoñece, explica e utiliza os procedementos de cita. LCL2B3.6.6. Revisa textos escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando as súas incorreccións (concordancias, réxime verbal, ambigüidades sintácticas, coloquialismos, etc.), con criterios gramaticais e terminoloxía apropiada, co obxecto de mellorar a expresión escrita e avanzar na aprendizaxe autónoma.	PE, OA	
LCL2B3.7.1. Recoñece, explica e utiliza en textos propios e alleos as formas de estruturar os textos expositivos e argumentativos.	PE, TI	
LCL2B3.8.1. Expresa as súas experiencias de lectura de obras de diferente tipo, xénero, etc., e as súas experiencias persoais en relación co novo texto, para chegar a unha mellor comprensión e interpretación deste.	PE, PO, OA	
LCL2B3.9.1. Coñece a situación actual da lingua española no mundo diferenciando os usos específicos da lingua no ámbito dixital. LCL2B3.9.2. Coñece as orixes históricas do español en América e as súas principais áreas xeográficas, recoñecendo nun texto oral ou escrito algúns dos trazos característicos e valorando as súas variantes.	PE, TI	
LCL2B3.10.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	TG	
LCL2B3.11.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a	OA	

comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.		
Estándares de aprendizaxe	Procedementos e instrumentos de avaliación	Temporalización
B4. Educación literaria		
LCL2B4.1.1. Desenvolve por escrito con coherencia e corrección as características temáticas e formais dos principais movementos do século XX ata os nosos días, mencionando os autores e obras máis representativas.	PE, TI, TG	Educación literaria Traballárase ao longo de todo o curso. Mais abaixo (fora deste esquema) se concreta a distribución dos distintos temas.
LCL2B4.2.1. Analiza fragmentos literarios ou, de ser o caso, de obras completas do século XX ata os nosos días, relacionando o contido e as formas de expresión coa traxectoria e o estilo do/da seu/súa autor/a, o seu xénero e o movemento literario ao que pertence. LCL2B4.2.2. Compara textos de diferentes épocas, e describe a evolución de temas e formas.	PE, TI, TG	
LCL2B4.3.1. Interpreta de xeito crítico fragmentos ou obras completas significativos da literatura do século XX ata os nosos días, recoñecendo as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	PE, OA	
LCL2B4.4.1. Desenvolve por escrito un tema da historia da literatura do século XX ata os nosos días, expondo as ideas con rigor, claridade, coherencia e corrección, e achegando unha visión persoal.	PE, TI	
LCL2B4.5.1. Le textos informativos en papel ou en formato dixital sobre un tema do currículo de literatura do século XX ata os nosos días, extraendo a información relevante para ampliar coñecementos sobre o tema.	TI, TG, OA	

PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

A forma e o método mediante o que se obtén a información do proceso de aprendizaxe do alumno (Observación sistemática e rexistro, interrogación directa e constante co alumnado sobre os estándares e contidos máis relevantes, análise das tarefas para detectar progresos e dificultades, corrección de probas, controis e exames escritos ou orais).

INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN

Documentos específicos para a recollida desa información.

En todo caso, se aplicarán instrumentos que impliquen unha observación sistemática para garantir a obxectividade na valoración. Empregaranse en xeral os instrumentos de:

- Caderno de clase (CC): do profesor (onde anotará todos os datos e incidencias da avaliación dos alumnos), e do alumno.
- Traballo individual (TI) e de grupo (TG)
- Probas orais (PO) e escritas (PE)
- variadas: desenvolvemento dun tema, probas tipo test, probas para completar datos, analizar textos, comprensión de aspectos teóricos e prácticos (lingüísticos, literarios ou de relación con outras materias), exames que incorporen ideas do tipo PISA, etc.
- Observación na aula (OA).
- Uso da aula virtual.

TÁBOA 3. CONTIDOS

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA. 1º ESO		
Bloque	Obxectivos	Contidos
Bloque 1 Comunicación oral (escoitar e falar)	h,m	B1.1. escoita activa e observación das normas básicas da comunicación.
	a,d,g	B1.2. Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía.
	h	B1.3. Coñecemento e uso autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.
	g,h	B1.4. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.
	a,d,h,m	B1.5. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación.
Bloque 2 Comunicación escrita (ler e escribir)	h,n	B2.1. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos escritos de ámbito persoal, académico ou escolar, e de ámbito social.
	b,e,h	B2.2. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso e a produción de información.
	g,h	B2.3. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.
	h,l	B2.4. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, co académico ou escolar e co social. B2.5. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.
Bloque 3 Coñecemento da lingua	b,h	B3.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. B3.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.
	e,h	B3.3. Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel ou dixitais
	h	B3.4. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.
	a,h	B3.5. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e da subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.
	i,l	B3.6. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras do centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
	a,h,i,o,p	B3.7. Recoñecemento da diversidade lingüística do ámbito persoal, social...
	g,h	B3.8. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.
Bloque 4 Educación literaria	h,l,n	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e

		intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n	B4.2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA. 2º ESO		
Bloque	Obxectivos	Contidos
Bloque 1 Comunicación oral (escoitar e falar)	h,m	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: ámbito persoal, académico ou escolar, e social.
	h,m	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e textos argumentativos. Diálogo.
	h,m	B1.3. Escoita activa e cumprimento das normas básicas que favorecen a comunicación.
	h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.
	g,h	B1.5. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.
	a,d,g	B1.6. Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais. B1.7. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situacións reais ou imaxinarias de comunicación.
Bloque 2 Comunicación escrita (ler e escribir)	b,h	B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.
	b,h,l	B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.
	b,e,h	B2.3. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.
	g,h	B2.4. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.
	e,h,i,l	B2.5. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, académico ou escolar, e social. B2.6. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, e escritura de textos dialogados.
Bloque 3 Coñecemento da lingua	b,h	B3.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. B3.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.
	b,h	B3.3. Comprensión e interpretación dos compoñentes do significado das palabras: denotación e connotación.
	h	B3.4. Coñecemento reflexivo das relacións semánticas que se establecen entre as palabras.
	h,n	B3.5. Observación, reflexión e explicación dos cambios que afectan o significado das palabras: causas e mecanismos. Metáfora, metonimia, palabras tabú e eufemismos.
	h	B3.6. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.
	a,h	B3.7. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

		función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.
	i,l	B3.8. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
	a,h,i,o,p	B3.9. Recoñecemento da diversidade lingüística propia do ámbito persoal, social e mediático.
	g,h	B3.10. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.
Bloque 4 Educación literaria	h,l,n,c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n	B4.2. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos, utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA. 3º ESO		
Bloque	Obxectivos	Contidos
<u>Bloque 1</u> Comunicación oral (escoitar e falar)	h,m	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: persoal, académico ou escolar, e social.
	h,m	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.
	h,m	B1.3. Observación, reflexión, comprensión e valoración do sentido global dos debates, os coloquios e as conversas espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor/a, e aplicación das normas básicas que os regulan.
	h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción e a avaliación de textos orais. Aspectos verbais e non verbais.
	g,h	B1.5. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.
	a,d,g	B1.6. Participación en debates, coloquios e conversas espontáneas respectando as normas básicas de interacción, intervención e cortesía que regulan estas prácticas orais.
<u>Bloque 2</u> Comunicación escrita (ler e escribir)	b,h	B2.1. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.
	h,l	B2.2. Lectura, comprensión e interpretación de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.
	a,c,h	B2.3. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura organizando razoadamente as ideas e expóndoas, respectando as ideas das demais persoas.
	b,e,h	B2.4. Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.
	e,g,h	B2.5. Coñecemento e uso das técnicas e estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión do texto. A escritura como proceso.
	g,h,l	B2.6. Produción de textos escritos e audiovisuais relacionados co ámbito persoal, académico ou escolar, e social. B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos e escritura de textos dialogados.
	g,h,l	B2.8. Interese crecente pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe e como xeito de comunicar sentimentos, experiencias, coñecementos e emocións.
<u>Bloque 3</u> Coñecemento da lingua	b,h	B3.1.1. Recoñecemento, uso e explicación das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección. B3.1.2. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas para conseguir unha comunicación eficaz.
	h	B3.2. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da palabra. Procedementos para formar palabras.
	h	B3.3. Recoñecemento, identificación e explicación do uso dos grupos de palabras (nominal, adxectiva, preposicional, verbal e adverbial) e das relacións que se establecen entre os elementos que os conforman no marco da oración simple.
	h	B3.4. Recoñecemento, uso e explicación dos elementos constitutivos da oración simple: suxeito e predicado. Oracións impersoais, activas e pasivas.
	a	B3.5. Recoñecemento, uso e explicación dos conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

	a,h	B3.6. Recoñecemento, uso e explicación dos recursos de modalización en función da persoa que fala ou escribe. Expresión da obxectividade e a subxectividade a través das modalidades oracionais e as referencias internas ao emisor e ao receptor nos textos.
	a,h	B3.7. Explicación progresiva da coherencia do discurso, tendo en conta as relacións gramaticais e léxicas que se establecen no interior do texto e a súa relación co contexto.
	a,h,l	B3.8. Coñecemento das orixes históricas da realidade plurilingüe de España, e valoración como fonte de enriquecemento persoal e como mostra da riqueza do noso patrimonio histórico e cultural.
	i,l	B3.9. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
	g,h	B3.10. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.
Bloque 4 Educación literaria	h,l,n,c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.2. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.3. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.4. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.5. Aproximación aos xéneros literarios e ás obras máis representativas da literatura española da Idade Media ao Século de Ouro e Barroco a través da lectura e explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, textos completos. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.
	h,l,n	B4.6. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos, utilizando as convencións formais do xénero e con intención lúdica e creativa.
	e	B4.7. Consulta e utilización de fontes e recursos variados de información para a realización de traballos.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA. 4º ESO		
Bloque	Obxectivos	Contidos
Bloque 1 Comunicación oral (escoitar e falar)	h,m	B1.1. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación co ámbito de uso: persoal, académico, social e laboral.
	h,m	B1.2. Comprensión, interpretación e valoración de textos orais en relación coa súa finalidade: textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos. Diálogo.
	h	B1.3. Observación e comprensión do sentido global de debates, coloquios, entrevistas e conversas espontáneas, da intención comunicativa de cada interlocutor/a e aplicación das normas básicas que regulan a comunicación.
	a,d,h	B1.4. Coñecemento e uso progresivamente autónomo das estratexias necesarias para a produción de textos orais.
	a,d,h	B1.5. Valoración da lingua oral como instrumento de aprendizaxe, como medio para transmitir coñecementos, ideas e sentimentos, e como ferramenta para regular a conduta.
	g,h	B1.6. Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público e dos instrumentos de autoavaliación en prácticas orais formais ou informais.
	a,c,d,h	B1.7. Coñecemento, comparación, uso e valoración das normas de cortesía da comunicación oral que regulan as conversas espontáneas e outras prácticas discursivas orais propias dos medios de comunicación. Debate.
	a,d,h,m	B1.8. Creación de textos orais e audiovisuais que reproduzan situación reais ou imaxinarias de comunicación.
Bloque 2 Comunicación escrita (ler e escribir)	g,h,l	B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal, académico, social e laboral. B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.
	b,e,h,l	B2.1. Coñecemento e uso progresivo de técnicas e estratexias de comprensión escrita. B2.2. Lectura comprensiva, interpretación e valoración de textos escritos en relación cos ámbitos persoal, académico, social e laboral. B2.3. Lectura, comprensión, interpretación e valoración de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.
	g,h,l	B2.4. Actitude progresivamente crítica e reflexiva ante a lectura.
	b,e,h	B2.5. Utilización progresivamente autónoma das bibliotecas e das tecnoloxías da información e da comunicación como fontes de obtención de información.
	g,e,h,l	B2.6. Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias para a produción de textos escritos: planificación, obtención de datos, organización da información, redacción e revisión. B2.7. Produción de textos escritos e audiovisuais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados.
	h,l	B2.8. Produción de textos escritos e audiovisuais propios dos ámbitos persoal, académico, social e laboral.
	b,c,g,h	B2.9. Interese pola composición escrita como fonte de información e aprendizaxe, como forma de comunicar as experiencias e os coñecementos propios, e como instrumento de enriquecemento persoal e profesional.
	a,h	B3.1. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das categorías gramaticais, con especial atención ao adxectivo, aos tipos de determinantes e aos pronomes.
Bloque 3 Coñecemento da lingua	a,h	B3.2. Observación, reflexión e explicación dos valores expresivos e do uso das

		formas verbais en textos con diferente intención comunicativa.
	a,b,h	B3.3. Observación, reflexión e explicación do uso expresivo dos prefixos e sufixos, recoñecendo os que teñen orixe grega e latina, explicando o significado que lle achegan á raíz léxica e a súa capacidade para a formación e a creación de novas palabras.
	a,h	B3.4. Observación, reflexión e explicación dos niveis de significado de palabras e expresións no discurso oral ou escrito.
	b,e,h	B3.5. Manexo de dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital sobre a normativa e o uso non normativo das palabras, e interpretación das informacións lingüísticas que proporcionan os dicionarios da lingua (gramaticais, semánticas, rexistro e uso).
	h	B3.6. Observación, reflexión e explicación dos límites sintácticos e semánticos da oración simple e a composta, das palabras que relacionan os grupos que forman parte desta e dos seus elementos constitutivos.
	b,h	B3.7. Coñecemento, uso e valoración das normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas na escritura para obter unha comunicación eficiente.
	b,g,h	B3.8. Observación, reflexión, explicación e uso dos trazos característicos que permiten diferenciar e clasificar os xéneros textuais, con especial atención aos discursos expositivos e argumentativos.
	h	B3.9. Observación, reflexión e explicación do uso de conectores textuais e dos principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais (substitucións pronominais) como léxicos (elipses e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).
	a,b,h	B3.10. Coñecemento dos rexistros e dos factores que inciden no uso da lingua en distintos ámbitos sociais, e valoración da importancia de utilizar o rexistro adecuado segundo as condicións da situación comunicativa.
	i,l	B3.11. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
	g,h	B3.12. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.
Bloque 4 Educación literaria	h,l,n,c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.1. Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo, para lograr o desenvolvemento dos seus propios gustos e intereses literarios, e a súa autonomía de lectura.
	h,l,n,c	B4.2. Aproximación ás obras máis representativas da literatura española desde o século XVIII aos nosos días a través da lectura e a explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, obras completas. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.
	h,l,n	B4.3. Redacción de textos de intención literaria a partir da lectura de textos do século XX, utilizando as convencións formais do xénero seleccionado e con intención lúdica e creativa.
	e	B4.4. Consulta de fontes de información variadas para a realización de traballos e a cita adecuada destas.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA I. 1º DE BACHARELATO		
Bloque	Obxectivos	Contidos
Bloque 1 Comunicación oral (escoitar e falar)	a,e,g,m	B1.1. Comunicación oral non espontánea no ámbito académico: o seu proceso e a situación comunicativa.
	d,e,g	B1.2. Textos expositivos e argumentativos orais. B1.3. Xéneros textuais orais propios do ámbito académico.
	d,e,g	B1.4. Comprensión e produción de textos orais procedentes dos medios de comunicación social. Recursos.
Bloque 2 Comunicación escrita (ler e escribir)	b,h	B2.1. A comunicación escrita no ámbito académico. B2.2. Comprensión, produción e organización de textos expositivos escritos do ámbito académico.
	e,g,h	B2.2. Comprensión, produción e organización de textos expositivos escritos do ámbito académico.
	e,g,h,l	B2.3. Comprensión, produción e organización de textos escritos procedentes dos medios de comunicación social: xéneros informativos, e de opinión e publicidade.
	b,e,g,h	B2.4. Procedementos para a obtención, o tratamento e a avaliación da información procedente de fontes impresas e dixitais. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.
Bloque 3 Coñecemento da lingua	d,e	B3.1. Substantivo: caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. B3.1. Adxectivo: caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. B3.1. Verbo: flexión verbal; perífrase verbal. B3.1. Pronome: tipoloxía e valores gramaticais. B3.1. Determinantes: tipoloxía e usos. B3.1. Recoñecemento das diferenzas entre pronomes e determinantes. Relacións gramaticais. B3.1. Adverbio: tipoloxía e valores gramaticais. B3.1. Preposicións, conxuncións e interxeccións: tipoloxía e valores gramaticais.
	e	B3.2. 1.Substantivo: caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. B3.2. 2.Adxectivo: caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. B3.2. 3.Verbo: flexión verbal; perífrase verbal. B3.2. 4.Pronome: tipoloxía e valores gramaticais. B3.2. 5.Determinantes: tipoloxía e usos. B3.2. 6.Recoñecemento das diferenzas entre pronomes e determinantes. Relacións gramaticais. B3.2. 7.Adverbio: tipoloxía e valores gramaticais. B3.2. 8.Preposicións, conxuncións e interxeccións: tipoloxía e valores gramaticais.
	b,d,e	B3.3. Observación, reflexión e explicación das estruturas sintácticas simples e complexas. Conexións lóxicas e semánticas nos textos.
	e	B3.4. Observación, reflexión e explicación das formas de organización textual.
	d,e	B3.5. Recoñecemento e explicación das propiedades textuais. Os seus procedementos. Modalidade.
	b,e,g	B3.6. Procedementos para a obtención, o tratamento e a avaliación da información procedente de fontes impresas e dixitais. Educación para o uso, o tratamento e a produción de información.
	e,h,n	B3.7. Coñecemento e explicación da pluralidade lingüística de España. As súas orixes históricas.
	a,c,d,e	B3.8. Recoñecemento e explicación das variedades funcionais da lingua.
	i,l	B3.9. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

		elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
	g,h	B3.10. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.
Bloque 4 Educación literaria	d,i	B4.1. Estudo das obras máis representativas da literatura española dende o século XVI ata o século XIX, ambos incluídos, a través da lectura e a análise de fragmentos e obras significativas.
	d,h,i,c	B4.2. Análise de fragmentos ou obras completas significativas dende o século XVI ao século XIX, identificando as súas características temáticas e formais en relación co contexto, o movemento, o xénero ao que pertence e a obra do/da autora, e constatando a evolución histórica de temas e formas. B4.3. Desenvolvemento da autonomía de lectura e aprecio pola literatura como fonte de pracer e de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas.
	d,h,i,m	B4.4. Interpretación crítica de fragmentos ou obras significativas dende o século XVI ao século XIX, detectando as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc. B4.3. Desenvolvemento da autonomía lectora e aprecio pola literatura como fonte de pracer e de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas.
	d,g,h	B4.5. Planificación e elaboración de traballos académicos escritos ou presentacións sobre a literatura dende o século XVI ata o século XIX, obtendo a información de fontes diversas e achegando un xuízo crítico persoal e argumentado con rigor. B4.6. Composición de textos escritos con intención literaria e conciencia de estilo.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA II. 2º DE BACHARELATO		
Bloque	Obxectivos	Contidos
Bloque 1 Comunicación oral (escoitar e falar)	h	B1.1. Comunicación oral non espontánea nos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial. A súa caracterización.
	d,e,g	B1.1. Comunicación oral non espontánea nos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial. A súa caracterización.
	d,e,g	B1.2. Comprensión e produción de textos orais procedentes dos medios de comunicación social: xéneros informativos e de opinión. Publicidade.
	a,b,c,d,e,g,h,m	B1.3. Presentación oral: planificación, documentación, avaliación e mellora.
Bloque 2 Comunicación escrita (ler e escribir)	h,l	B2.1. Comunicación escrita nos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial: elementos; xéneros textuais. B2.2. Análise e comentario de textos escritos do ámbito académico.
	b,h,l	B2.3. Planificación, realización, revisión e mellora de textos escritos de diferentes ámbitos sociais e académicos.
	b,e,h	B2.3. Planificación, realización, revisión e mellora de textos escritos de diferentes ámbitos sociais e académicos.
	b,e,g,h	B2.1. Comunicación escrita nos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial: elementos; xéneros textuais. B2.2. Análise e comentario de textos escritos do ámbito académico.
Bloque 3 Coñecemento da lingua	d,e	B3.1. Análise e explicación do léxico castelán e dos procedementos de formación.
	e	B3.2. Substantivo: caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. B3.3. Adxectivo: caracterización morfolóxica, sintáctica e semántica. B3.4. Verbo: flexión verbal; perífrase verbal. B3.5. Pronome: tipoloxía e valores gramaticais. B3.6. Determinantes: tipoloxía e usos. B3.7. Recoñecemento das diferenzas entre pronomes e determinantes: relacións gramaticais. B3.8. Adverbio: tipoloxía e valores gramaticais. B3.9. Preposicións, conxuncións e interxeccións: tipoloxía e valores gramaticais.
	d,e	B3.10. Observación, reflexión e explicación do significado das palabras. Denotación e connotación.
	d,e	B3.11. Observación, reflexión e explicación das estruturas sintácticas simples e complexas. Conexións lóxicas e semánticas nos textos.
	d,e	B3.11. Observación, reflexión e explicación das estruturas sintácticas simples e complexas. Conexións lóxicas e semánticas nos textos. B3.12. Observación, reflexión e explicación das formas de organización textual de textos procedentes de diferentes ámbitos. Intertextualidade.
	d,e,m	B3.13. Identificación e uso dos recursos expresivos que marcan a obxectividade e a subxectividade. B3.14. Observación, reflexión e explicación da deixé temporal, espacial e persoal.
	e	B3.12. Observación, reflexión e explicación das formas de organización textual de textos procedentes de diferentes ámbitos. Intertextualidade. B3.13. Identificación e uso dos recursos expresivos que marcan a obxectividade e a subxectividade. B3.14. Observación, reflexión e explicación da deixé temporal, espacial e persoal.
	b,d,e	B3.12. Observación, reflexión e explicación das formas de organización textual de textos procedentes de diferentes ámbitos. Intertextualidade.
	a,e,h	B3.15. Coñecemento e explicación do español actual. O español na rede.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

		Situación do español no mundo. O español de América.
	i,l	B3.16. Participación en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, etc.) nos que se utilicen varias linguas, tanto curriculares como outras presentes no centro, e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais.
	g,h	B3.17. Identificación e progresiva utilización dos coñecementos sobre as linguas para desenvolver unha competencia comunicativa integrada.
Bloque 4 Educación literaria	d,h,i	B4.1. Estudo cronolóxico das obras máis representativas da literatura en español do século XX ata os nosos días.
	d,h,i,c	B4.2. Análise de fragmentos ou obras significativas do século XX ata os nosos días.
	d,h,i,m	B4.3. Interpretación crítica de fragmentos ou obras significativas do século XX ata os nosos días. Reflexión e superación de estereotipos de xénero, clase, crenzas, etc.
	g	B4.4. Planificación e elaboración de traballos académicos escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores/as da literatura do século XX ata os nosos días.
	g	B4.4. Planificación e elaboración de traballos académicos escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores da literatura do século XX ata os nosos días.

PROGRAMACIÓN DE LITERATURA UNIVERSAL (1º BACHILLERATO)

1.- INTRODUCCIÓN Y CONTEXTUALIZACIÓN

La lectura de textos procedentes de la literatura universal interviene en el proceso de maduración afectiva, intelectual y estética del alumnado, ya que el conocimiento de esta parte fundamental del patrimonio cultural de la humanidad, en la que se llevan depositado la imaginación, los sentimientos y los pensamientos de distintas culturas a lo largo de la historia, conduce a los estudiantes a profundizar en la comprensión de la propia identidad, tanto individual como colectiva, así como a valorar de forma crítica la realidad del mundo contemporáneo. La lectura de fragmentos u obras completas representativas del patrimonio literario universal le permite al alumnado conocer otras realidades sociales y culturales, enriquecer su personalidad, ampliando su visión del mundo, y afianzar sus hábitos de lectura, desarrollando su sentido estético.

La aproximación a la materia de Literatura Universal como conocimiento y aprendizaje contribuye a desarrollar la competencia lingüística, las competencias sociales y cívicas, y la conciencia y expresión cultural de los alumnos adquiridas durante la ESO y en la materia común de Lengua Castellana y Literatura.

El desarrollo de estos conocimientos literarios en bachillerato implica el descubrimiento de la lectura como una experiencia enriquecedora, que produce en el estudiante una respuesta afectiva e intelectual, fundada tanto en la construcción del sentido del texto como en el reconocimiento de sus particularidades expresivas y discursivas.

Los contenidos se organizan en dos bloques. El primer bloque, "Procesos y estrategias", abarca contenidos comunes, centrados en el comentario de textos (obras completas o fragmentos seleccionados), y se concibe como la construcción compartida del sentido de las obras y la explicación de sus convenciones literarias. La lectura, la interpretación, el análisis y la valoración de los textos literarios constituye la actividad fundamental de la materia. Este bloque incluye, asimismo, el estudio de las relaciones significativas entre las obras literarias y el resto de las artes (obras musicales, cinematográficas, pictóricas, etc.). El segundo bloque, "Los grandes períodos y movimientos de la literatura universal", se dedica al estudio cronológico de las obras más significativas de cada momento, a través de una selección de obras y autores. Esta presentación cronológica pone de relieve la recurrencia de ciertos temas y motivos, así como la evolución de las formas literarias a lo largo de la historia. En definitiva, esta materia facilita el desarrollo del individuo como lector competente, capaz de comparar textos literarios de distintas épocas y autores, y capaz de descubrir en ellos recurrencias temáticas, así como semejanzas o divergencias expresivas. De esta forma, el alumnado aprende a transferir sus conocimientos, relacionando el contenido y las formas de expresión de una obra literaria con el contexto histórico y cultural en el que se inscribe, lo cual va a favorecer el aprendizaje autónomo.

2.- CONTENIDOS, CRITERIOS DE EVALUACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAJE

Literatura Universal. 1º de bacharelato		
Contenidos	Criterios de evaluación	Estándares de aprendizaje
Bloque 1. Procesos y estrategias		
Lectura y comentario de fragmentos, antologías y obras completas significativas de la literatura universal.	Leer, comprender, analizar y comentar obras breves, fragmentos u obras completas significativas de distintas épocas, interpretando su contenido de acuerdo con los conocimientos adquiridos sobre temas y formas literarias, así como sobre períodos y autores/as significativos/as.	Lee fragmentos significativos o textos completos de obras de la literatura universal, identificando algunos elementos, mitos o arquetipos creados por la literatura y que chegaron a converterse en puntos de referencia da cultura universal.
		Interpreta obras o fragmentos representativos de distintas épocas, situándolas en su contexto histórico, social y cultural, identificando la presencia de determinados temas y

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

		motivos, y reconociendo las características del género y del movimiento en que se inscriben, así como los trazos más destacados del estilo literario.
Relaciones entre obras literarias y el resto de las artes.	Interpretar obras narrativas, líricas y dramáticas de la literatura universal significativas, relacionando su forma y su contenido con las ideas estéticas dominantes del momento en que se escribieron, y con las transformaciones artísticas e históricas producidas en el resto de las artes.	Interpreta determinadas obras narrativas, líricas y dramáticas de la literatura universal significativas y las relaciona con las ideas estéticas dominantes del momento en el que se escribieron, analizando las vinculaciones entre ellas y comparando su forma de expresión.
		Establece relaciones significativas entre la literatura y el resto de las artes, interpretando de modo crítico algunas obras o fragmentos significativos adaptados a otras manifestaciones artísticas, analizando las relaciones, las similitudes y las diferencias entre diferentes lenguajes expresivos.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

Observación, reconocimiento y valoración de la evolución de temas y formas creados por la literatura en las diversas formas artísticas de la cultura universal. Selección y análisis de ejemplos representativos. Superación de estereotipos.	Observar, reconocer y valorar la evolución de algunos temas y formas creados por la literatura y su valor permanente en diversas manifestaciones artísticas de la cultura universal.	Comenta textos literarios de diferentes épocas y describe la evolución de determinados temas y formas creados por la literatura.
		Reconoce el valor permanente de estos temas y formas en otras manifestaciones artísticas de la cultura universal.
Observación, reconocimiento y valoración de la evolución de temas y formas creados por la literatura en las diversas formas artísticas de la cultura universal. Selección y análisis de ejemplos representativos.	Analizar y comparar textos de la literatura universal y de las literaturas gallega y española de la misma época, poniendo de manifiesto las influencias, las coincidencias e las diferencias entre ellos.	Compara textos literarios de la literatura universal y textos de las literaturas gallega y española de la misma época, y reconoce las influencias mutuas y el mantenimiento de determinados temas y formas.

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

Bloque 2. Los grandes períodos y movimientos de la literatura universal

<ul style="list-style-type: none"> ▪ De la Antigüedad a la Edad Media: Las mitologías y el origen de la literatura. ▪ Renacimiento y Clasicismo: <ul style="list-style-type: none"> – Los cambios del mundo y la nueva visión del hombre durante el Renacimiento. – La lírica del amor: el petrarquismo. Origenes: la poesía trovadoresca y el Dolce Stil Nuovo. La innovación del Cancionero de Petrarca. – La narración en prosa: Boccaccio. – Teatro clásico europeo. El teatro isabelino en Inglaterra. Comienzo del mito de Fausto dentro de la literatura. Observación de las relaciones existentes entre las obras de teatro clásicas y las obras de diferentes géneros musicales y cinematográficos. 	<p>Leer, comprender y analizar obras breves, fragmentos u obras completas, significativas de distintas épocas, interpretando su contenido de acuerdo con los conocimientos adquiridos sobre temas y formas literarias, así como sobre períodos y autores/as significativos/as.</p>	<p>Lee y analiza textos literarios universales de distintas épocas, interpretando su contenido de acuerdo con los conocimientos adquiridos sobre temas y formas literarias, así como sobre períodos y autores/as significativos/as.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ El Siglo de las Luces: <ul style="list-style-type: none"> – El desenvolvimiento del espíritu crítico: la Ilustración. La Enciclopedia. La prosa ilustrada. – La novela europea en el siglo XVIII. Los herederos de Cervantes y de la picaresca española en la literatura inglesa. 	<p>Realizar trabajos críticos u na obra significativa de una época, interpretándola en relación con su contexto histórico y literario, obteniendo la información bibliográfica necesaria.</p>	<p>Realiza trabajos críticos sobre una obra significativa, relacionándola con su contexto histórico, social y literario y consultando fuentes de información diversas.</p>
	<p>Realizar exposiciones orales o escritas acerca de una obra, autor o época,</p>	<p>Realiza presentaciones orales o escritas planificadas</p>

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<ul style="list-style-type: none"> ▪ El movimiento romántico: – La revolución romántica: conciencia histórica y nuevo sentido de la ciencia. – El Romanticismo y su conciencia de movimiento literario. Precursores: Goethe. – La poesía romántica y la novela histórica. – Observación de las relaciones existentes entre las obras literarias del Romanticismo y las obras de diferentes géneros musicales (sinfonías, poemas sinfónicos, lieder, óperas), cinematográficos y teatrales. ▪ La segunda mitad del siglo XIX: – De la narrativa romántica al Realismo en Europa. Principales novelistas europeos del siglo XIX. – E nacimiento de la gran literatura norteamericana (1830-1890). 	<p>expresando las propias opiniones, valorando las obras literarias como punto de encuentro de ideas y sentimientos colectivos y como instrumentos para acrecentar el caudal de la propia experiencia.</p>	<p>integrando conocimientos literarios y lectura, con una correcta estructuración del contenido, argumentación coherente y clara de las propias opiniones, consulta y cita de fuentes, selección de información relevante y utilización del registro apropiado y de la terminología literaria necesaria.</p> <hr/> <p>Explica oralmente o por escrito los cambios significativos en la concepción de la literatura y de los géneros literarios, en relación con el conjunto de circunstancias históricas, sociales y culturales, estableciendo relaciones entre la literatura y el resto de las artes.</p>
---	--	--

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<ul style="list-style-type: none"> - El arranque de la modernidad poética: de Baudelaire al Simbolismo. - La renovación del teatro europeo: un nuevo teatro y unas nuevas formas de pensamiento. - Observación de las relaciones existentes entre las obras literarias de este		
---	--	--

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA
CURSO 2021-2022
IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

<p>período y las obras de diferentes géneros musicales, cinematográficos y teatrales.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Los nuevos enfoques de la literatura en el siglo XX y las transformaciones de los géneros literarios: ▪ - Crisis del pensamiento decimonónico y la cultura de fin de siglo. - La consolidación de una nueva forma de escribir novela. Estudio de las técnicas narrativas. - Las vanguardias europeas. - La culminación de la gran literatura americana. La generación perdida. - El teatro del absurdo y del compromiso. <p>-Observación de las relaciones existentes entre las obras de esta época y las obras de diferentes géneros musicales, cinematográficos y teatrales.</p>		<p>Valora una obra literaria, reconociendo la lectura como fuente de enriquecimiento y como un medio para profundizar en la comprensión del mundo interior y de la sociedad.</p>
--	--	--

3.- SECUENCIACIÓN Y TEMPORALIZACIÓN

1ª EVALUACIÓN

1. La literatura de la Antigüedad:
  - Las grandes tradiciones literaria.
  - La literatura hebrea.
  - La literatura grecolatina: lírica, épica y teatro.

2. La literatura en la Edad Media:
  - La cultura medieval.
  - La épica medieval.
  - La narrativa medieval.
  - La lírica medieval

3. El Renacimiento literario:
  - Características.
  - Dante.
  - Petrarca.
  - Boccaccio.
  - Montaigne y Rabelais.

2ª EVALUACIÓN

4. El teatro europeo del siglo XVII:
  - El siglo del teatro. El Barroco.
  - Shakespeare.
  - El teatro clásico francés,

5. La literatura en la Ilustración:
  - Características.
  - La Ilustración en Francia.
  - La novela en el siglo XVIII.

6. El Romanticismo literario:
  - Características.
  - La lírica romántica (inglesa, alemana, italiana y francesa).
  - La narrativa romántica.
  - El drama romántico.

7. La narrativa y el teatro realistas en Europa:
  - Características.
  - El naturalismo.
  - La novela realista en Francia.
  - La novela realista en Inglaterra.
  - La novela realista en Rusia.
  - La novela realista en Portugal.
  - El cuento realista.
  - El teatro realista.

8. La Edad de Oro de la literatura norteamericana:

- Introducción.
- Poe.
- Melville.
- Twain.
- La lírica.

3ª EVALUACIÓN

9. La literatura de Fin de Siglo:

- Generalidades.
- Baudelaire.
- Los poetas simbolistas franceses.
- Otros poetas: Yeats, Valéry, Rilke, Kavafis.
- La narrativa de fin de siglo.

10. Las vanguardias. La lírica del siglo XX:

- Características.
- Movimientos de vanguardia.
- La lírica del siglo XX: autores y escuelas.
- T.S. Eliot.
- Pessoa.

11. La narrativa del siglo XX:

- Renovación de la narrativa.
- La novela lírica.
- La novela intelectual.
- Ulises.
- En busca del tiempo perdido.
- Kafka
- La generación perdida.
- La novela y la Segunda Guerra Mundial.
- La narrativa desde 1945: novela realista, experimental, existencialista, alegórica y otros subgéneros.

12. El teatro del siglo XX:

- Panorama general.
- Teatro de Fin de Siglo: Jarry y Pirandello.
- Teatro del absurdo: Ionesco y Beckett.
- Teatro existencialista: Sartre y Camus.
- El teatro épico de Bertold Brecht.
- El realismo norteamericano.

4.- CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

La evaluación, valoración de los aprendizajes, se hará de forma continua a lo largo del curso, mediante un trabajo continuado que incluya medidas de revisión de los contenidos. Para la calificación final, se hará una media ponderada entre las tres evaluaciones, con los siguientes porcentajes:

Primera evaluación: 30%

Segunda evaluación: 30%

Tercera evaluación: 40%

En caso de que no hayan sido asimilados los contenidos mínimos del curso, el alumno tendrá derecho a un examen de recuperación final.

La evaluación se apoyará en todas las fuentes de información de las que el profesor dispone para conocer y controlar el proceso de aprendizaje del alumno. Para obtener la calificación del alumno en cada evaluación nos basaremos en:

-Trabajo de clase: 20%

- Las actividades diarias realizadas en clase.
- La exposición en clase de los contenidos conceptuales de las diferentes Unidades Didácticas.
- Comentarios de textos.
- Trabajos sobre las lecturas.

-Exámenes: 80%

En todos los ejercicios se valorará la capacidad de expresión, oral y escrita, y la corrección ortográfica.

Como norma general del Departamento, el examen/prueba escrita en el que un alumno sea sorprendido copiando o se demuestre objetivamente “a posteriori” que lo ha hecho, será calificado automáticamente de suspenso 0 (“cero”).

5.- EVALUACIÓN INICIAL

Se efectuará una prueba inicial, con preguntas tipo test y un comentario de texto, para determinar los conocimientos de partida de los alumnos en cuanto a autores y obras de la literatura universal, períodos representativos y características, capacidad de expresión escrita y comentario de textos literarios.

6.- CONTENIDOS MÍNIMOS

-Comprender la evolución de la literatura universal, desde la Antigüedad hasta nuestros días.

-Conocer las principales épocas y movimientos de la literatura universal, distinguiendo sus características fundamentales y los lugares en los que se desarrollaron.

-Conocer los principales autores y obras de la literatura universal.

-Expresarse con la coherencia, corrección léxica y ortográfica que se puede esperar de un alumno de bachillerato, respetando las normas de ortografía y puntuación, y evitando repeticiones y errores de concordancia.

-Manejar técnicas adecuadas de comentario de texto literario, demostrando los conocimientos exigibles para la tarea (recursos literarios, aspectos métricos, caracterización de los personajes de una obra narrativa, etc., etc.)

-Entender la importancia de la literatura universal para conocer el mundo, crecer como personas y comprender lo que somos.

-Valorar la lectura de obras capitales de la creación literaria de la Humanidad como fuente de conocimiento y enriquecimiento personal.

PROGRAMACIÓN DO GRUPO DE MELLORA DA APRENDIZAXE E O RENDEMENTO ACADÉMICO DE 2º e 3º ESO

1.- Introducción

Finalidade

“Que os alumnos e as alumnas poidan cursar cuarto curso pola vía ordinaria e obteñan o título de graduado en educación secundaria obrigatoria.”

“A avaliación do alumnado nos ámbitos que conforman o programa de mellora da aprendizaxe e do rendemento terá como referente fundamental as competencias e os obxectivos da educación secundaria obrigatoria, así como os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe avaliados. Esta avaliación será continua e diferenciada, segundo os ámbitos do programa e as materias.”

Perfil do alumnado

“Irán dirixidos preferentemente a alumnos e alumnas que presenten dificultades relevantes de aprendizaxe non imputables á falta de estudo ou esforzo.” “Ter cursado primeiro curso de educación secundaria obrigatoria, ter repetido algunha vez en calquera das etapas e non estar en condicións de ter promoción a segundo curso de educación secundaria obrigatoria. Con carácter excepcional, para o alumnado que ten cursado segundo curso de educación secundaria obrigatoria e non está en condicións de ter promoción ao terceiro curso. Neste caso poderán incorporarse a un programa de mellora da aprendizaxe e do rendemento para repetir curso.”

2.- Obxectivos da etapa

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

o) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

p) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3.- Obxectivos, contidos e estándares de aprendizaxe

3.1.- 2º PMAR

LINGUA CASTELÁ E LINGUA GALEGA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
<p>Comprender discursos orais nos diversos contextos da actividade social, cultural e académica.</p> <p>Fomentar a atención activa. Seleccionar información relevante.</p> <p>Aprender a detectar eufemismos no discurso oral</p> <p>Expresarse por escrito de xeito correcto, coherente, creativo e adecuado aos distintos contextos da actividade social, laboral e cultural.</p> <p>Utilizar eficazmente a lingua na actividade escolar para buscar, procesar e analizar información e mais para redactar ou expoñer textos propios do ámbito académico e extraacadémico.</p>	<p>O texto descritivo e narrativo.</p> <p>Léxico (traballo de diferentes campos semánticos para enriquecer o vocabulario do alumnado)</p> <p>Comprensión de textos orais.</p> <p>Escoita activa e cumprimento das normas básicas de toda comunicación.</p> <p>Estratexias para falar en público.</p> <p>Participación en debates, coloquios e conversas, respectando a cortesía.</p> <p>O correo electrónico.</p> <p>As clases de palabras (nome, adxectivo, verbo, adverbio...)</p> <p>O significado das palabras e o coñecemento das relacións semánticas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva e expositiva, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral. • Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, procura en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.). • Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos e expositivos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lóxicamente e semanticamente. • Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas. • Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. • Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas. • Pronuncia con corrección e claridade. • Realiza presentacións orais. • Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos. • Cínguese ao tema, non divaga e atende as instrucións do/da moderador/a en debates e coloquios. • Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversas orais

<p>Procurar a brevidade da mensaxe escrita mediante a elección de estruturas sintácticas axeitadas e un léxico preciso</p>	<p>O correcto uso das normas ortográficas, de acentuación e puntuación.</p>	<p>axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente as demais persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.</p>
<p>Comprender discursos escritos nos diversos contextos da actividade social, cultural e académica.</p>	<p>O coñecemento da diversidade lingüística.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. • Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico. • Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas.
<p>Aplicar con certa autonomía os coñecementos sobre a lingua e as normas de uso lingüístico para comprender textos escritos e mais para escribir e falar con adecuación, coherencia e corrección.</p>	<p>A estrutura da palabra e o seu significado.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.
<p>Comprender o propósito da lectura.</p>	<p>Os mecanismos de cohesión textual.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza de xeito autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.
<p>Identificar as clases de palabras.</p>	<p>Lectura de obras da literatura española e universal, así como da literatura xuvenil.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.
<p>Ler con fluidez, consolidar o hábito lector e facer da lectura fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo.</p>	<p>Coñecemento e recoñecemento dos distintos xéneros literarios.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura. • Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.
<p>Concienciarse da importancia que teñen na expresión oral, tanto as linguaxes non verbais (mímica, xesto, mirada, postura corporal) como os elementos paralingüísticos (ton, ritmo, volume) que empreguemos no discurso.</p>	<p>O resumo, o mapa conceptual, o subliñado, o esquema.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo.
<p>Adequar a entoación dun texto aos signos de puntuación.</p>	<p>Planificación do tempo de traballo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos e dialogados, imitando textos modelo.
<p></p>	<p>A exposición e a argumentación.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.
<p></p>	<p>Os textos prescritivos</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Empeza a coñecer a estrutura da oración simple.
<p></p>	<p>Internet: a rede de redes.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais
<p></p>	<p>Buscadores, enciclopedias dixitais e outras fontes de información na rede</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.
<p></p>	<p>Diferentes fontes/ recursos de consulta e a súa organización: a biblioteca, a enciclopedia, dicionario enciclopédico, enciclopedias temáticas, atlas, libros especializados...</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo.
<p></p>	<p></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos).
<p></p>	<p></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.
<p></p>	<p></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia e recoñece as interferencias lingüísticas entre galego e castelán.
<p></p>	<p></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.
<p></p>	<p></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.
<p></p>	<p></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.

		<ul style="list-style-type: none"> • Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal. • Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. • Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.
--	--	--

XEOGRAFÍA E HISTORIA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
<p>Valorar a diversidade cultural no mundo, en España e na Comunidade de Galicia e ser respectuosos coas actitudes, crenzas e formas de vida de persoas ou grupos que pertencen a sociedades ou culturas diferentes á propia.</p> <p>Apreciar os dereitos e liberdades das persoas como un logro irrenunciable da humanidade, denunciar as actitudes discriminatorias e inxustas e mostrarse solidario con quen estea privado dos seus dereitos ou dos recursos económicos necesarios.</p> <p>Aprender a xestionar a información (busca, escollo e tratamento de datos), interpretala e valorala de forma crítica; e a transmitirla aos demais de maneira organizada.</p> <p>Sensibilizarse cos principais problemas do mundo actual (o desigual acceso aos recursos, a globalización, os conflitos políticos, etc.)</p> <p>Coñecer as grandes etapas e os principais acontecementos da Historia.</p> <p>Comprender o funcionamento das sociedades, o seu pasado histórico, a súa evolución e transformacións.</p> <p>Describir a nova situación económica, social e política dos reinos xermánicos e bizantino.</p> <p>Explicar a organización feudal e a evolución dos reinos cristiáns.</p> <p>Describir e identificar as características da arte islámica, románica e gótica.</p> <p>Analizar o impacto socioeconómico da peste.</p> <p>Analizar a importancia do Camiño de Santiago como vía de enlace entre a España cristián e Europa.</p> <p>Identificar e localizar principais unidades do relevo e da hidrografía de España e Galicia.</p>	<p>Globalización: na forma de vivir, nas comunicacións...</p> <p>Globalización e desigualdade.</p> <p>Fenómenos migratorios: rutas, efectos...</p> <p>A inmigración actual en España e as súas consecuencias.</p> <p>Urbanización no planeta. Cidade e urbanización en Europa, Galicia e España.</p> <p>Comprender o funcionamento das sociedades, o seu pasado histórico, a súa evolución e transformacións.</p> <p>Identificación dos factores que interveñen nos procesos de cambio histórico, considerando as súas interrelacións.</p> <p>As invasións xermánicas. Os reinos xermánicos e o Imperio bizantino. O feudalismo. A arte bizantina e prerrománico.</p> <p>Evolución dos reinos europeos. O rexurdir das cidades. Arte islámico, románico e gótico.</p> <p>A crise da Baixa Idade Media.</p> <p>Valoración do significado do Camiño de Santiago.</p> <p>Latitude e lonxitude.</p> <p>Medio físico de España e Galicia.</p> <p>Características, relevo e hidrografía.</p> <p>Clima da Península Ibérica.</p> <p>Paisaxes da Península Ibérica e Galicia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Coñece as peculiaridades do medio físico español e galego. • Distingue nun mapa os grandes espazos bioclimáticos de España. • Distingue nun mapa as paisaxes de España e de Galicia. • Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia. • Distingue no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas. • Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e de acollemento. • Coñece a pirámide de poboación de España. • Coñece a pirámide de poboación de Galicia e o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais. • Recoñece no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas. • Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa. • Coñece planos urbanos dalgunhas cidades representativas. • Coñece algúns elementos que son heranza do pasado. • Nomea e identifica catro clases de fontes históricas (mapas, textos, fotos, gráficos). • Ordena feitos relativamente entre si. • Realiza o eixe cronolóxico da súa vida. • Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos. • Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible. • Entende que as etapas históricas

<p>Coñecer os distintos tipos de climas e paisaxes da Península Ibérica e Galicia Analizar obras de arte da Idade Media.</p> <p>Coñecer as principais correntes artísticas e culturais da Idade Media en Europa diferenciando os principais autores e obras máis significativos do período. Utilizar distintas estratexias para organizar, memorizar e recuperar a información: esquemas, resumos, etc.</p> <p>Buscar explicacións multicausais para comprender os fenómenos sociais e avaliar as súas consecuencias.</p> <p>Empregar as posibilidades que ofrecen as tecnoloxías da información e a comunicación na procura e o procesamento da información.</p>	<p>Medio natural e problemas ambientais.</p> <p>Retos e problemas ambientais. Arte e cultura na época medieval.</p> <p>Recoñecemento dos elementos básicos que configuran os principais estilos ou artistas relevantes do mundo medieval, contextualizándoos na súa época, e interpretación de obras artísticas significativas de arquitectura, artes plásticas, literatura e música.</p>	<p>son caracterizadas polos historiadores <i>a posteriori</i>.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Compara as formas de vida do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos • Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños. • Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. • Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media. • Explica a importancia do Camiño de Santiago. • Comprende o impacto dunha crise nas sociedades medievais europeas. • Describe características básicas da arte románica, gótica e islámica.
---	---	---

3.2.- 3º PMAR

LINGUA CASTELÁ E LINGUA GALEGA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
<p>Recoñecemento do tema e estrutura dun texto.</p> <p>Coñecemento e uso das técnicas e as estratexias necesarias para a comprensión de textos escritos.</p> <p>Comprensión do lido e expresión correcta a nivel oral e escrito.</p> <p>Produción de textos escritos relacionados co ámbito persoal, académico ou escolar, e social.</p> <p>Utilización progresivamente autónoma da biblioteca escolar e das tecnoloxías da información e da comunicación como fonte de obtención de información</p> <p>Coñecemento, uso e aplicación das estratexias necesarias para falar en público: planificación do discurso, prácticas orais formais e informais, e avaliación progresiva.</p> <p>Recoñecemento das propiedades dun texto: coherencia, cohesión e adecuación</p> <p>Dominio da ortografía, acentuación e puntuación.</p> <p>Análise da estrutura morfolóxica da palabra.</p> <p>Análise das clases de palabras ou categorías gramaticais</p> <p>Recoñecemento e análise das funcións sintácticas da oración simple (cláusula) e a frase.</p> <p>Análise de conectores e de mecanismos de referencia interna (sinonimia, hiperonimia, etc.).</p>	<p>Textos orais en relación co ámbito de uso e a súa finalidade.</p> <p>Os debates, os coloquios e as conversas espontáneas.</p> <p>Aspectos verbais e non verbais dos textos orais.</p> <p>Definición de palabras.</p> <p>Tema, resumo e estrutura dun texto.</p> <p>Propiedades dun texto: coherencia, cohesión e adecuación.</p> <p>Textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.</p> <p>Categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, determinante, pronome, verbo, adverbio, preposición, conxunción e interxección</p> <p>Normas ortográficas e gramaticais.</p> <p>Procedementos para formar palabras.</p> <p>Grupos de palabras (nominal, adxectiva, preposicional e adverbial) e relacións que se establecen entre os elementos que os conforman no marco da oración simple.</p> <p>Elementos constitutivos da oración simple: suxeito, predicado e complementos.</p> <p>Oracións impersoais, activas e pasivas.</p> <p>Conectores textuais e principais mecanismos de referencia interna, tanto gramaticais como léxicos.</p> <p>A realidade plurilingüe de</p>	<p>Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal.</p> <p>Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación</p> <p>Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas con claridade en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.</p> <p>Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos</p> <p>Escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información salientable, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante.</p> <p>Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.</p> <p>Realiza presentacións orais, organizando o contido e elaborando guions previos.</p> <p>Participa activamente en debates e coloquios escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións das demais persoas.</p> <p>Avalía as intervencións propias e alleas</p> <p>Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.</p> <p>Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados identificando a tipoloxía textual seleccionada, as marcas lingüísticas e a organización do contido.</p>

<p>Recoñecemento e análise de distintos tipos de textos: narrativos, descritivos, dialogados, expositivos e argumentativos.</p> <p>Recoñecemento e análise e estudio dos xéneros literarios e os movementos da Literatura: da Idade Media ao s. XVII incluído.</p> <p>Realización de resumos, redaccións, esquemas e recoñecemento de estruturas nun texto.</p> <p>Lectura libre de obras da literatura española e universal, e da literatura xuvenil, como fonte de pracer, de enriquecemento persoal e de coñecemento do mundo.</p> <p>Consulta e utilización de fontes e recursos variados de información para a realización de traballos.</p> <p>Valoración das producións orais emitidas cunha fonética galega correcta e actitude crítica ante os prexuízos que se poidan asociar a ela.</p> <p>Participación en debates e faladoiros sobre temas de interese para o alumnado: o mundo do deporte; o uso das tecnoloxías; a educación sexual, a violencia de xénero e os estereotipos sexistas; o proceso de normalización lingüística e a diglosia en Galicia; as consecuencias de levar a cabo un cambio de lingua; os prexuízos asociados á variación social das linguas; a vixencia da obra de Rosalía de Castro e de Curros Enríquez</p> <p>Recoñecemento, explicación e uso de léxico galego, amplo e preciso, con incorporación de fraseoloxía e</p>	<p>España.</p> <p>Aproximación aos xéneros literarios e ás obras máis representativas da literatura española da Idade Media ao Século de Ouro e Barroco a través da lectura e explicación de fragmentos significativos e, de ser o caso, textos completos.</p> <p>Linguas en contacto: plurilingüismo, bilingüismo social, bilingüismo individual e diglosia.</p> <p>O proceso de normalización lingüística</p> <p>A orixe e formación da lingua galega. Etapas da historia social da lingua galega desde os seus inicios ata 1916, e análise e comprensión das causas e consecuencias dos feitos máis relevantes.</p> <p>Identificación e comprensión das distintas épocas e períodos da literatura galega desde as súas orixes na Idade Media ata 1916.</p>	<p>Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.</p> <p>Respecta as opinións das demais persoas.</p> <p>Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.</p> <p>Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten unha comunicación fluída.</p> <p>Escribe textos argumentativos incorporando diversos tipos de argumento.</p> <p>Resume textos evitando parafrasear o texto resumido.</p> <p>Produce textos escritos diversos</p> <p>Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.</p> <p>Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos.</p> <p>Recoñece e corrixir erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais e escritas.</p> <p>Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra (raíz e afixos).</p> <p>Explica os procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.</p> <p>Identifica os grupos de palabras en frases e textos, diferenciando a palabra nuclear do resto de palabras que o forman, e explica o seu funcionamento no marco da oración simple.</p>
---	---	---

de vocabulario temático.	<p>Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado, distinguindo os grupos de palabras que poden funcionar como complementos verbais argumentais e adxuntos.</p> <p>Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple, diferenciando suxeito e predicado</p> <p>Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.</p> <p>Identifica estruturas textuais (narración, descrición, explicación e diálogo), explica os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplica os coñecementos adquiridos na produción e na mellora de textos propios e alleos.</p> <p>Localiza nun mapa as linguas de España, explica algunha das súas características diferenciais, recoñece as súas orixes históricas e describe algúns dos seus trazos diferenciais.</p> <p>Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.</p> <p>Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.</p> <p>Expresa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.</p>
--------------------------	--

XEOGRAFÍA E HISTORIA

OBXECTIVOS	CONTIDOS	ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE
------------	----------	---------------------------

<p>Localizar e interpretar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou imaxe satélite</p> <p>Coñecer a organización administrativa e territorial de España.</p> <p>Analizar os datos do peso do sector terciario dun país fronte aos do sector primario e secundario, e extraer conclusións.</p> <p>Recoñecer as actividades económicas que se realizan en Europa nos tres sectores, identificando distintas políticas económicas.</p> <p>Coñecer as características de diversos tipos de sistemas económicos</p> <p>Entender a idea de desenvolvemento sustentable e as súas implicacións.</p> <p>Localizar os recursos agrarios e naturais no mapa mundial.</p> <p>Explica e localiza os tipos de pesca e os seus problemas.</p> <p>Explicar a distribución desigual das rexións industrializadas no mundo.</p> <p>Analizar o impacto dos medios de transporte no seu contorno.</p> <p>Entender os fluxos e os bloques comerciais.</p> <p>Analizar o desenvolvemento do turismo e a súa importancia económica.</p> <p>Analizar gráficos de barras por países e textos onde se reflectan os niveis de consumo, o comercio desigual e a débeda externa entre países en desenvolvemento e os desenvolvidos.</p> <p>Relacionar áreas de conflito bélico no mundo con factores</p>	<p>Organización política e territorial de España.</p> <p>Sectores de actividade económica.</p> <p>Sectores económicos en Europa, en España e en Galicia.</p> <p>Sistemas económicos do mundo.</p> <p>Aproveitamento e futuro dos recursos naturais.</p> <p>Desenvolvemento sustentable.</p> <p>Recursos naturais e actividades agrarias.</p> <p>Pesca: tipos e problemática.</p> <p>Sector industrial. Rexións industrializadas do mundo.</p> <p>Actividades terciarias: transporte.</p> <p>Actividades terciarias: comercio.</p> <p>Turismo.</p> <p>Causas do desenvolvemento desigual no mundo. Débeda externa.</p> <p>Tensións mundiais e subdesenvolvemento. Solucións ao problema.</p> <p>Fontes históricas.</p> <p>Vocabulario histórico e artístico.</p> <p>Idade Moderna: concepto e datación.</p> <p>Renacemento e Humanismo: alcance posterior.</p> <p>Arte renacentista e barroca.</p> <p>Principais manifestacións da cultura dos séculos XVI e XVII.</p> <p>Estado moderno: monarquías autoritarias, parlamentarias e absolutas.</p> <p>Monarquías modernas: unión dinástica de Castela e Aragón.</p> <p>Posición de Galicia.</p> <p>Descubertas xeográficas: Castela e Portugal. Conquista e colonización</p>	<p>Clasifica e distingue tipos de mapas e imaxes satélite.</p> <p>Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa utilizando datos de coordenadas xeográficas.</p> <p>Coñece e interpreta os tipos mapas temáticos.</p> <p>Distingue nun mapa político a distribución territorial de España: comunidades autónomas, capitais, provincias e illas.</p> <p>Compara a poboación activa de cada sector en diversos países e analiza o grao de desenvolvemento que amosan estes datos.</p> <p>Diferencia os sectores económicos europeos.</p> <p>Diferencia aspectos concretos e a súa interrelación dentro dun sistema económico.</p> <p>Define o desenvolvemento sustentable e describe conceptos clave relacionados con el.</p> <p>Sitúa no mapa as principais zonas cerealistas, como exemplo de recurso agrario no mundo, e as máis importantes masas forestais do mundo.</p> <p>Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras de minerais no mundo.</p> <p>Localiza e identifica nun mapa as principais zonas produtoras e consumidoras de enerxía no mundo.</p> <p>Identifica e nomea algunhas enerxías alternativas.</p> <p>Procura información sobre a sobreexplotación dos caladoiros de pesca, usando recursos impresos e dixitais.</p> <p>Localiza nun mapa os países máis industrializados do mundo, a través de lendas e símbolos adecuados.</p> <p>Traza sobre un mapamundi o itinerario que segue un produto agrario e outro gandeiro desde a súa colleita ata o seu consumo en zonas afastadas, e extrae conclusións.</p> <p>Define os indicadores que miden os intercambios económicos dun país.</p> <p>Describe as características do comercio internacional na actualidade.</p> <p>Enumera as características dos bloques comerciais e as razóns polas que se constitúen.</p> <p>Identifica os tipos de turismo e os seus efectos.</p> <p>Valora a importancia do turismo na economía española e galega.</p> <p>Comparar as características do consumo interior de</p>
---	---	---

<p>económicos.</p> <p>Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúe neles.</p> <p>Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións de fontes diversas.</p> <p>Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.</p> <p>Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía)</p> <p>Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.</p> <p>Comprender a significación histórica da etapa do Renacemento en Europa.</p> <p>Relacionar o alcance da nova ollada dos humanistas, artistas e científicos do Renacemento con etapas anteriores e posteriores.</p> <p>Coñecer a importancia da arte renacentista e barroca en Europa e en América.</p> <p>Coñecer a importancia dalgúns autores e obras destes séculos.</p> <p>Comprender a diferenza entre os reinos medievais e as monarquías modernas.</p> <p>Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media</p>	<p>de América.</p> <p>Os conflitos europeos nos séculos XVI e XVII a través das políticas dos Austrias: reforma, contrarreforma e guerras de relixión; loita pola hexemonía e guerra dos Trinta Anos.</p>	<p>países como Brasil e Francia.</p> <p>Crea mapas conceptuais, usando recursos impresos e dixitais, para explicar o funcionamento do comercio, e sinala os organismos que agrupan as zonas comerciais.</p> <p>Describe o funcionamento dos intercambios a nivel internacional, utilizando mapas temáticos e gráficos nos que se reflectan as liñas de intercambio.</p> <p>Realiza un informe sobre as medidas para tratar de superar as situacións de pobreza.</p> <p>Sinala áreas de conflito bélico no mapamundi e relaciónaas con factores económicos.</p> <p>Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.</p> <p>Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.</p> <p>Comprende que a historia non se pode escribir sen fontes, xa sexan estas restos materiais ou textuais.</p> <p>Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p> <p>Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p> <p>Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.</p> <p>Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.</p> <p>Distingue modos de periodización histórica (Idade Moderna, Renacemento, Barroco, Absolutismo, etc.).</p> <p>Identifica trazos do Renacemento e do Humanismo na historia europea, a partir de fontes históricas de diversos tipos</p> <p>Coñece obras e legado de artistas, humanistas e científicos da época</p> <p>Analiza obras, ou fragmentos delas, dalgúns autores desta época no seu contexto.</p> <p>Distingue as características de réximes monárquicos autoritarios, parlamentarios e absolutos.</p> <p>Comprende os conceptos de cambio e continuidade en relación co reinado dos Reis Católicos.</p> <p>Explica as causas que conduciron á descuberta de América para Europa, a súa conquista e a súa colonización.</p> <p>Coñece os principais feitos da expansión de Aragón e de</p>
---	---	--

<p>e a Idade Moderna.</p> <p>Entender os procesos de conquista e colonización, e as súas consecuencias.</p> <p>Coñecer trazos das políticas internas e as relacións exteriores dos séculos XVI e XVII en Europa.</p>		<p>Castela polo mundo.</p> <p>Sopesa interpretacións conflitivas sobre a conquista e a colonización de América.</p> <p>Analiza as relacións entre os reinos europeos que conducen a guerras como a dos "Trinta Anos". 90%</p>
--	--	---

4. Secuenciación e temporalización de contidos

A continuación, presentamos unha proposta de secuenciación dos contidos máis importantes por trimestres, facendo fincapé na posibilidade de levar a cabo modificacións, sempre e cando o consideremos necesario, tendo en conta o grupo concreto para o que programamos. Hai que sinalar tamén que, ademais dos contidos aquí expostos, haberá outros que se traballen de maneira transversal e que serán levados á práctica, polo tanto, en todos os trimestres. Son contidos como: a lectura e o comentario de textos, a linguaxe oral, a acentuación, ortografía e puntuación, o estudo do vocabulario ou a creación literaria.

4.1.- 2º PMAR

	1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
Lingua castelá e Lingua galega	<p>O texto e as súas propiedades.</p> <p>Tema, resumo e estrutura dun texto.</p> <p>Clases de palabras: sustantivo, adxectivo, determinantes e pronomes.</p> <p>Texto narrativo e descritivo.</p>	<p>Clases de palabras: verbo, adverbio, preposición e conxunción.</p> <p>Formación de palabras.</p> <p>Texto argumentativo e expositivo.</p>	<p>Relacións semánticas.</p> <p>Texto prescritivo.</p> <p>A situación lingüística na Península Ibérica.</p> <p>Normalización e normativización.</p> <p>Linguas minoritarias e minorizadas.</p>
Literatura	<p>Características do texto literario.</p> <p>Xéneros literarios.</p> <p>Xénero narrativo.</p>	<p>Xénero lírico.</p>	<p>Xénero teatral.</p>
Xeografía e Historia	<p>Medio físico en España e Galicia.</p> <p>Os climas.</p>	<p>Poboación: distribución e evolución. As migracións.</p>	<p>Cidade e urbanización.</p> <p>Medio natural e problemas ambientais.</p>

	<p>A civilización romana. Os pobos xermánicos.</p> <p>Idade Media.</p> <p>O feudalismo.</p>	<p>Globalización.</p> <p>O imperio bizantino.</p> <p>O islam e Al-Ándalus.</p> <p>A Península Ibérica entre os séculos XI e XIII.</p>	<p>A crise dos séculos XIV e XV.</p> <p>O camiño de Santiago.</p> <p>Arte e cultura medieval (románica, gótica e islámica).</p>
--	---	---	---

4.2.- 3º PMAR

	1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
Lingua castelá e Lingua galega	<p>Tema, resumo e estrutura dun texto</p> <p>As propiedades textuais: coherencia, cohesión e adecuación.</p> <p>As categorías gramaticais (repasso)</p> <p>Grupos de palabras: sintagma nominal, adxectivo, adverbial e preposicional.</p> <p>Texto narrativo e descritivo</p>	<p>Procedementos de formación de palabras (repasso)</p> <p>A oración simple: suxeito, predicado e complementos.</p> <p>Texto expositivo e argumentativo</p>	<p>Tipos de oracións: impersonais, activas e pasivas.</p> <p>Texto prescriptivo</p> <p>Conectores textuais e principais mecanismos de referencia interna</p> <p>A realidade plurilingüe de España</p> <p>Procesos de normalización</p> <p>Linguas en contacto: bilingüismo e diglosia.</p>
Literatura	<p>A literatura castelá na Idade Media</p> <p>A literatura galega medieval: as cantigas de amigo, de amor e de escarnio</p>	<p>A literatura española do Renacemento</p> <p>Os séculos escuros da literatura galega</p>	<p>A literatura española do Barroco</p> <p>O Rexurdimento da literatura galega</p>
Xeografía e Historia	<p>O inicio da Idade Moderna: s.XV e XVI</p> <p>A época dos grandes descubrimentos xeográficos.</p> <p>Transformacións económicas e cambios sociais nos s.XV e XVI</p> <p>Renacemento e Humanismo. Reforma e contrarreforma.</p>	<p>O inicio da Idade Moderna en Europa, España e Galicia.</p> <p>O s. XVII en Europa, España e Galicia. Transformacións e conflitos.</p> <p>O Barroco.</p> <p>Organización política e territorial de España.</p>	<p>As actividades económicas e os espazos xeográficos. O sector primario: os espazos agrarios.</p> <p>O sector secundario: os espazos industriais.</p> <p>O sector terciario: espazos e actividades.</p>

5- Liñas metodolóxicas

Os grupos de PMAR son unha medida “excepcional” de atención á diversidade e isto implica tamén un tratamento “excepcional” dos contidos.

No apartado inmediatamente anterior, fixemos unha selección dos mesmos atendendo á súa utilidade para acadar aprendizaxes posteriores. O modo de presentar estes contidos non debe prestarse a confusión, xa que o que se pretendeu foi situar as competencias básicas como eixo vertebrador ao redor do cal xiran obxectivos e contidos e non priorizar uns sobre os outros.

A presentación de contidos xirará arredor de grandes bloques (que transcenden as “materias” propiamente ditas) dun xeito globalizador ou interdisciplinar. Por esta razón, como é lóxico deducir, cando o alumnado estea traballando un bloque estará traballando simultaneamente na consecución de varias competencias básicas e tamén as diferentes materias que ten como referencia este ámbito (linguas e ciencias sociais).

A participación activa do alumnado do xeito máis adecuado para a actividade que se estea a desenvolver nese momento (individual ou en grupo, por exemplo) será o criterio fundamental a ter en conta no desenvolvemento do traballo diario, traballo que se organizará do seguinte xeito: das nove horas coas que contamos semanalmente, dúas horas semanais para Lingua Castelá, Lingua Galega e Xeografía e Historia, respectivamente; unha hora semanal dedicada á lectura, e dúas horas dedicadas a traballar con textos xornalísticos ou doutros ámbitos.

6- Criterios de avaliación do alumnado.

- Utiliza as linguas galega e castelá oralmente e por escrito, da forma máis axeitada.
- Interpreta e analiza textos dos medios de comunicación, atendendo ao lugar que ocupan na estrutura do xornal, tanto en formato papel como dixital.
- Comprende os libros de lectura propostos.
- Comprende e elabora textos do ámbito académico.
- Coñece o vocabulario básico relacionado coas relacións sociais.
- Substitúe palabras polos sinónimos ou antónimos.
- Distingue nun texto os artigos, substantivos, adxectivos, determinantes,...
- Coñece e aplica con corrección as regras ortográficas básicas.
- Sitúa no tempo e no espazo períodos, feitos, lugares e procesos históricos relevantes.
- Describe os trazos sociais, económicos, políticos, relixiosos, culturais e do arte da Europa feudal e da Europa moderna.
- Identifica as características básicas que dan lugar aos principais estilos artísticos da Idade Media, Renacemento e Barroco, contextualizándoos na etapa na que tiveron a súa orixe, e aplica este coñecemento á análise dalgunhas obras de arte relevantes e representativas destes.
- Describe os factores que condicionan os comportamentos demográficos coñecendo e utilizando os conceptos básicos da demografía para a súa análise, caracterizando as tendencias predominantes e aplicando este coñecemento á análise dos actuais sistemas demográficos español e galego.

- Identifica os trazos característicos da sociedade española actual, e da sociedade galega en particular, distinguindo a variedade de grupos sociais que a configuran, o aumento da diversidade que xera a inmigración, recoñecendo a súa pertenza ao mundo occidental.
- Analiza o crecemento das áreas urbanas, a diferenciación funcional do espazo urbano e algún dos problemas que se lles formulan aos seus habitantes, aplicando este coñecemento a exemplos de cidades españolas e galegas.
- Sistematiza e ordena a información citada nos puntos de avaliación anteriores nun caderno que lle servirá como guía para o traballo e o estudo.

7. Criterios de cualificación.

A avaliación será continua, no sentido de revisar e repetir os contidos e as estratexias de traballo ó longo do curso. Para a cualificación final do alumno, atenderase os seguintes porcentaxes:

Primeiro trimestre: 30%

Segundo trimestre: 30%

Terceiro trimestre: 40%

A nota final de cada trimestre obterase a partir destes instrumentos e procedementos de avaliación:

- **Probos escritos:** servirán para avaliar en que medida o alumnado acadou os obxectivos propostos e se adquiriu ou non os contidos sinalados. Haberá unha proba para cada unha das disciplinas que conforman o Ámbito Sociolingüístico (Xeografía, Historia e Arte, Lingua galega e literatura e Lingua castelá e literatura) e para obter a nota final farase unha media entre as tres, a cal se corresponderá co 60 % da nota final (un 20% por materia)
- **Probos de lectura:** intentarase ler, polo menos, un libro en cada trimestre, nesa hora dedicada a lectura en clase, en galego e en castelán. A súa avaliación será levada a cabo nesas sesións, e a maiores mediante unha proba que contará un 10 % da nota final.
- **Traballo de clase:** valorarase cun 30% a implicación do alumnado na clase, o seu esforzo, o caderno, o traballo de aula e da casa, o interese por mellorar e a súa disposición cara a materia.
- **Ortografía:** a corrección lingüística conta **ata dous puntos** (ortografía, acentuación, puntuación, presentación, redacción...). Se os alumnos non cumpren con este requisito, non obterán estes dous puntos ou parte deles en cada proba.

8- Contidos mínimos

8.1.- 2º PMAR

- Elabora definicións correctamente.
- Sabe situar nun mapa os principais países e cidades dos cinco continentes. Coñece as unidades do relevo de Galiza e España.
- Sabe situar cronoloxicamente e recoñece os principais acontecementos históricos e artísticos da época medieval.
- É capaz de explicar de xeito razoado os acontecementos citados no punto anterior.
- Desenvólvese con soltura buscando información en diferentes soportes: dixitais, papel...

- Mostra unha actitude positiva cara o traballo na aula e na casa: non molesta as demais persoas cando traballan, aproveita o tempo, trae da casa os traballos que se lle encargan, a carpeta está organizada e contén todo o material...
- Redacta con coherencia, cohesión e adecuación.
- Respecta as normas de acentuación, ortografía e puntuación.
- Comprende textos de diferente tipo e expresa correctamente as súas ideas.
- Recoñece as clases de palabras e úsaas correctamente cando escribe.
- Le e comprende as obras de lectura ou fragmentos literarios e os distintos xéneros literarios.

8.2.- 3º PMAR

- Elabora cun grao aceptábel de corrección os diferentes tipos de textos traballados nos cursos de maneira oral e escrita.
- Comprende as principais liñas de evolución, autores e obras das literaturas galega e castelá, dende os seus inicios ata o século XX.
- Sabe situar cronoloxicamente e recoñece os principais acontecementos históricos e artísticos dos séculos XVI e XVII.
- É capaz de explicar de xeito razoado as diferenzas entre os sectores da economía.
- Desenvólvese con soltura buscando información en diferentes soportes: dixitais, papel...
- Mostra unha actitude positiva cara o traballo na aula e na casa: non molesta as demais persoas cando traballan, aproveita o tempo, trae da casa os traballos que se lle encargan, a carpeta está organizada e contén todo o material...
- Redacta con coherencia, cohesión e adecuación.
- Respecta as normas de acentuación, ortografía e puntuación.
- Comprende textos de diferente tipo e expresa correctamente as súas ideas.
- Recoñece as clases de palabras e úsaas correctamente cando escribe.
- É quen de recoñecer as diferentes partes da oración simple e as súas funcións.

5.- TEMPORALIZACIÓN DETALLADA DOS CONTIDOS, LIBROS DE TEXTO E OBRAS DE LECTURA

PRIMEIRO DE ESO

En **1º de ESO**, utilizamos o libro da **editorial SM (Proxecto Savia)**, que consta de 12 temas. En cada trimestre traballaremos 4 temas e seguiremos a orde proposta polo libro. En cada tema, traballaremos os catro bloques da materia: comunicación oral, comunicación escrita, coñecemento da lingua e educación

literaria. Tamén leremos unha obra de lectura obrigatoria por trimestre e adicaremos un día á semana á lectura. O profesor poderá ofrecer unha lista de obras de lectura voluntaria (ata dúas por avaliación). Ademais, empregaranse distintos recursos didácticos na AV.

1ª Avaliación:

En primeiro lugar, e tendo en conta os resultados da avaliación inicial, repasaremos os contidos de Educación Primaria imprescindibles para afrontar o desenvolvemento da nosa materia nesta etapa educativa, insistindo especialmente nas propiedades textuais, as normas de corrección lingüística e de presentación dos textos.

A comunicación: elementos e clases.

As linguas de España. Variedades do castelán.

A lingua literaria e non literaria. Principais recursos.

A narración. Elementos. Estrutura.

A palabra e o seu significado: polisemia, sinonimia e antonimia. O dicionario.

Os medios de comunicación.

Formación de palabras: composición e derivación.

A descrición.

Ortografía: normas xerais. Ditongos e hiatos. Tiles diacríticas. B/V.

Lectura obrigatoria: A elixir tendo en conta o desenvolvemento lector do alumnado entre ***Cuando Hitler robó el conejo rosa*** de Judith Kerr, ou ***¿Quién cuenta las estrellas?***, de Lois Lowry.

2ª Avaliación

Os adxectivos cualificativos, determinativos e pronomes. O verbo.

Textos expositivos, instrutivos e argumentativos.

O xénero lírico.

Ortografía: g/j, h, ll/y, c/k/qu/z.

Lectura obrigatoria: A elixir tendo en conta o desenvolvemento lector do alumnado entre ***Caperucita en Manhattan*** (Carmen Martín Gaité) ou ***El reino de las tres lunas*** de Nando López.

3ª Avaliación

Argumentación nos medios de comunicación.

O diálogo.

As propiedades textuais.

Adverbio, preposición e conxunción.

A puntuación.

O xénero teatral.

Introdución á oración simple.

Lectura obrigatoria: ***La ratonera*** (Agatha Christie). Ed. Vicens Vives

SEGUNDO DE ESO

En 2º de ESO, comezamos co libro LOMCE da **editorial SM (Proxecto Savia)**, que consta de 12 temas. En cada trimestre traballaremos 4 temas. En cada tema, traballaremos os catro bloques da materia: comunicación oral e escrita, coñecemento da lingua e educación literaria. Leremos unha obra obrigatoria por trimestre. Hai obras voluntarias (ata dúas por trimestre).

1ª Avaliación:

Despois da avaliación inicial, tendo en conta os coñecementos previos do alumnado_ empezaremos cos temas específicos deste nivel educativo.

- ❑ Función da linguaxe. Clases de textos.
- ❑ Modalidades do texto: narración e descrición.
- ❑ A estrutura da palabra. Procedementos da formación de palabras.
- ❑ Significado das palabras. Relacións de significado.
- ❑ O verbo.
- ❑ A lingua literaria. Épocas literarias. Temas, tópicos e personaxes.
- ❑ Ortografía: regras de acentuación, b/v, g/j.

Lectura obrigatoria: ***El pan de la guerra*** de Deborah Ellis (Edelvives)

2ª Avaliación:

- ❑ Os textos prescritivos.
- ❑ A exposición, a argumentación e o diálogo.
- ❑ Categorias gramaticais: substantivo, adxectivo, pronome, determinantes.
- ❑ O xénero narrativo: características e subxéneros.
- ❑ O xénero lírico: características e subxéneros.
- ❑ Ortografía: ll/y, s/x, h, c, z, qu, k.
- ❑

Lectura obrigatoria: ***Relatos escalofriantes*** de Roald Dahl (Alfaguara).

3ª Avaliación:

- ❑ Xéneros periodísticos de opinión, información e mixtos.
- ❑ Categorias gramaticais: adverbio, preposición, conxunción e interxección.
- ❑ A exposición e a argumentación.
- ❑ A oración. Oracións pasivas, impersoais e copulativas.
- ❑ Atributo, complemento predicativo e complementos verbais.
- ❑ Variedades dialectais do español. O español no mundo.
- ❑ xénero lírico: características e subxéneros.
- ❑ Xénero dramático: características e subxéneros.
- ❑ Ortografía. Os signos de puntuación.

Lectura obrigatoria: ***¿Por qué tiene que ser todo tan difícil?*** De Nando López.

TERCEIRO DE ESO

En **3º de ESO**, aclaramos que por circunstancias meramente burocráticas, non se nos permitiu cambiar o libro de texto da materia (circular da Consellería de Educación). As profesoras que imparten clase en 3º prefiren elaborar o seu material e empregar proxectos de internet: **Marea Verde, blog de Teresa Diente de León, Carmen LCL** (inclúen textos, imaxes, cancións...). Basicamente, tanto apuntamentos como actividades das unidades didácticas serán expostos na AV.

En cada tema, traballaremos os catro bloques da materia: comunicación oral e escrita, coñecemento da lingua e educación literaria. Leremos como mínimo unha obra de lectura obrigatoria por trimestre. Hai obras de lectura voluntarias (ata dúas por avaliación).

1ª Avaliación:

Despois da avaliación inicial, tendo en conta os coñecementos previos do alumnado, empezaremos cos temas específicos deste nivel educativo.

LINGUA

- ☐ A comunicación. Elementos e funcións da linguaxe. Diferenzas entre comunicación oral e escrita. A comunicación non verbal.
- ☐ O texto. Propiedades (adecuación, coherencia e cohesión) e tipoloxías: a narración (substantivo e verbo) e a descrición (adxectivo e adverbio)
- ☐ A palabra. Clasificación. Estrutura interna. Procedementos de formación: composición, derivación, siglas e acrónimos.
- ☐ Tipos de palabras. A estrutura da frase.

LITERATURA

- ☐ A literatura e a lingua literaria: xéneros, subxéneros, temas, tópicos, métrica, figuras literarias. Introducción ao comentario literario.
- ☐ A Idade Media. A épica medieval. A narrativa didáctica medieval. Mester de Clerecía. A lírica medieval.
- ☐ La literatura prerrenacentista (S.XV): La Celestina, Lazarillo de Tormes.

Obra de lectura obrigatoria: unha obra a elixir entre ***Herejía*** (David Lozano), ***Finis mundi*** (Laura Gallego) VVAA, ***Antología de la lírica amorosa*** (ed. Vicens Vives). Esta antoloxía poética empregárase todo o curso, seleccionando os poemas do periodo estudado en cada avaliación.

☐ **2ª Avaliación:**

LINGUA

- ☐ Orixe do español. Situación plurilingüe de España.
- ☐ O texto expositivo e o texto instrutivo. Os conectores textuais. O diálogo.
- ☐ Sintaxe da oración. Funcións da cláusula. LITERATURA
- ☐ A literatura. Introducción ó comentario literario: xéneros, subxéneros, temas, tópicos, métrica e figuras literarias.
- ☐ A literatura renacentista (s.XVI). Garcilaso de la Vega. *Cervantes* y *El Quijote*.

Obra de lectura obrigatoria: ***Tuerto, maldito y enamorado*** (Rosa Huertas) Ed. Edelvives.
Antología de la lírica amorosa.

3ª Avaliación:

LINGUA

- ☐ A oración simple. Identificación da súa estrutura sintáctica e creación de estruturas guiadas. Clasificación.
  - ☐ Semántica: ampliación de vocabulario. Sinonimia, antonimia, homonimia e polisemia.
- O texto argumentativo.

LITERATURA

- ☐ A literatura barroca I. A prosa e a poesía barroca. Góngora, Lope de Vega e Quevedo.
- ☐ A literatura barroca II. O teatro do Século de Ouro. Lope de Vega e Calderón de la Barca.

Obra de lectura obrigatoria: ***El caballero de Olmedo***, de Lope de Vega.
Antología de la lírica amorosa.

CUARTO DE ESO

En **4º da ESO**, temos o libro LOMCE da **editorial Tabarca** (asociada cas editoriais Ecir e Marfil). Está distribuído en dous libros: un de Lingua, composto por oito unidades, e un de Literatura, que consta de cinco unidades. Os contidos de cada unidade de Lingua castelá se organizan da seguinte maneira: Taller de expresión, Variedades textuais, Gramática e Pragmática, Vocabulario en contexto. Ortografía/ Léxico, Mira cara fora y traballa as túas Competencias, Avaliación en contexto. O de Literatura aborda os séculos XVIII, XIX e XX: contexto histórico, social, cultural e artístico dos diferentes movementos literarios, os grandes escritores e textos representativos. Ao final hai un apartado con máis textos literarios. Con todo, preferimos proporcionarlle ó alumnado o material de traballo por medio da Aula Virtual do Centro (apuntamentos, exercicios, textos, material audiovisual...).

1ª Avaliación:

Despois da avaliación inicial, tendo en conta os coñecementos previos do alumnado_ empezaremos cos temas específicos deste nivel educativo.

- ☐ As propiedades textuais: adecuación, coherencia e cohesión.
- ☐ Comprensión de textos: tema, resumo, intención, ideas principais e secundarias, estrutura.
- ☐ Os xéneros periodísticos. A prensa escrita e dixital: información e opinión. O editorial e as cartas ao director. O artigo de opinión e a columna. A crítica.
- ☐ Repaso das categorías gramaticais, a frase e a oración simple/cláusula.
- ☐ Sintaxe da oración composta: coordinadas e xustapostas.
- ☐ A literatura do século XVIII. Poesía, prosa e teatro neoclásicos.
- ☐ A literatura do século XIX. Romanticismo, Realismo e Naturalismo.

Lerase unha obra obrigatoria : **Insolación** (Emilia Pardo Bazán).

2ª Avaliación:

- ☐ A oración complexa (I). Subordinadas substantivas, adxectivas e adverbais. Recoñecemento, análise, creación, transformación.
- ☐ As variedades da lingua.
- ☐ O significado das palabras. Léxico e Semántica. Préstamos e neoloxismos.
- ☐ A literatura finisecular: Modernismo e Xeración do 98.
- ☐ A literatura do primeiro tercio do século XX: Novecentismo, as vangardas e Xeración do 27.

Unha obra de lectura obrigatoria: **Mala Luna** (Rosa Huertas).

3ª Avaliación:

- ☐ Procedementos de formación de palabras. Composición e parasíntese. Elementos compositivos cultos. Siglas e acrónimos.
- ☐ Repaso de sintaxe.
- ☐ A lírica posterior a 1939.
- ☐ A narrativa posterior a 1939.
- ☐ O teatro posterior a 1939.

Unha obra de lectura obrigatoria: **Historia de una escalera** (Antonio Buero Vallejo), ed. Vicens Vives ou **La casa de Bernarda Alba** (Federico García Lorca).

PRIMEIRO DE BACHARELATO

En Lingua Castelá e Literatura de **1º de Bacharelato**, temos o libro da **editorial Teide**. Lerase unha obra de lectura obrigatoria por trimestre. Traballaranse así mesmo os catro bloques da materia: comunicación oral e escrita, coñecemento da lingua e educación literaria. Esta distribución pode estar suxeita a algún cambio. . Con todo, preferimos proporcionarlle ó alumnado o material de traballo por medio da Aula Virtual do Centro (apuntamentos, exercicios, textos, material audiovisual...).

1ª Avaliación:

Despois da avaliación inicial, empezaremos cos temas específicos deste nivel educativo.

- ☐ A literatura do século XVI: lírica, prosa e teatro renacentistas. Miguel de Cervantes.
- ☐ A literatura do século XVII: lírica, prosa e teatro barrocos.
- ☐ Repaso de Morfoloxía e Sintaxe (coordinación e subordinación substantiva).
- ☐ Propiedades do texto: adecuación, coherencia e cohesión.
- ☐ Tipoloxías textuais. O texto argumentativo.

LECTURA: **El Lazarillo de Tormes** (Anónimo).

2ª Avaliación:

- ☐ A literatura do século XVIII. Ilustración e Neoclasicismo.
- ☐ A literatura do século XIX: Romanticismo.
- ☐ Repaso da Morfoloxía. O verbo.
- ☐ Sintaxe (subordinación adxectiva e adverbial)

LECTURA: **El sí de las niñas** (Leandro Fernández de Moratín)

3ª Avaliación:

- ☐ A literatura do século XIX. Realismo e Naturalismo. Características, autores e obras.
- ☐ Repaso gramatical do visto nas dúas primeiras avaliacións.
- ☐ Sintaxe (a interodinación).
- ☐ As variedades da lingua.
- ☐ A realidade plurilingüe de España.

LECTURA: **Los pazos de Ulloa** (Emilia Pardo Bazán), ed Santillana, colección Loqueleo.

SEGUNDO DE BACHARELATO

En Lingua Castelá e Literatura de **2º de Bacharelato** temos como libro de texto o da editorial Santillana, serie Comenta. Baseándonos no devandito manual, temporalizamos o previsto no decreto publicado na LOMCE, adaptado ó programa da CIUG.

En cada trimestre, traballaranse alternativamente e de forma progresiva os contidos de Lingua, Literatura, Comunicación oral e escrita e a práctica de resume, esquema e comentario crítico dun texto.

1ª Avaliación:

Despois da avaliación inicial, empezaremos cos temas específicos deste nivel educativo.

LITERATURA:

1. O Modernismo. Características xerais a través da figura de Rubén Darío e Delmira Agustini.
2. A novela na Xeración do 98: Baroja, Unamuno e Azorín.
3. As traxectorias poéticas de Antonio Machado e Juan Ramón Jiménez.
4. Evolución e características xerais da Xeración do 27 a través dalgúns autores: Salinas, Lorca, Alberti, Cernuda e as Sinsombrero.

LECTURAS: Dúas obras cos seus temas correspondentes.

Crónica de una muerte anunciada (Gabriel García Márquez), ed. De bolsillo. O realismo máxico; o honor, o amor e o fatum; o perspectivismo e a análise de personaxes. O motivo de ler esta obra ao comezo (aínda que é da segunda metade do século) é que resulta a máis fácil para o alumnado.

Romancero gitano (Federico García Lorca), ed. Espasa. Temas; estrutura externa e interna; compoñentes simbólicos e míticos; trazos formais: entre tradición e innovación.

LINGUA E TEXTO:

- TEMA 1. El comentario de texto: resumen, esquema y comentario crítico.
- TEMA 2. Morfología: segmentación de palabras y clasificación. Raíces grecolatinas. Tipos de palabras. Relaciones léxico-semánticas.
- TEMA 3. Sintaxis I: cláusula simple y compleja. Subordinación sustantiva y adjetiva.
- TEMA 4. El texto expositivo. El texto argumentativo.

2ª Avaliación:

LITERATURA:

- TEMA 5. O teatro español anterior á Guerra Civil: Lorca e Valle-Inclán.
- TEMA 6. A novela española nas tres décadas posteriores á Guerra Civil: Camilo José Cela, Miguel Delibes, Carmen Laforet e Luis Martín Santos.
- TEMA 7. A poesía española nas tres décadas posteriores á Guerra Civil: Miguel Hernández, Blas de Otero, Gil de Biedma e Gloria Fuertes.
- TEMA 8. A narrativa hispanoamericana da segunda metade do século XX. O boom da narrativa: Borges, Cortázar, García Márquez, Vargas Llosa. Este tema podería traballarse na segunda ou na terceira avaliación.

LECTURA: *El lector de Julio Verne (Almudena Grandes)*, ed. Tusquets. Temas da novela, análise de personaxes, tempo e espazo, estrutura e punto de vista narrativo.

LINGUA E TEXTO:

- TEMA 5. Sintaxis II. Adverbiales y bipolares.

- TEMA 6. Tipología textual. Géneros informativos y de opinión en medios de comunicación. La publicidad.

- TEMA 7. Variedades textuales. El español de América. El español de Galicia: interferencias lingüísticas gallego-español.

3ª Avaluación:

LITERATURA:

-TEMA 9. As figuras de Buero Vallejo e Alfonso Sastre no teatro español posterior á Guerra Civil. A renovación do teatro.

-TEMA 10. A narrativa peninsular dende 1975 ata os nosos días. Principais tendencias: Almudena Grandes, Muñoz Molina, Eduardo Mendoza, Rosa Montero.

LECTURA: *La Fundación (Antonio Buero Vallejo)*, ed. Espasa. Técnicas e recursos dramáticos; análise de personaxes; argumento e temas fundamentais; lugar, tempo e acción.

LINGUA E TEXTO:

-TEMA 8. Propiedades textuales. Procedimientos de coherencia y cohesión. Observación, reflexión y explicación de la deixis espacial, temporal y personal. Elementos referenciales.

-TEMA 9. Reconocimiento y uso de recursos expresivos que marcan la objetividad y la subjetividad.

-TEMA 10. Repaso de morfología, sintaxis y semántica. Incorrecciones frecuentes.

Ao longo de todo o curso traballarase a expresión oral, que terá a súa cualificación correspondente.

6. CONCRECIÓNS METODOLÓXICAS DA MATERIA

A metodoloxía didáctica é o conxunto de estratexias, procedementos e accións organizadas e planificadas polo profesorado, de xeito consciente e reflexivo, coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos.

1) Teremos en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe e a diversidade para que todos os alumnos accedan á educación común. A **atención á diversidade** está contemplada nas estratexias didácticas concretas que van a aplicarse na aula. A expresión oral e escrita serán traballadas cun método que teña en conta o punto de partida de cada alumno e as súas dificultades específicas. Así mesmo crearase un ambiente de socialización, e introduciranse na medida do posible, dadas as circunstancias actuais, mecanismos de cooperación: corrección colectiva, traballos en grupo... Neste centro de ensino, a elevada ratio de alumno por aula fai difícil levar a cabo un método individualizado. As editoriais coas que traballamos inclúen fichas de traballo pautadas para atender á diversidade. Asimesmo, o Departamento de Orientación colabora na atención destes alumnos aportando material específico.

2) O currículo básico proposto pola LOMCE/LOMLOE está orientado á **acción**, é dicir, a desenvolver no alumnado a capacidade de empregar as actitudes, os coñecementos e as destrezas que lle permitan comunicarse en situacións específicas no mundo real. Esta capacidade para a comunicación leva a considerar a lingua como algo que se fai e que se aprende a facer, antes que como algo que se estuda e simplemente se sabe. A comunicación no mundo real require, así mesmo, abordar a aprendizaxe, o ensino e a avaliación a partir do texto como unha unidade, en que se materializan conxuntamente todos os aspectos que nunha análise máis teórica da lingua adoitan tratarse por separado e como compoñentes illados. Son as **actividades de comprensión e produción** dos textos, en determinados contextos, o que constitúe a acción comunicativa lingüística real. A análise e a reflexión sobre a lingua derívanse do que o texto oral ou escrito demande en cada caso. As tarefas de aprendizaxe contribuirán á consecución dos obxectivos específicos que establecen os estándares de aprendizaxe avaliábeis.

Segundo o tipo de tarefa, farase un **traballo individual, en gran grupo, por parellas ou en grupos de tres ou catro (aprendizaxe cooperativo)**. Este ano, dadas as circunstancias, os traballos colectivos faranse de xeito virtual.

Os manuais que se utilizan seguindo as pautas da LOMCE seguen un modelo de ensino que se apoia no enfoque comunicativo. Engade o concepto de **tarefas** para realizar en situacións variadas: resolver un problema, acadar un obxectivo, levar a cabo un proxecto, etc. Este enfoque considera pois ao alumno como un actor social que sabe mobilizar a totalidade das súas **competencias** e dos seus recursos para lograr comunicar e que ten en conta **a educación en valores e o emprendemento**.

Así pois lévase aos alumnos a **implicarse**: invítaselles a falar do que viviron, das súas aptitudes, dos seus gustos; pero solicítase tamén a súa imaxinación facéndolles vivir unhas situacións nas que teñen que inventar novas actividades, novas perspectivas.

É nesta situación cando se anima aos alumnos a que constrúan as súas propias **estratexias**: para **comprender** mellor, para **falar** mellor e para **escribir** mellor, etc.

O alumnado pode **analizar os avances da súa aprendizaxe**: contestando con regularidade a unhas preguntas sobre os seus coñecementos, revisando as adquisicións, reutilizando e autoavaliándose.

A metodoloxía é, por tanto, fundamentalmente **práctica e funcional**: os alumnos deben realizar diferentes tipos de actividades, individuais e en grupo, situadas ao longo das seccións das unidades didácticas. Ademais os alumnos deben colaborar e participar na información que se subministra, de modo que se combinen o método indutivo e dedutivo. A observación, a análise, a reflexión, a relación, a investigación e o diálogo serán as actividades continuadas deste proceso de ensino-aprendizaxe. Pártese dos intereses dos alumnos e das aprendizaxes que posúen, e procurárase que non só adquiren saberes senón que aprendan destrezas e valores.

Hai que citar a integración nas diferentes unidades de aspectos relacionados cos **temas transversais** e a importancia dos **aspectos interdisciplinares**.

3) Lévese a cabo o **traballo en equipo do profesorado** do noso Departamento e con profesores de outros Departamentos, especialmente cos de Lingua Galega e Literatura e as linguas en xeral. Trátase de unificar os criterios, non repetir a mesma materia nos mesmos cursos e poñerse de acordo para explicar os conceptos de maneira que non supoñan dificultades engadidas ó alumnado por utilizar terminoloxías ou procedementos de análise ou de traballo diferentes. Temos elaborado un documento conxunto cos profesores do Departamento de Galego para unificar as pautas relativas á presentación de traballos e exames, á realización de resumos, esquemas e traballos de investigación que será publicado na páxina web do centro e que esperamos poida ser consensuado en primeiro lugar con todos os Departamentos de linguas do centro, e posteriormente con todos os Departamentos.

4) En coordinación co Departamento de Orientación, habilitaranse **mecanismos de reforzo** para aqueles alumnos que teñan dificultades de aprendizaxe (programas PROA e ARCO). En 2º e 3º de ESO, de feito, existen dous **grupos reducidos de alumnos**, para poder ofertar un ensino máis individualizado (grupos de mellora da aprendizaxe e do rendemento académico).

Tamén haberá que elaborar ACIS adaptados aos alumnos que o precisen.

5) Promoverase o **uso e integración das novas tecnoloxías da información e da comunicación**, especialmente a aula virtual e a plataforma educativa proporcionada pola Xunta de Galicia.

6) Adicaremos, sempre que sexa posible, **un tempo á lectura** na práctica docente, como xa é propio desta materia. Proporemos ó claustro a potenciación desta práctica en cantas máis materias mellor, para que non sexa so exclusivamente responsabilidade das asignaturas de Lingua castelá e Lingua galega.

7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

Seguiranse as propostas dos libros de texto e os CD ROM adxuntos co libro dixital, así como de todo o material alternativo que ofrecen as diferentes editoriais; a información e actividades pódense completar con material fotocopiado. Utilizaranse os fondos bibliográficos da Biblioteca do centro e farase uso das novas tecnoloxías da información; empregarase o material audiovisual con que conta o centro (aula virtual, vídeo, ordenador, canón, pizarra dixital...).

1) Os libros de texto

Os libros de texto que se van utilizar durante o curso 2021-2022 son os seguintes:

- Lengua Castellana y Literatura 1º ESO, ed. SM, Proxecto Savia.
- Lengua Castellana y Literatura 2º ESO, ed. SM, Proxecto Savia.
- Lengua Castellana y Literatura 3º ESO, Proxectos dixitais variados e aula virtual.
- Lengua Castellana y Literatura 4º ESO, Proxectos dixitais variados e aula virtual.
- Lengua Castellana y Literatura 1º Bacharelato, ed. Teide e aula virtual.
- Lengua y Literatura. Serie Comenta. 2º Bacharelato, ed. Santillana.

2) Material analóxico complementario:

Tamén dispoñemos dunha **Biblioteca Escolar** bastante ben dotada (en ocasión con fondos de PlanBe) que ten moitos volumes de literatura infantil e xuvenil, clásicos, ensaios, enciclopedias, atlas, dicionarios de todo tipo, libros de arte, películas en DVD... Tamén hai diversidade de revistas (*Qué leer, Muy Interesante, National Geographic...*) e algún xornal.

3) Material informático e audiovisual:

As Aulas teñen **pizarra dixital**, ordenador do profesor e **canón**.

Dadas as especiais circunstancias deste curso, os alumnos non poderán utilizar o material informático do que habitualmente dispoñen no centro. Deberán empregar material de uso persoal (tabletas, ordenadores ou teléfonos móbiles), polo que é especialmente importante detectar desde principio de curso quen non dispón destas ferramentas dixitais.

Son moitas as páxinas web cas que podemos conectar (RAE, Instituto Cervantes, editoriais coas que traballamos...), periódicos dixitais (La Voz de Galicia, El País, etc) e revistas dixitais especializadas (véxase a sección das TICS). Usarase con regularidade a Aula Virtual sobre todo a partir de 3º da ESO.

8. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

A avaliación contribuirá a mellorar o rendemento dos alumnos; para que isto sexa posible, é necesario que sexa unha **avaliación continua (estará atenta ao progreso do alumnado e establecerá medidas de reforzo de ser preciso), formativa e integradora. Realizaranse ao longo do curso unha avaliación inicial, tres avaliacións trimestrais ordinarias** coas súas correspondentes cualificacións, coincidindo coas datas fixadas pola Xefatura de estudos, habitualmente a fin de cada trimestre natural. Isto suporá a revisión e avaliación tamén do proceso de ensino e, conseguintemente, a elaboración de propostas de mellora. Por último, unha **avaliación extraordinaria no mes de xuño**.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN. NORMAS XERAIS PARA TODOS OS CURSOS

1. Contémplase sempre o dereito do alumno a unha **avaliación obxectiva e o dereito de recuperación**, e tense en conta o traballo ao longo do curso. Faremos unha **avaliación continua** na que en cada trimestre retomaremos os contidos das avaliacións anteriores. Isto é especialmente claro no caso da parte de Lingua, pois os coñecementos e as dificultades de traballo vanse sumando a medida que avanza o curso. No que respecta ós contidos de Literatura, que tratan períodos diferentes en cada trimestre, e por iso poden parecer independentes, optamos por facer igualmente unha avaliación continua.

Ao final de curso, co fin de que se teña en conta o traballo realizado, se fará a media das tres avaliación coa seguinte ponderación: **30% (primeira avaliación) + 30% (segunda avaliación) + 40% (terceira avaliación)**.

No caso de non ter acadados os obxectivos, realizarase unha proba de recuperación final da materia. De non superala, o alumnado ha ter que presentarse á proba de recuperación en xuño (Avaliación extraordinaria). Nestas probas de recuperación atenderase aos obxectivos mínimos e só incluírán os estándares de comprensión e expresión escrita, coñecemento da lingua e educación literaria.

2. Os exames levarán recollida a puntuación asignada a cada apartado e pregunta, e cada pregunta aparecerá cualificada individualmente.

3. Farase, como mínimo, un exame escrito por avaliación; cada profesor poderá facer, a partir deste mínimo, os que considere necesarios (en xeral, dous ou tres exames e probas de lectura). Así mesmo pode haber outras probas escritas e orais. Os exames poden estar divididos en parte de Lingua e parte de Literatura ou ser específicos de cada unha das partes da materia. Os contidos serán máis ou menos proporcionais entre as partes e recollerán os estándares do currículo. Considerarase que un alumno supera a materia se en cada avaliación ten unha cualificación igual ou superior a 5. Nas avaliacións de xuño, ordinaria e extraordinaria, se redondeará á décima máis próxima e, en caso de equidistancia, á superior.

4. En ESO e Bacharelato, en todas as probas e traballos escritos (*Bloque : Comunicación escrita: Ler e escribir*) se valorará a **expresión escrita e a corrección lingüística** até dous puntos por estes aspectos: presentación adecuada, precisión terminolóxica, uso correcto dos procedementos de adecuación, coherencia e cohesión (conectores apropiados, puntuación...) e corrección ortográfica. O uso correcto destes elementos vale ata **dous puntos**. Por suposto, os alumnos con algunha necesidade educativa especial terán un tratamento específico, marcado polo protocolo concreto da Xunta de Galicia.

5. As intervencións na aula, espontáneas ou planificadas (*Bloque escoitar e falar*) deben ser axeitadas sempre á situación comunicativa e aos receptores, polo que calquera tipo de actitude contraria ás normas básicas de comunicación, tal e como recollen os estándares de aprendizaxe, serán tidas en conta para a cualificación.

6. O alumno verá sempre os seus exames corrixidos e poderá pedir aclaracións ao seu profesor. As correccións que realice o profesor/a sobre as tarefas, exercicios e traballos do alumnado serán coñecidos por este sempre que sexa posible, para iso se amosarán unha vez corrixidos. Esta norma considerase de obrigado cumprimento no caso das probas obxectivas.

7. O plaxio ou copia de traballos e exames terá como sanción unha cualificación de 0. A copia doutros compañeiros ou a través de calquera procedemento nun exame ou traballo supón suspender directamente e terá unha cualificación de 0 puntos. Nos traballos feitos en casa, a copia directa e sen procesar de información extraída de Internet ou doutras fontes suporá suspender ese traballo e terá unha cualificación de 0 puntos.

A cualificación obtida en cada avaliación será a resultante de aplicar as seguintes porcentaxes:

PRIMEIRO DE ESO:

- **Exames ou probas escritas: 70 %.**
- **Proba de expresión escrita e corrección lingüística: 10%.**
- **Libro de lectura obrigatoria: 10%.** Haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión do libro.
- **Traballos realizados polos alumnos na casa, na clase, caderno de clase, expresión oral. Terase en conta tanto o realizado de forma presencial coma virtual: 10 %.** Os apartados a valorar son os seguintes:
  - a) Realiza o traballo asignado e no prazo indicado.
  - b) Participa activamente.
  - c) Trae o material de aula e o emprega correctamente.
  - d) Ten un caderno ordenado e ben presentado.
  - e) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.
  - f) É respectuoso cos compañeiros e co profesor.
  - g) Comunícase oralmente de xeito adecuado á situación.
  - h) Respecta as normas de intervención oral e o traballo en equipo.

En todos os exercicios escritos, valorarase a presentación, expresión, ortografía, acentuación e puntuación; nos exercicios orais valórase a dicción, a expresión adecuada e o respecto cara os demais. Todo isto poderá supoñer ata un máximo de **dous puntos** (sobre dez).

Estándares dos bloques de contidos de 1º ESO	PROCEDEMENTO/ Instrumento	% na nota das Avaliacións
<u>ESCOITAR: LCLB1.1.1., 1.2.1., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3.</u>	Proba escrita de comprensión oral e rexistro cuantitativo. Observación e rexistro Cualitativo	10%
<u>FALAR: 1.4.1., 1.5.1.</u>	Observación e rúbrica de expresión oral.:	
<u>LER: 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3.</u> <u>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</u>	Proba escrita de comprensión lectora e rexistro cuantitativo. Observación e rexistro cualitativo.	20%
<u>ESCRIBIR:2.3.1., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3.</u> <u>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</u>	Producións textuais individuais e rúbrica. Produción textos nos exames	20%
<u>COÑECEMENTO DA LINGUA: 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.2.1., 3.3.1., 3.4.1., 3.5.1., 3.6.1., 3.7.1.</u>	Exames e rexistro cuantitativo das notas.	30%
<u>EDUCACIÓN LITERARIA: 4.1.1., 4.2.2., 4.3.2.</u>	Exames e probas de lectura Traballos individuais ou en grupo	20%

Recuperacións:

Realizaremos unha avaliación continua e integradora do alumnado. Terase en conta o traballo realizado durante todo o curso, a nota final do alumno se calculará atendendo ás seguintes porcentaxes: **30% (primeira avaliación), 30% (segunda avaliación), 40% (terceira avaliación).**

Se non se superou ningunha avaliación, nin tampouco a proba ordinaria de xuño, o alumnado presentarse á proba extraordinaria de xuño.

SEGUNDO DE ESO:

- **Exames ou probas escritas: 70 %.**
- **Proba de expresión escrita e corrección lingüística: 10%.**
- **Libro de lectura obrigatoria: 10%.** Haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión do mesmo.
- **Traballos realizados polos alumnos na casa, na clase, caderno de clase, expresión oral. Terase en conta tanto o realizado de forma presencial coma virtual: 10 %.**
  - a) Realiza o traballo asignado e no prazo indicado.
  - b) Participa activamente.
  - c) Trae o material de aula e o emprega correctamente.
  - d) Ten un caderno ordenado e ben presentado.
  - e) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.
  - f) É respectuoso cos compañeiros e co profesor.
  - g) Comunícase oralmente de xeito adecuado á situación.
  - g) Respecta as normas de intervención oral e o traballo en equipo.

En todos os exercicios escritos, valorarase a presentación, expresión, ortografía, acentuación e puntuación e a expresión oral **ata dous puntos** (sobre dez).

Estándares dos bloques de contidos	PROCEDEMENTO/ Instrumento	% na nota das Avaliacións
<u>ESCOITAR: LCLB1.1.1., 1.2.1., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3.</u>	Proba escrita de comprensión oral e rexistro cuantitativo. Observación e rexistro cualitativo	10%
<u>FALAR: 1.4.1., 1.5.1.</u>	Observación e rúbrica de expresión oral.	
<u>LER: 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3.</u> <u>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</u>	Proba escrita de comprensión lectora e rexistro cuantitativo. Observación e rexistro cualitativo.	20%
<u>ESCRIBIR:2.3.1., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3.</u>	Producións textuais individuais e rúbrica. Producción textos nos exames	30%
<u>COÑECEMENTO DA LINGUA: 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.2.1., 3.3.1., 3.4.1., 3.5.1., 3.6.1., 3.7.1.</u>	Exames e rexistro cuantitativo das notas.	20%
<u>EDUCACIÓN LITERARIA: 4.1.1., 4.2.2., 4.3.2.</u>	Exames e probas de lectura Traballos individuais ou en grupo	20%

Recuperacións:

Realizaremos unha avaliación continua e integradora do alumnado. Terase en conta o traballo realizado durante todo o curso, a nota final do alumno se calculará atendendo ás seguintes porcentaxes: **30% (primeira avaliación), 30% (segunda avaliación), 40% (terceira avaliación).**

Se non se superou ningunha avaliación, nin tampouco a proba ordinaria de xuño, o alumnado presentarse á proba extraordinaria de xuño.

TERCEIRO DE ESO:

- **Exames ou probas escritas: 70 %.**
- **Libro de lectura obrigatoria: 10%.** Haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión do mesmo.
  - **Proba de expresión escrita e/ou oral: 10%**
- **Traballos feitos polos alumnos na casa e na clase e intervencións orais. Terase en conta tanto o realizado de forma presencial coma virtual: 10 %.**
  - a) Realiza o traballo asignado e no prazo indicado.
  - b) Participa activamente.
  - c) Trae o material de aula e o emprega correctamente.
  - d) Ten un caderno ordenado e ben presentado.
  - e) É respectuoso cos compañeiros e co profesor.
  - f) Respecta as normas de intervención oral e o traballo en equipo.
  - g) Comunícase oralmente de xeito adecuado á situación.
  - h) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.
- En todos os exercicios escritos, valorarase a presentación, expresión, ortografía, acentuación e puntuación; nos exercicios orais, valórase a dicción e a expresión adecuada. Todo isto poderá supoñer ata un máximo de **dous puntos** (sobre dez).

Recuperacións:

Realizaremos unha avaliación continua e integradora do alumnado. Terase en conta o traballo realizado durante todo o curso, a nota final do alumno se calculará atendendo ás seguintes porcentaxes: **30% (primeira avaliación), 30% (segunda avaliación), 40% (terceira avaliación).**

Se non se superou ningunha avaliación, nin tampouco a proba ordinaria de xuño, o alumnado presentarse á proba extraordinaria de xuño.

Estándares dos bloques de contidos de 3º ESO	PROCEDIMENTO/ Instrumento	% na nota das Avaliacións
ESCOITAR: LCLB1.1.1., 1.2.1., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3.	Proba escrita de comprensión oral e rexistro cuantitativo. Observación e rexistro Cualitativo	10%
FALAR: 1.4.1., 1.5.1.	Observación e rúbrica de expresión oral.:	

<p>LER: 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3.</p> <p>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</p>	<p>Proba escrita de comprensión lectora e rexistro cuantitativo.</p> <p>Observación e rexistro cualitativo.</p>	20%
<p>ESCRIBIR:2.3.1., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3.</p> <p>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</p>	<p>Producións textuais individuais e rúbrica.</p> <p>Producción textos nos exames.</p>	
<p>COÑECEMENTO DA LINGUA: 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3., 3.2.1., 3.3.1., 3.4.1., 3.5.1., 3.6.1., 3.7.1.</p>	<p>Exames e rexistro cuantitativo das notas.</p> <p>Exercicios e caderno do alu</p>	30%
<p>EDUCACIÓN LITERARIA: 4.1.1., 4.2.2., 4.3.2.</p> <p>Inclue os libros de lectura obrigatoria</p>	<p>Exames e probas de lectura</p> <p>Traballos individuais ou en grupo</p>	40%

CUARTO DE ESO:

- **Exames ou probas escritas: 70 %.**
- **Actividades de expresión escrita/oral: 10 %**
- **Libro de lectura obrigatoria: 10 %.** Haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión do mesmo.
- **Traballos realizados polos alumnos na casa, na clase e expresión oral. Terase en conta tanto o realizado de forma presencial coma virtual: 10 %.**
  - a) Realiza o traballo asignado e no prazo indicado.
  - b) Participa activamente.
  - c) Trae o material de aula e o emprega correctamente.
  - d) Ten un caderno ordenado e ben presentado.
  - e) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.
  - f) Respecta as normas de intervención oral e o traballo en equipo.
  - g) Comunícase oralmente de xeito adecuado á situación.
  - h) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.

En todos os exercicios escritos, valorarase a presentación, expresión, ortografía, acentuación e puntuación; nos exercicios orais, valórase a dicción e a expresión adecuada. Todo isto poderá supoñer ata un máximo de **dous puntos** (sobre dez).

Estándares dos bloques de contidos de 4º ESO	PROCEDEMENTO/ Instrumento	% na nota das avaliacións
<u>ESCOITAR: LCLB1.1.1., 112, 113,1.2.1., 122, .3.1.</u>	Proba escrita de comprensión oral e rexistro cuantitativo. Observación e rexistro Cualitativo	10%
<u>FALAR: 1.4.1., 1.5.1.152, 152, 154, 155, 161, 162.</u>	Observación con ficha de control e rúbrica de expresión oral.	
<u>LER: 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.3.1., 2.3.2., 2.3.3.</u> <u>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</u>	Proba escrita de comprensión lectora e rexistro cuantitativo. Observación e rexistro cualitativo.	10%
<u>ESCRIBIR:2.4.1., 2.5.1., 2.5.2., 2.6.1., 2.6.2., 2.7.1., 2.7.2., 2.7.3., 2.7.4.</u>	Produccións textuais individuais e rúbrica. Producción textos nos exames	10%
<u>COÑECEMENTO DA LINGUA: 3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.1., 3.3.2., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.5.1., 3.6.1., 3.7.1., 3.7.2., 3.8.1., 3.8.2., 3.9.1., 3.10.1.</u>	Caderno. Exames e rexistro cuantitativo das notas.	30%
<u>EDUCACIÓN LITERARIA: 4.1.1., 4.2.1., 4.3.1., 4.4.1., 4.4.2., 4.5.1., 4.5.2., 4.6.1., 4.6.2., 4.7.1., 4.7.2.</u>	Caderno. Exames e probas de lectura Traballos individuais ou en grupo	40%

Recuperacións:

Realizaremos unha avaliación continua e integradora do alumnado. Terase en conta o traballo realizado durante todo o curso, a nota final do alumno se calculará atendendo ás seguintes porcentaxes: **30% (primeira avaliación), 30% (segunda avaliación), 40% (terceira avaliación).**

Se non se superou ningunha avaliación, nin tampouco a proba ordinaria de xuño, o alumnado presentárase á proba extraordinaria de xuño.

PRIMEIRO DE BACHARELATO:

- **Exames ou probas escritas: 80 %.**
- **Libro de lectura obrigatoria: 10%.** Haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión do mesmo.
A posible lectura de obras voluntarias ou traballos podería subir a nota **un punto**. Pódense ler ata dúas obras voluntarias (0,5 cada unha) cando a nota media sexa un 5 e se realice o 50% das tarefas de aula.
- **Traballo diario, expresión oral planificada e espontánea. Terase en conta tanto o realizado de forma presencial coma virtual: 10 %.**
  - a) Realiza o traballo asignado e no prazo indicado.
  - b) Participa activamente.
  - c) Trae o material de aula e o emprega correctamente.
  - d) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.
  - e) Respecta as normas de intervención oral e o traballo en equipo.
  - f) Comunícase oralmente de xeito adecuado á situación.
  - g) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.

En tódolos exercicios escritos valorarase a presentación, orde, limpeza, caligrafía, expresión, uso de marxes e ortografía. Na expresión oral, valorarase a pronunciación, o ritmo, a entoación, así como a corrección lingüística. O uso correcto destes elementos poderá supoñer ata **dous puntos**.

Estándares dos bloques de contidos	PROCEDEMENTO/ Instrumento	% na nota das Avaliacións
<u>ESCOITAR E FALAR: LCL1B:</u> 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.2.1., 1.2.2., 1.2.3., 1.3.1., 1.3.2.	Observación con ficha de control e rúbrica de expresión oral. Producións orais	10%
<u>LER E ESCRIBIR: 2.1.1., 2.1.2.,</u> 2.1.3., 2.2.1., 2.2.2., 2.3.1., 2.3.2., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4.	Producións textuais individuais e rúbrica. Producción textos nos exames	20%
<u>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</u>		
<u>COÑECEMENTO DA LINGUA:</u> 3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.5., 3.3.1., 3.3.2., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.5., 3.4.1., 3.4.2., 3.5.1., 3.5.2., 3.5.3., 3.6.1., 3.7.1., 3.8.1., 3.8.2., 3.9.1., 3.10.1.	Caderno. Exames e rexistro cuantitativo das notas.	30%
<u>EDUCACIÓN LITERARIA: 4.1.1.,</u> 4.2.1., 4.2.2., 4.3.1., 4.3.2., 4.4.1., 4.4.2., 4.4.3.	Caderno. Exames e probas de lectura Traballos individuais ou en grupo	40%
<u>Inclúe os libros de lectura obrigatoria.</u>		

Recuperacións:

A avaliación é continua e integradora. A nota final do alumno calcularase atendendo ás seguintes porcentaxes: **30% (primeira avaliación), 30% (segunda avaliación), 40% (terceira avaliación)**.

Se non se superou ningunha avaliación, nin tampouco a proba ordinaria de xuño, o alumnado presentarse á proba extraordinaria de xuño.

SEGUNDO DE BACHARELATO:

- **Exames ou probas escritas: 80 %.**
- **Probas sobre os libros de lectura obrigatoria: 10%.** Haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión dos mesmos. No primeiro e segundo trimestre, leranse dous libros en cada un.
- **(Opcional) Traballo de investigación e exposición oral planificada realizado no terceiro trimestre para o alumnado coa materia aprobada e sobre os libros de lectura obrigatoria: 10%.**
- **Traballos realizados na casa, na clase e intervencións orais espontáneas/planificadas. Terase en conta tanto o realizado de forma presencial coma virtual: 10 %.**
  - a) Realiza o traballo asignado e no prazo indicado.
  - b) Participa activamente.
  - c) Trae o material de aula e o emprega correctamente.
  - d) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.
  - e) Respecta as normas de intervención oral e o traballo en equipo.

- f) Comunícase oralmente de xeito adecuado á situación.
- g) Esfórzase por mellorar e corrixir os erros.

En todos os exercicios escritos, valorarase a **corrección lingüística** (presentación, ortografía, puntuación, coherencia, cohesión e adecuación) ata 2 puntos (sobre 10).

Estándares dos bloques de contido de 2º de Bacharelato.	PROCEDIMENTO/ Instrumento	% na nota das Avaliacións
ESCOITAR E FALAR: LCL1B: 1.1.1., 1.1.2., 1.2.1., 1.3.1., 1.4.1., 1.4.2., 1.4.3., 1.4.4., 1.4.5.	Observación con ficha de control e rúbrica de expresión oral. Rexistro caderno profesora.	10%
LER E ESCRIBIR: 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.1.4., 2.2.1., 2.2.2., 2.2.3., 2.3.1., 2.3.2., 2.3.3., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3. Inclúe os libros de lectura obrigatoria.	Producións textuais individuais e rúbrica. Producción textos nos exames	20%
COÑECEMENTO DA LINGUA: 3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.1., 3.3.2., 3.4.1., 3.5.1., 3.5.2., 3.6.1., 3.6.2., 3.6.3., 3.6.4., 3.6.5., 3.6.6., 3.7.1., 3.8.1., 3.9.1., 3.9.2., 3.10.1., 3.11.1.	Caderno. Exames e rexistro cuantitativo das notas.	30%
EDUCACIÓN LITERARIA: 4.1.1., 4.2.1., 4.2.2., 4.3.1., 4.4.1., 4.5.1. Inclúe os libros de lectura obrigatoria	Caderno. Exames e probas de lectura Traballos individuais ou en grupo	40%

Recuperacións:

- a) A avaliación é continua tanto para os contidos de lingua como para os de literatura.
- b) A nota final obterase con esta ponderación: **30% (1ª avaliación), 30% (2ª av.), 40% (3ª av.)**.

Se non se supera a materia atendendo a estas porcentaxes, o alumnado presentarse á proba final de maio. Nela non se terán en conta os estándares do bloque “*Escoitar e falar*”. No caso de non acadar os obxectivos na avaliación ordinaria de maio, o alumnado coa materia pendente terá unha avaliación extraordinaria en **xuño**.

Exames: Nos dous primeiros trimestres, haberá un exame de Lingua, un de Literatura e unha proba de lectura. No último trimestre, a proba de Lingua e Literatura será conxunta.

8.2. ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN. ACTIVIDADES DE REFORZO E RECUPERACIÓN.

- Análise do traballo realizado. Todo o traballo do alumno será anotado polo profesor para xustificar a súa cualificación: resumos, traballos diversos, textos escritos, exposicións orais, etc.
- Intercambios orais cos alumnos: diálogo, entrevista, debates...
- Probas concretas: exposición dun tema, resolución de exercicios (con regularidade), exames (habitualmente un ou dous por avaliación) etc.
- Traballo diario en clase, actitude e participación.
- Lectura de obras obrigatorias e voluntarias en cada trimestre (control de obras de lectura).
- Rexistros de incidencias.
- Se habilitarán actividades de reforzo para alumnos con necesidades educativas especiais ou de ampliación para alumnos con altas capacidades. Usarase activamente a Aula Virtual.

8.3. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DE XUÑO (AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA) PARA TODOS OS CURSOS (INCLUÍDO O ALUMNADO COA MATERIA PENDENTE))

A nota final da proba extraordinaria de xuño será a que figure no exame (100% da nota) e non se terán en conta os estándares do *Bloque: escoitar e falar*.

O exame será igual para todos os alumnos, respectando sempre os contidos mínimos, levará indicada a puntuación e o alumno preparará toda a materia. A puntuación repartirase de xeito máis ou menos equilibrado entre Lingua e Literatura. A promoción do alumnado na materia farase atendendo ao logro dos estándares de aprendizaxe básicos e ao grao de adquisición das competencias correspondentes. Cando nesa proba obteña unha cualificación igual ou superior a 5 considerarase aprobado e promocionará, e se a nota é inferior a 5, considérase suspenso e non promocionará. Nesta proba extraordinaria aplicarase un redondeo da cualificación final, o criterio xenérico será arredondar á décima máis próxima e, en caso de equidistancia, á superior.

9. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

Incluimos dúas táboas para avaliar, por un lado, o proceso de ensino en xeral e, por outro, a práctica docente en particular. Con todo, son conceptos que se irán vendo ao longo do curso a medida que se vai avanzando ca Programación didáctica e se comproba o nivel e a actitude dos grupos correspondentes de alumnos. Aquí, faise só un achegamento teórico.

1. Avaliación do proceso de ensino:

ASPECTOS A AVALIAR	OBSERVACIÓNS	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das Unidades			
Desenvolvemento dos obxectivos			
Manexo dos contidos da unidade			
Desenvolvemento das competencias			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			

Uso dos Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de ferramentas de avaliación			
Cumprimento cos estándares de aprendizaxe previstos			
Atención á diversidade			
Tratamento dos temas transversais			

2. Avaliación da práctica docente:

DESENVOLVEMENTO DA PRÁCTICA DOCENTE	1	2	3	4
▪ Informa aos alumnos dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación				
▪ Informa ás familias dos criterios, dos procedementos e dos instrumentos de avaliación.				
▪ Formula situacións introdutorias previas ó tema que vai tratar.				
▪ Estimula a participación dos alumnos a partir das súas experiencias.				
▪ Comunica a finalidade dos aprendizaxes, a súa importancia, utilidade na vida real.				
▪ Presenta os contidos de forma clara e didáctica.				
▪ Facilita a adquisición de novos contidos intercalando preguntas aclaratorias, exemplificando.				
▪ Á hora de seleccionar as actividades, ten en conta diferentes ritmos e intereses.				
▪ Formula actividades variadas, incluíndo reforzo e ampliación.				
▪ Hai equilibrio entre actividades individuais e de grupo.				
▪ Fomenta o traballo integrador e en equipo.				
▪ Procura que non quede ningún alumno pasivo.				
▪ Emprega metodoloxías variadas.				
▪ Ten en conta a interdisciplinariedade				
▪ Emprega recursos didácticos variados (audiovisuais, informáticos...).				
▪ Comproba que os alumnos comprenden a tarefa que teñen que realizar.				
▪ Facilita estratexias de aprendizaxe: como buscar fontes de información, pasos para resolver cuestións..				
▪ Revisa e corrixe con certa regularidade actividades propostas na clase e para a casa.				
▪ Informa ao alumnado sobre a mellora do seu traballo.				

▪ No caso de que os logros acadados polo alumnado sexan insuficientes, propón novas actividades.				
▪ No caso de que os logros acadados sexan suficientemente acadados, propón novas actividades				
▪ Propón actividades adecuadas aos estándares e contidos.				
▪ Adopta medidas de apoio para o alumnado que presenta dificultades de aprendizaxe.				
▪ Coordina co profesor de apoio a adecuación de contidos, actividades, metodoloxía, dos alumnos con dificultades.				
▪ Ten en conta ao Dep. de Orientación na adopción de medidas co alumnado con necesidades de apoio.				

Código: O 4 indica o maior grado de consecución.

10. ORGANIZACIÓN DOS PROCEDEMENTOS QUE PERMITAN AO ALUMNADO ACREDITAR OS COÑECEMENTOS

10.1. PROGRAMA DE RECUPERACIÓN.

Da propia materia durante o curso.

Se algún alumno ou alumna presenta dificultades no proceso de aprendizaxe durante o curso, a profesora levará a cabo un programa de recuperación destinado a mellorar e reforzar aqueles coñecementos ou procedementos onde detecta a dificultade.

Así, faranse as seguintes actividades:

- Traballos específicos e personalizados para reforzar os contidos onde se presentan dificultades.
- Explicacións concretas para ese alumnado.
- Traballo en coordinación co Departamento de orientación.

Como os contidos de lingua son de carácter progresivo, non será necesario programar probas obxectivas para dar conta de obxectivos anteriores que non se conseguiran. En calquera caso, cada profesor do curso pode decidir de maneira excepcional repetir probas obxectivas nas que non se acadaran os obxectivos.

Da materia pendente doutros cursos.

Para alumnado de ESO:

- **Material de recuperación (10%)** Cada profesor encargárase de avaliar o alumnado coa materia pendente de cursos anteriores. Durante o curso, o profesor traballará con cada alumno e alumna persoalmente, de maneira que vaian practicando os contidos da materia do ano anterior. Cada alumno ou alumna practica especialmente aqueles apartados nos que ten máis dificultades, para o efecto, profesor responsable fará un material adecuado destinado a ese fin.
- **Probas escritas (90%)**
  - Haberá **dúas probas** parciais de **realización voluntaria** (aproximadamente, despois de Nadal e despois de Semana Santa). Serán comúns para cada nivel. Constarán dos seguintes apartados:
    - Cuestións de comprensión e expresión escrita.
    - Cuestións de gramática e léxico contidas na programación do nivel pendente.
    - Cuestións de literatura contidas na programación do nivel pendente.
  - **Exame final (100%)**
    - Se non aproban por estes procedementos citados, terán que presentarse á proba final de maio (ou abril) establecida pola lei, na que entrará toda a materia. Este exame é común e igual para todos. Levará indicada a puntuación de cada pregunta.
    - A cualificación final será consensuada por todos os membros do Departamento.

Para alumnado de BACHARELATO:

1) O alumnado de 2º Bacharelato coa materia pendente de 1º realizará dúas **probas escritas** ao longo do curso para superar toda a materia; previsiblemente serán en xaneiro e en marzo. **100 %** da nota.

A xefa de Departamento encargárase de informalos e da entrega de actividades ao longo do curso, que poden axudar a superar a materia para redondear a nota; tamén se terá en conta se o alumno traballa ao longo do curso na materia de 2º de Bacharelato.

Se non aproban estes exames nos que entra todo o temario, terán que presentarse con toda a materia ao exame final de maio (ou abril) establecido por lei. A nota final será revisada polo Departamento.

10.2. OBXECTIVOS E CONTIDOS MÍNIMOS. CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E CORRECCIÓN DA MATERIA PENDENTE. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

1) Os obxectivos e contidos mínimos de ESO e Bacharelato de alumnos pendentes son os que constan na Programación Didáctica. Este documento está dispoñible na páxina web do centro e un extracto en tódolos cursos nos que haxa alumnado pendente na aula virtual. As obras de lectura obrigatoria non entran nas probas extraordinarias.

2) O material de recuperación proporcionaráselle ó alumnado coa materia pendente nunha sección especial do curso da aula virtual no que estea matriculado para reforzo e recuperación.

3) Os criterios de avaliación son os indicados para cada nivel no apartado correspondente.

4) Os alumnos pendentes serán informados persoalmente de todo o procedemento polos seus profesores. No caso de alumnos menores de idade, se informará do procedemento ós pais e /ou titores legais.

11. ORGANIZACIÓN DE PROCEDEMENTOS PARA ACREDITAR COÑECEMENTOS PREVIOS NO BACHARELATO

Dado que non está prevista pola Dirección do centro a realización de avaliación inicial no Bacharelato, cada profesor realizará actividades nos seus grupos para detectar os coñecementos destes alumnos e as súas necesidades específicas. No caso de alumnos coa materia pendente, se lles ofrecerán exercicios de reforzo e un seguimento específico.

Co fin de comprobar os coñecementos previos do alumnado tanto de ESO coma de Bacharelato, no Departamento de Lingua castelá e literatura optamos por facerlles una avaliación inicial a principio de curso na que se lles pregunten cuestións básicas relativas ós contidos mínimos do curso anterior tanto de lingua como de literatura. Isto proporciona unha visión xeral do grupo de alumnos /-as e permite detectar posibles casos nos que haxa que incidir desde o principio en algún aspecto concreto.

Por outra parte, antes de comezar un novo tema faremos una breve avaliación oral co fin de axustar o nivel das explicacións ás competencias reais do alumnado.

12. DESEÑO DA AVALIACIÓN INICIAL E MEDIDAS A ADOPTAR EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS.

Procederá a realizarse nos cursos da ESO unha avaliación inicial durante as primeiras semanas que reunirá ao equipo docente. A finalidade é detectar os problemas que teñen os alumnos co fin de poder abordalos a través de clases de reforzo, axuda, elaboración de ACIS. Neste proceso xa está implicado o Departamento de Orientación e de Pedagogía Terapéutica, que estarán coordinados co profesorado que imparte as diferentes materias e na sesión de avaliación informará, sobre todo, acerca do alumnado recién incorporado ao centro. En caso necesario, se procederá a realizar actividades de reforzo dentro e fóra da propia aula. Haberá unha sección en cada curso da aula virtual para reforzo e recuperación de contidos.

Os criterios para a avaliación inicial do alumnado tomarán como referencia os obxectivos marcados para a mesma materia no final do curso anterior, salvo no caso de alumnado con necesidades educativas especiais que xa fose diagnosticado polo Departamento de Orientación. Neste caso, o deseño das probas de avaliación inicial será consensuado con dito departamento.

Como instrumentos de avaliación inicial poderán empregarse algúns dos seguintes:

- Proba escrita que combine exercicios de redacción, lectura comprensiva e interpretación de textos variados, semellantes ás probas de cursos anteriores.
- Dinámicas de clase que impliquen a participación oral do alumnado e a súa interacción co profesor e cos compañeiros.
- Asignación dunha tarefa para casa, consistente, por exemplo, nun breve traballo de investigación ou comentario de texto.
- Actividade práctica na aula de lectura e expresión oral.

Se os resultados desta avaliación inicial o aconsellan, poderán adoptarse algunhas das medidas que se detallan a continuación:

A. Medidas colectivas:

- Programación de varias sesións de clase destinadas a subsanar debilidades detectadas nos alumnos.
- Elaboración de material didáctico para que os alumnos, en casa, poidan superar as carencias detectadas na avaliación inicial.
- Reorganización da temporalización prevista nesta programación, co fin de adecuala ás necesidades máis urxentes do alumnado.

B. Medidas individuais:

- Elaboración de material didáctico para que cada alumno, en casa, poida reforzar as competencias clave nas que ten acadado un nivel inferior ao dos compañeiros.
- Programar, a través de plataformas educativas ou aulas virtuais, sesións de reforzo, con actividades e outro material didáctico, aproveitando as posibilidades do tele-ensino para a realización de titorías a distancia.

13. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE. ADAPTACIÓNS CURRICULARES

Terase en conta a diversidade do alumnado. O tratamento á heteroxeneidade é un dos puntos máis importantes na ESO. Cada profesor aportará o material necesario para reforzar na aula todos aqueles contidos nos que o alumnado presente dificultades.

O libro de texto propón un gran número de actividades para a adquisición das catro habilidades básicas (ler, escribir, falar e escoitar). Estas actividades permiten establecer plans de traballo individual ou colectivo sobre contidos e problemas diversos (de ortografía, gramática, redacción ...).

Antes de nada, é necesario distinguir claramente os contidos que sexan básicos dos que se consideren complementarios, entendendo por básico un contido que resulte imprescindible para aprendizaxes posteriores e/ou que contribúa ao desenvolvemento das capacidades básicas: comprensión verbal, razoamento lóxico, procura e selección de información e avaliación crítica da mesma. Estes contidos mínimos deberán ser postos en común co profesorado de apoio naqueles casos nos que participen no proceso de aprendizaxe.

Favorecer o tratamento da diversidade supón posibilitar múltiples estratexias, ligadas tanto ao método de ensino coma á organización interna do grupo-aula:

- Actividades de aprendizaxe que presenten distintos grados de dificultade.
- Materiais didácticos diversos.
- Distintas formas de agrupamento de alumnos/as combinando o traballo individual co traballo en pequenos grupos co traballo en gran grupo.

Á hora de avaliar teremos presente que non podemos pretender que todo o alumnado adquira os mesmos niveis de aprendizaxe sobre a totalidade dos contidos traballados.

O desenvolvemento da presente programación terá en conta as necesidades específicas de apoio educativo (NEAE) para o alumnado que presente algunha destas condicións:

- Necesidades educativas especiais, como as que poden xurdir por un trastorno do desenvolvemento, un problema de saúde ou unha diversidade funcional.
- Dificultades específicas de aprendizaxe, tales como a dislexia.
- Trastorno por déficit de atención e hiperactividade.
- Altas capacidades intelectuais.
- Incorporación tardía ao sistema educativo.
- Calquera condición persoal ou da súa historia escolar que requira un tratamento diferenciado.

A atención a este alumnado guiarase polo disposto nos artigos 7 (Alumnado con necesidades específicas de apoio educativo) e 17 (Medidas organizativas e curriculares para a atención á diversidade e á organización flexible das ensinanzas) do Decreto 86/2015, que regula o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato en Galicia.

Identificación do alumnado con NEAE

Para a identificación do alumnado con NEAE que curse esta materia disporase dos seguintes instrumentos:

- Probas de avaliación inicial, xa descritas anteriormente.
- Informes do Departamento de Orientación, do titor ou do propio Departamento.
- Reunión de avaliación inicial con todo o profesorado do grupo de alumnos.

PRINCIPIO REITOR

A atención ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo guiarase polos principios de normalización e inclusión efectiva. Isto significa que, na medida do posible, a atención a este alumnado realizarase dentro do grupo e no horario habitual de clase. Por inclusión efectiva enténdese aquela que vai máis aló da mera presenza física do alumno cos seus compañeiros, poñendo á súa disposición os recursos necesarios para que poida sacar o maior proveito posible das clases e acceder ao desenvolvemento das súas competencias en condicións de igualdade co resto dos compañeiros.

Cando esta inclusión efectiva non sexa posible, polas circunstancias concretas de cada caso, as características do grupo de alumnos ou a falta de recursos, solicitarase o apoio do Departamento de Orientación. Este apoio poderá concretarse na atención individualizada do alumno con NEAE fóra da aula, seguindo pautas consensuadas co Departamento de Lingua Castelá e Literatura, ou ben na presenza dun profesor de apoio na aula.

MEDIDAS DE ATENCIÓN AO ALUMNADO CON NEAE.

Como medidas de atención ao alumnado que presente necesidades específicas de apoio educativo poderanse aplicar algunhas das seguintes:

· Realizacións de *adaptacións non significativas* do currículo, ou adaptacións de acceso ao currículo, para o alumnado que presente algún tipo de discapacidade física ou sensorial, cando esta circunstancia dificulte o acceso aos recursos didácticos ou a realización de tarefas. Estas adaptacións poderán consistir en cambios no seu posto de estudo, reorganización de espazos, cambios no formato dos recursos didácticos (apuntes, boletíns de exercicios...), ou cambios nos prazos de entrega das tarefas ou dos tempos para a realización das mesmas. Neste sentido, aproveitaranse as posibilidades que ofrecen as TIC.

· Realizacións de *adaptacións significativas* do currículo, cando as NEAE imposibiliten a consecución dos obxectivos marcados con carácter xeral para a etapa. Estas adaptacións levaranse a cabo seguindo o procedemento que estableza a Consellería de Educación no seu momento. Realizaranse procurando o máximo desenvolvemento posible das competencias; a avaliación continua e a promoción tomarán como referente os elementos fixados nas devanditas adaptacións. Estas adaptacións significativas suporán unha redefinición dos obxectivos, contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e instrumentos de avaliación previstos para esta materia, así como a utilización de material de traballo adaptado.

· Medidas de *apoio educativo* fóra da aula (PROA, RecuperaTE, exención de francés). Consistirán na utilización de ferramentas para prestar o apoio educativo que poida precisar un alumno, fóra da aula e do horario de clase, cando as súas necesidades educativas poidan ser atendidas por esta vía.

14. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS EN CADA CURSO

- 1) Segundo os requisitos da LOMCE, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e da comunicación, o espírito emprendedor, e a educación cívica e constitucional traballaranse en todas as materias.
- 2) Fomentárase a igualdade entre homes e mulleres, a prevención da violencia de xénero ou contra persoas con discapacidade, e a igualdade de trato e non discriminación.
- 3) Promoverase a resolución pacífica de conflitos, os valores da liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, os dereitos humanos, a pluralidade, o respecto ao estado de dereito, o respecto a homes e mulleres por igual, e ás persoas con discapacidade, ás vítimas do terrorismo, rexeitamento da violencia terrorista ou de calquera tipo de violencia, e do racismo ou da xenofobia.
- 4) Evitaranse comportamentos e contidos sexistas, a discriminación por razón de sexo e se favorecerá a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.
- 5) Fomentárase as actividades relacionadas co emprendemento, a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo e o sentido crítico.
- 6) Tamén se traballará a seguridade viaria para promover accións que eviten os accidentes de tráfico e as súas consecuencias.
- 7) Coidado do Medio Ambiente e loita contra a contaminación (ruídos, luces, gases tóxicos...)
- 8) Hábito de comida san e actividades saudables.

Pártese do feito de que son temas que deben percorrer toda a actividade docente e estar na aula de forma permanente e abordárase de forma equilibrada, en tanto que se refiren a problemas fundamentais da sociedade. As características da área permiten tratar algúns dunha forma máis evidente. O seu tratamento maniféstase de diversos modos, por exemplo:

- a) A través da selección de textos e traballo con eles, en tanto que eses textos traten valores.
- b) Comprensión de textos relacionados con eses temas e comentarios críticos (isto último especialmente nos últimos cursos de ESO e en bacharelato).
- c) A través de exposicións e debates orais guiados polo profesor.
- d) A partir das obras de lectura obrigatoria seleccionadas.
- e) A través da celebración de datas seguindo o calendario:
  - Día contra a violencia de xénero (25 de novembro),
  - Día dos dereitos humanos (10 de decembro),
  - Día internacional da muller (8 de marzo), etc.

A continuación, cítanse algúns temas e os obxectivos para ESO e Bacharelato:

Educación non sexista e contra a violencia de xénero: educarase para a igualdade entre os sexos e corrir discriminacións. Entre outras cousas, evítanse os usos sexistas da linguaxe.

Educación para o respecto aos inmigrantes e refuxiados, e fomento da solidariedade: nestes momentos vivimos nun mundo cheo de guerras, persecucións, torturas, por iso este tema é de tratamento importante por parte da sociedade e a escola. Trátase a través dos libros de lectura nalgún curso.

Educación para o respecto aos dereitos humanos: celebración deste día.

Educación contra o maltrato animal: procura de textos sobre o tema e debates.

Educación para o consumidor:

- Recoñecerán e analizarán os trazos básicos da publicidade.
- Actitude crítica cara a todos os medios de comunicación de masas.
- Tomarase conciencia de cales son as necesidades básicas e de consumo.

Educación para a igualdade de oportunidades e o espírito crítico:

- Identificaranse e analizarán criticamente as manifestacións sexistas ou racistas. Se fomentarán os valores de respecto ante a diversidade dos sexos, razas, culturas, etc.
- Recoñeceranse e evitarán os usos da lingua que supoñan calquera discriminación.

Educación ambiental:

- Recoñecer e analizar criticamente as mensaxes que dan os medios de comunicación sobre a natureza, o medio ambiente e a acción humana sobre o mesmo.
- Comprender conceptos básicos sobre o medio ambiente.
- Analizar e facer comentarios críticos sobre textos argumentativos que falen da contaminación ambiental e a alternativa de novas enerxías.

Educación para a paz e a liberdade e o respecto á diversidade:

- Coñecer e respectar a variedade lingüística de España.
- Analizar criticamente mensaxes discriminatorias de tipo lingüístico e cultural dos medios de comunicación, e valorar o papel dos medios no desenvolvemento da convivencia pacífica.
- Rexeitar os usos da lingua cun fin discriminatorio ou como fonte de conflitos, e fomentar o uso da lingua como vehículo de convivencia e tolerancia.
- Facer comentarios críticos ou traballos sobre textos que rexeiten as guerras.

Educación para a saúde:

- Interpretar a lectura e a expresión escrita e oral como unha fonte para mellorar a calidade de vida, coñecer a realidade e configurar o propio pensamento.
- Valorar criticamente os efectos que poden ter para a saúde os usos indiscriminados dos medios de comunicación ou un seguimento non crítico deles. Usalos como fonte de benestar.

Educación viaria:

- Analizar criticamente as mensaxes dos medios sobre o consumo de vehículos.
- Identificar, ler e interpretar correctamente os signos e sinais de tráfico.
- Facer comentarios críticos sobre textos periodísticos que falen dos accidentes de tráfico en relación ca velocidade, o consumo de alcohol e drogas para evitalos.

Educación para o respecto a todas as linguas: favorecer o bilingüismo castelán-galego, e plurilingüismo.

Educación para o respecto aos inmigrantes e refuxiados, e fomento da solidariedade: nestes momentos vivimos nun mundo cheo de guerras, persecucións, torturas, por iso este tema é de tratamento importante por parte da sociedade e a escola.

1º de ESO, (libro da ed. SM)

- 1) Respecto a outras linguas (px. 22-23)
- 2) Dereito ao estudo e alfabetización de nenos e nenas por igual (px. 55, texto sobre Malala, Premio Nobel da Paz)
- 3) Protección do medio ambiente (px. 77)
- 4) A solidariedade e o coñecemento das ONGS (p. 51)
- 5) O consumo saudable (p. 247)
- 6) Reflexión sobre os medios de comunicación de masas (px. 73)
- 7) Procura da saúde de corpo e mente (p. 268)
- 8) A amizade (p. 221), o compañeirismo (px. 230), o traballo en común (px. 141)
- 9) O diálogo, a escoita e o debate como vía para resolver conflitos (px. 208)
- 10) Reflexión sobre os medios de comunicación de masas (p. 73)

2º de ESO (libro de ed. SM)

- 1) Folletos sobre "O día mundial de..." (o autismo, etc) px.16.
- 2) Creación de textos publicitarios. Reflexión sobre a publicidade, px. 53.
- 3) Os heroes da literatura, o cómic, a realidade (Mandela, Teresa de Calcuta) px. 149.
- 4) Elaboración dunha campaña dunha ONG protectora de animais. px. 160.
- 5) Análise de noticias e anuncios sobre os refuxiados sirios. pxs.251, 253, 255, 271... O libro de lectura *El pan de la guerra* incide na situación da muller en Afganistan.

En calquera taller de expresión se pode tratar un tema transversal: descrición, narración, diálogo, medios de comunicación....

3º de ESO:

- 1) Loita contra a violencia de xénero (*Poema de Mío Cid: a afrenta de Corpes*)
- 2) Respecto á diversidade lingüística (tema correspondente)
- 3) Solución pacífica de conflitos, a partir de textos sobre desastres das guerras.
- 4) Crítica á corrupción, avaricia, crueldade, ao traballo na infancia (*Lazarillo de Tormes*)
- 5) Loita pola xustiza, axuda aos necesitados, coñecemento dun mesmo, diálogo (*El Quijote*)
- 6) Contra o machismo, o maltrato de xénero e pola igualdade de homes e mulleres canto aos dereitos (teatro Barroco)
- 7) Loita polo Medio Ambiente e Educación para a saúde: (textos periodísticos e publicitarios). Tarefa de elaboración dun texto expositivo a partir de textos publicitarios.
- 8) Educación non sexista e o respecto pola diferenza. Tarefa dun relato a partir dunha curta de animación. Lectura da obra teatral: *Inventando a Lope*.
- 9) Respecto aos discapacitados (textos varios).
- 10) Contra o racismo, a xenofobia e o holocausto (textos)
- 11) A Solidariedade e a cidadanía (textos).

4º de ESO: nos textos do libro de texto e nos contidos dos temas (edit. Tabarca).

- 1) Respecto pola diversidade lingüística (tema).
- 2) Respecto ao Medio Ambiente (pxs. 26, 65)
- 3) Reflexión sobre os medios de comunicación de masas e a publicidade (tema).
- 4) Reflexión sobre a inmigración e a tolerancia (pxs. 29, 44)
- 5) Debate sobre escravitude, xenofobia, homofobia (pxs. 60-61)
- 6) Debate sobre actitudes sexistas (pxs. 47, 62)
- 7) A liberdade e a responsabilidade (p. 85)
- 8) Reflexión sobre as redes sociais e as novas tecnoloxías (pxs. 95 e 133)
- 9) O consumismo (p. 103)
- 10) O trato aos animais (p. 121)
- 11) Crítica dos defectos da sociedade española (Cadalso)
- 12) Liberdade das mulleres para decidir (*El sí de las niñas*)
- 13) Educación cívica (texto de Larra)
- 14) A defensa da liberdade (O Romanticismo)
- 15) Loita contra as inxustizas e desigualdades (O Naturalismo)
- 16) Contra o despotismo e loita pola liberdade das mulleres (*La casa de Bernarda Alba*, de García Lorca)
- 17) Democracia e solución pacífica de conflitos (Literatura de posguerra)

1º de Bacharelato: libro ed. Teide

Cando se traten os movementos da literatura citados para 3º e 4º de ESO , tamén se tratarán os mesmos temas transversais (da Idade Media ao s. XIX):

O rexeitamento das guerras, a convivencia de culturas e relixións (Idade Media, Renacemento...), a pobreza, a mendicidade (*Lazarillo*), a xustiza, a complexidade do ser humano (*El Quijote*), a situación da muller (teatro barroco), crítica dos defectos de España (ensaio do s. XVIII), liberdade e rebeldía (Espronceda), rexeitamento da pena de morte (Larra), condena da impostura da vida provinciana do século XIX (novela realista-naturalista).

Case todos os textos que encabezan as leccións para a súa lectura e comentario tratan temas transversais: o dereito ao uso da lingua (p. 10-12), a globalización e a necesidade dunha economía humana e solidaria (p. 30-32), o maltrato aos consumidores (p. 68-70), a visión doutras culturas e costumes (p. 116-118), o positivo o negativo de internet (p. 134-136), o exterminio de animais, selvas, o medio ambiente (p.172-174), a publicidade (p. 196-198)...

Temas como: a pluralidade lingüística, os textos dos medios de comunicación.

Os textos para facer comentarios críticos tratarán temas que teñan que ver cos valores citados.

2º de Bacharelato:

Cando se traten os movementos da literatura do século XX citados para 4º de ESO, tamén se tratarán os temas transversais.

Procurarase que os textos para facer comentarios críticos traten temas que teñan que ver cos valores citados. Moitos deles son textos das probas de ABAU.. Algúns dos temas máis frecuentes destes textos son: a reflexión sobre os novos medios de comunicación de masas, a violencia de xénero, o machismo xuvenil a través dos medios, a inmigración, o labor das ONGS, o maltrato animal, a condución temeraria ou a contaminación ambiental, o acoso escolar. A reflexión e a análise dos textos argumentativos son unha ferramenta moi útil para que o alumnado aprenda a ser responsable co mundo no que vive e empático cos demais.

15. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES DO DEPARTAMENTO

Durante este curso académico 2021-22 se retomarán progresivamente e en función da evolución da pandemia as actividades que se realizan habitualmente co alumnado limitadas polas circunstancias sanitarias. Con todo, os membros do Departamento acordaron deixar aberta a posibilidade de realizar diversas actividades complementarias e/ou extraescolares, sen concretalas en absoluto nin precisar tampouco as datas. A súa realización dependería sempre da mellora de ditas circunstancias sanitarias e sempre que se poidan asegurar as condicións de seguridade.

Podería ser un encontro *online* con algún dos autores das obras de lectura. ou unha saída ao teatro en primavera.

16. MECANISMOS DE REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA EN FUNCIÓN DOS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

A programación e o seu desenvolvemento serán obxecto de seguimento e avaliación específicos segundo o acordo dos membros do Departamento. Este aspecto será tratado, analizado e recollido nas actas en cada unha das reunións mensuais do Departamento.

As posibles modificacións da programación que se propoñan ao longo do curso, xunto coa súa xustificación, quedarán recollidas nas actas e tamén na memoria final.

Ademáis dos resultados que se desprendan das avaliacións trimestrais do alumnado que provoquen a introdución de modificacións, contéplase un proceso de revisión. **Procedementos para avaliar a propia programación:**

Primeiro identificarase que cuestións medir para mellorar a **práctica docente e logo** fixaranse uns **instrumentos de valoración obxectiva** que nos permitan medir eses aspectos.

Cuestións a avaliar da programación: a distribución temporal, o desenvolvemento das actividades no día a día, a validez e adecuación do libro de texto, o consenso entre os membros do Departamento, etc.

Para levar a cabo esta tarefa, é necesario realizar unhas **fichas de seguimento** das cuestións que se desexa avaliar da programación, cuns **obxectivos a acadar** en diferentes momentos ao longo do curso, e o obxectivo final desexado, reflectindo os **motivos** que nos levaron a **non poder cumprir cada obxectivo** e que **medidas** imos introducir para chegar a tempo de acadar o seguinte obxectivo parcial.

Presentamos unha táboa que recolle algúns dos aspectos sobre os que hai que reflexionar nas reunións periódicas do Departamento ao longo do curso:

ADECUACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA		RESULTADOS	PROPOSTAS DE MELLORA
Preparación da clase e os materiais didácticos.	Hai coherencia entre o programado e o desenvolvemento das clases.		
	Existe unha distribución temporal equilibrada.		
	Adecúase o desenvolvemento da clase cas características do grupo.		
Utilización dunha metodoloxía axeitada.	A metodoloxía traballa as competencias.		
	Considérase a interdisciplinidade (actividades, tratamento dos contidos, etc.).		
	A metodoloxía fomenta a motivación e as capacidades do alumno/a.		
Regularización da práctica docente.	A metodoloxía inclúe temas transversais.		
	Grado de seguimento dos alumnos.		
	Validez dos recursos empregados en clase para as aprendizaxes.		
Avaliación das aprendizaxes e información que se da a alumnado e familias.	Os criterios de promoción están consensuados entre os profesores.		
	Os estándares de aprendizaxe avaliados están vinculados ás competencias, contidos e criterios de avaliación.		
	Os instrumentos de avaliación permiten rexistrar numerosas variables da aprendizaxe.		
	Os criterios de cualificación están axustados á tipoloxía de actividades planificadas.		
Utilización de medidas para a atención á diversidade.	Os criterios de avaliación e os criterios de cualificación déronse a coñecer ao alumnado e ás familias.		
	Prevense medidas con antelación para coñecer as dificultades de aprendizaxe.		
	Ofreceuse resposta a diferentes capacidades e ritmos de aprendizaxe.		
	As medidas e recursos ofrecidos foron suficientes.		
	Aplícanse medidas extraordinarias recomendadas polo equipo docente atendendo informes psicopedagóxicos.		

ANEXOS

1. INFORMACIÓN AO ALUMNADO

O primeiro día do curso, no acto da presentación, ou nos primeiros días, cada profesor do Departamento informará detalladamente aos alumnos e alumnas de tódolos aspectos da programación da materia. Adicarase, xa que logo, unha parte importante da primeira sesión a mostrarlles basicamente os contidos obxecto de estudo incidindo sobre todo nos mínimos, a súa temporalización, a metodoloxía didáctica, os procedementos e os instrumentos de avaliación (tipos de probas), os criterios ou sistema de cualificación e o programa e/ou actividades de reforzo e recuperación de pendentes. Haberá unha información nas aulas, na AV ou se lles darán fotocopias aos alumnos desta información.

Así mesmo, para completar este apartado, cada membro do departamento, entre outras indicacións que considere pertinentes (incluídas respostas ás posibles preguntas ou dúbidas do alumnado sobre o desenvolvemento xeral da materia nas clases), aproveitará ese primeiro día para avanzarlles aos alumnos e alumnas a información sobre posibles actividades complementarias e extraescolares. Cada profesor indicará ao alumnado o material necesario para as clases.

O resumo dos contidos mínimos e criterios de avaliación e cualificación, que está a disposición dos alumnos no Departamento, tamén se lles comunicará tanto por medio da aula virtual como pola páxina web do centro. Asimesmo estará tamén en Dirección para a súa consulta. Por suposto, se poderá consultar toda a programación no Departamento.

2. APORTACIÓN AO PLAN DE CONVIVENCIA

Este Departamento, como parte da comunidade educativa, apoiará as medidas para a mellora da convivencia no centro facendo aportacións por medio dos contidos transversais que aborden temas adecuados para isto.

3. PROGRAMAS ESPECÍFICOS PERSONALIZADOS PARA O ALUMNADO REPETIDOR

Dende un primeiro momento, terase en conta o número de alumnos repetidores por aula e verase cal é o seu nivel despois da proba de avaliación inicial. Farase un seguimento específico destes alumnos para comprobar que realizan as actividades da aula, len os libros e asisten a clase con normalidade. En caso necesario, realizaranse actividades de reforzo por medio da aula virtual, especificadas arriba cando se tratan as medidas de atención á diversidade.

4. PROCEDIMENTO PARA A CUALIFICACIÓN DA NOTA FINAL DO CURSO SE HAI ALUMNADO QUE ASISTE A PROGRAMAS DE REFORZO CON ATRIBUCIÓN HORARIA.

En xeral, estes alumnos teñen previamente reforzo ou unha ACI (Adaptación curricular) ou se lles realiza ao principio de curso en colaboración coa orientadora do centro, así que se detecta a necesidade dun reforzo ou ACI despois da avaliación inicial. Se é o caso, terán que facer unha proba específica de acordo a esta adaptación e se a superan e traballan ao longo do curso, terán aprobada a materia. Terase en conta a opinión do profesorado de apoio ou reforzo ou establecerase un instrumento de avaliación conxuntamente. Se non asisten en ningunha das horas á clase da aula de referencia ou só asisten algún día, será tamén o profesor de reforzo o que valorará a aptitude do alumno nas súas clases, o que non exclúe que o profesor do grupo realice probas e requira traballo habitual ao alumno. Espérase que alumnos de 1º e 2º de ESO acudan a estas clases de reforzo.

5. PROXECTO LECTOR DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA DO IES DE AMES. CURSO 2021-2022

A) LIBROS:

O habitual é ler tres obras obrigatorias ao longo do curso (unha por trimestre).

O Departamento dedica diariamente nas súas clases un tempo á lectura (máis ou menos longo dependendo dos días e da materia a impartir; con frecuencia trátase dos textos literarios a comentar ou as obras de lectura); incluso en 1º de ESO e 2º de PMAR e en FP Básica dedícase todas as semanas unha hora á lectura.

Este curso, con motivo da conmemoración do centenario da morte da insigne escritora galega Emilia Pardo Bazán, decidimos incluír algunha das súas obras nos cursos en que se estudia a súa figura, concretamente en 4º de ESO e 1º de Bacharelato.

PRIMEIRO DE ESO

1ª EVALUACIÓN: *Quando Hitler robó el conejo rosa* (Judith Kerr) ou *¿Quién cuenta las estrellas?* (Lois Lowry)

2ª EVALUACIÓN: *Caperucita en Manhattan* (Carmen Martín Gaité) ou *El reino de las tres lunas* (Nando López)

3ª EVALUACIÓN: *La ratonera* (Agatha Christie)

SEGUNDO DE ESO

1ª EVALUACIÓN: *El pan de la guerra* (Deborah Ellis) o

2ª EVALUACIÓN: *Relatos escalofriantes* de Roald Dahl.

3ª EVALUACIÓN: *¿Por qué tiene que ser todo tan difícil?* (Nando López)

TERCEIRO DE ESO

1ª EVALUACIÓN: *Herejía* (David Lozano) / *Finis mundi* (Laura Gallego)

2ª EVALUACIÓN: *Tuerto maldito y enamorado* (Rosa Huertas)

3ª EVALUACIÓN: *El caballero de Olmedo* (Lope de Vega)

Ó longo de todo o curso empregaremos a *Antología de la lírica amorosa* (ed. Vicens Vives).

CUARTO DE ESO

1ª EVALUACIÓN: *Insolación*, (Emilia Pardo Bazán)

2ª EVALUACIÓN: *Mala Luna* (Rosa Huertas).

3ª EVALUACIÓN: *Historia de una escalera* (Buero Vallejo)/ *La casa de Bernarda Alba* (Federico García Lorca)

Ó longo de todo o curso empregaremos a *Antología de la lírica amorosa* (ed. Vicens Vives).

PRIMEIRO DE BACHARELATO

1ª EVALUACIÓN: *Lazarillo de Tormes* (Anónimo)

2ª EVALUACIÓN: *El sí de las niñas* (Fernández de Moratín)

3ª EVALUACIÓN: *Los pazos de Ulloa* (Emilia Pardo Bazán)

SEGUNDO DE BACHARELATO

1ª EVALUACIÓN: *Crónica de una muerte anunciada* (Gabriel García Márquez) e *Romancero Gitano* (Federico García Lorca)

2ª EVALUACIÓN: *El lector de Julio Verne* (Almudena Grandes)

3ª EVALUACIÓN: *La Fundación* (Antonio Buero Vallejo)

ACTIVIDADES A REALIZAR:

- Exposicións orais sobre os contidos do libro e a biografía do autor.
- Creación de antoloxías poéticas.
- Contestación de fichas de lectura e xuízo persoal.
- Exames, resumos.
- Debuxos sobre os textos.
- Lectura en voz alta diariamente e creación literaria (unha hora á semana).
- Comentarios de películas relacionadas coas obras.

Este curso, como o anterior, dadas as especiais circunstancias que afectan á nosa actividade docente, non poderemos realizar todas aquelas actividades que requiran de contacto interpersoal, manipulación grupal de materiais, ou calquera que poida servir de vía de contaxio do virus.

B) XORNAIS, REVISTAS, DICIONARIOS:

- Análise de distintos xornais nacionais e autonómicos. En 1º e 2º de Bacharelato, traballaranse os textos periodísticos expositivos e argumentativos.
- Consulta de diferentes dicionarios: da Academia, de dúbidas, etimolóxico, de sinónimos e antónimos, de frases feitas (todos os cursos). Algúns grupos irán á biblioteca e outros levarán dicionarios á clase ou utilizarán os das aulas ou de internet.

ACTIVIDADES A REALIZAR:

- Coñecemento dos distintos tipos de xornais e realización de actividades sobre os mesmos: comparación de diferentes portadas (tendencias ideolóxicas, nacionais e autonómicos), resumo de noticias, exposición das noticias da portada, análise da estrutura e partes dun xornal, coñecemento dos distintos xéneros periodísticos, resumen e esquema estrutural, e comentarios críticos de artigos de opinión de carácter expositivo-argumentativo (isto último en 1º e 2º de Bacharelato e 4º de ESO).
- Exposición oral de noticias.
- Elaboración de un xornal.
- Elaboración dun telexornal e gravación do mesmo.
- Busca de sinónimos, antónimos, campos semánticos, definicións, homonimia e polisemia.

C) RECURSOS ELECTRÓNICOS E AUDIOVISUAIS:

- Usaranse tanto os ordenadores das aulas Abalar como as aulas de informática.
- Uso do ordenador de aula e canón para proxectar prezis, power point, libro dixital, páxinas de internet, fragmentos de películas...
- Uso da Aula virtual.
- Utilizarase a informática para a realización de diversas actividades e traballos.
- Direccións dixitais de xornais.
- A través de Google accédese a diferentes escritores para copiar poemas ou biografías ou calquera outro tipo de información.
- Intención de proxectar fragmentos dalgunha película ou reportaxe relacionada ca Literatura como por exemplo películas sobre as obras lidas na ESO e Bacharelato. Moitas delas están nos fondos da Biblioteca.
- Audición de cancións relacionadas con aspectos da programación: cancións de Joan Manuel Serrat sobre a obra de Antonio Machado, Miguel Hernández, e outros cantautores.
- Audición de textos orais para traballar con eles.

ACTIVIDADES A REALIZAR:

- Busca de información para explicar algunhas obras ou autores (día do libro, gañador do premio Cervantes, Nobel e outros premios literarios importantes, etc), temas de Literatura e Lingua, celebración do día de (da muller traballadora, da paz...). Lectura de textos literarios.
- Uso do canón (presentacións en Power Point ou Prezzis de diferentes temas literarios ou de temas variados, obras, etc.), da pizarra dixital e da aula virtual.
- Relación das películas e cancións ca época ou autores estudados.

D) ACTIVIDADES DE CREACIÓN LITERARIA:

- Creación de Antoloxías poéticas (con resumo ou interpretación do poema e breve biografía do autor) na ESO.
- Creación de poemas, contos, prospectos médicos humorísticos, diarios, microrrelatos de humor, imitación de textos literarios (especialmente na ESO).

E) ACTIVIDADES A REALIZAR NA BIBLIOTECA:

Este ano a biblioteca ten un funcionamento practicamente normal, polo que o seu uso como espazo de relación interpersoal e de contacto cos libros, xornais, revistas, películas... será viable. Dadas as especiais circunstancias en que se desenvolve este curso académico, o acceso á mesma como espazo para o préstamo de libros estará condicionado polas circunstancias Covid, que afectan ós horarios de acceso, ós aforos.... Cada curso terá asignado un día da semana durante os recreos. Calquera outra actividade que requira a presenza nese recinto dun gran grupo de persoas está absolutamente desaconsellada.

6. RELACIÓN ENTRE O PROXECTO LECTOR, A MATERIA DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA E O PLAN DE INTRODUCCIÓN DAS TECNOLOXÍAS DA INFORMACIÓN E DA COMUNICACIÓN (TICS)

O Departamento de Lingua Castelá e Literatura colaborará cas actividades propostas pola Biblioteca do IES de Ames, o Proxecto Lector do Centro e as TICS.

- 1) En cada curso hai varias obras de lectura obrigatoria coas que se farán diversas actividades.
- 2) En 1º ESO, dado que dispoñemos de catro horas semanais, adicarase unha hora semanal á lectura: da obra proposta, de textos do libro ou fotocopiados, de libros da Biblioteca do Centro Escolar. En todo caso, en todos

os cursos, empregarase diariamente un tempo mínimo para a lectura de textos diversos (libros de lectura, libro de texto, xornais, internet, etc).

3) Relacionarase as actividades propostas pola Biblioteca do IES de Ames coa materia de Lingua Castelá e Literatura: creación literaria e encadernación de libros cos textos creados, fichas de lectura dos libros, xogos de vocabulario, clubs de lectura, minixposicións, murais, consultas en Internet, cine, etc

4) Tamén se farán actividades propostas polos libros da editorial SM e Tabarca e o proxecto dixital Marea Verde en 1º, 2º, 3º e 4º de ESO, e ed. Teide en Bacharelato, que poñen en práctica o plan lector e as TICS. Se levarán a cabo nas aulas, dado que este ano non se pode facer uso da biblioteca nin da aula de informática.

A) **1º e 2º ESO** (pódense aplicar en toda a ESO, aumentando o grado de dificultade):

1.1. AS BIBLIOTECAS

O uso da biblioteca do centro este ano está marcado polas especiais circunstancias sanitarias. Non se poden facer as actividades que se viñan realizando con anterioridade (visitas para aprender a usala, para localizar os libros, para interpretar as distintas partes deses, etc.)

4.2. A PETICIÓN DE LIBROS

Durante este curso académico, o acceso á biblioteca estará moi restrinxido ó ser utilizado como aula. Cada grupo pode acceder só nos días que teña asignado.

4.3. OS DICIONARIOS

Buscarán palabras nos dicionarios ou de Internet, definiranas e farán outros exercicios e xogos de léxico.

4.4. ENCICLOPEDIAS, ATLAS

Os utilizarán como instrumento para coñecer nomes, conceptos, lugares...

4.5. BUCAS EN INTERNET

4.5.1. Contestarán distintas preguntas, investigando en Internet, nas enciclopedias, revistas e xornais dixitais.

4.5.2. Buscarán na rede textos, obras, noticias, e copiarán datos tanto académicos como máis prácticos (o tempo atmosférico, concertos...).

4.6. PRESENTACIÓN DE TEXTOS ESCRITOS

En internet ou en libros, revistas, xornais, analizarán a presentación de textos (marxes, espazos en branco, parágrafos, tipos de letra).

4.7. USO DO CD ROM, O CANÓN e A GRABADORA

Para ver textos, imaxes, fragmentos de películas ou para gravar diálogos, entrevistas, exposicións, lecturas en voz alta. No libro dixital da editorial SM de 1º e 2º de ESO ou Oxford de 3º de ESO hai CD audicións (que tamén ten o alumno).

B) **3º e 4º ESO** (tamén se poden aplicar en Bacharelato, engadindo dificultade)

4.1. AS FONTES DE INFORMACIÓN ESCRITAS: DICIONARIOS, ENCICLOPEDIAS.

4.1.1. Coñecemento de tipos de dicionarios (de uso, de dúbidas, ideolóxico, etimolóxico, de dúbidas, de sinónimos e antónimos, de locucións feitas...) e realización de actividades de léxico. Análise da información que hai en cada entrada.

4.1. 2. Busca de información en enciclopedias e xornais dixitais.

4.2. AS PÁXINAS WEB

4.2.1. Busca de informacións diversas: meteoroloxía, traxectos de viaxe, horarios...

4.2.2. Entrada en diversas *webs* ou *blogs* educativos e localización de información sobre temas relacionados ca materia ou aspectos interdisciplinares.

Por exemplo, na ESO, os alumnos poderían elaborar unha antoloxía de poesía e poden extraer material de Internet. Incluso poden ilustrar con imaxes sacadas de Internet (paisaxes, cadros, esculturas...), orientados polo profesor. Tamén poden buscar información sobre temas literarios (traballos sobre os distintos movementos literarios...).

4.3. AS BIBLIOTECAS

Accederase a diferentes Bibliotecas virtuais para coñecer os seus fondos (Biblioteca Virtual Cervantes, Biblioteca Virtual Universal...) a través de páxinas *webs*.

4.4. TRATAMENTO INFORMÁTICO DE TEXTOS

Normas sobre o uso da cursiva, negriña, subliñado, tipos de letra, esquemas, táboas... nun procesador de textos para mellorar a presentación de traballos.

4.5. BLOGS

Creación de *blogs* con comentarios e diálogos con autores ou alumnos de outros centros para comentar diferentes aspectos académicos ou obras literarias.

4.6. AULA DIXITAL

Durante este curso 2020-21 é obrigatorio para todos os alumnos-as do centro ter acceso á aula virtual por medio da cal faránselles chegar arquivos con información teórica e exercicios relativos á materia do curso. Os profesores insistirán para que o alumnado estea ó día no uso da aula virtual.

7.- PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DE FORMACIÓN PROFESIONAL BÁSICA

Comunicación e sociedade I e II

ÍNDICE

1- Obxectivos xerais

2- Comunicación e sociedade I: resultados de aprendizaxe, criterios de avaliación e contidos básicos.

3- Comunicación e sociedade II: resultados de aprendizaxe, criterios de avaliación e contidos básicos.

4- Secuenciación e temporalización.

5- Criterios de cualificación.

6- Metodoloxía.

7- Contidos mínimos da etapa.

1.- OBXECTIVOS XERAIS

- Obter e comunicar información destinada á autoaprendizaxe e ao seu uso en distintos contextos do seu ambiente persoal, social ou profesional mediante recursos ao seu alcance e os propios das tecnoloxías da información e da comunicación.
- Actuar con respecto e sensibilidade cara á diversidade cultural, o patrimonio histórico-artístico e as manifestacións culturais e artísticas, apreciando o seu uso como fonte de enriquecemento persoal e social.
- Comunicarse con claridade, precisión e fluidez en contextos sociais ou profesionais e por diferentes medios, canles e soportes ao seu alcance, utilizando e adecuando recursos lingüísticos orais e escritos propios das linguas galega e castelá.
- Comunicarse en situacións habituais de carácter laboral, persoal e social, utilizando recursos lingüísticos básicos en lingua estranxeira.
- Realizar explicacións sinxelas sobre acontecementos e fenómenos característicos das sociedades contemporáneas a partir de información histórica e xeográfica ao seu dispor.
- Desenvolver as destrezas básicas das fontes de información utilizando con sentido crítico as tecnoloxías da información e da comunicación, para obter e comunicar información nos contornos persoal, social ou profesional.
- Recoñecer características básicas de producións culturais e artísticas, aplicando técnicas de análise básica dos seus elementos, para actuar con respecto e sensibilidade cara á diversidade cultural, o patrimonio histórico-artístico e as manifestacións culturais e artísticas.
- Desenvolver e afianzar habilidades e destrezas lingüísticas, e alcanzar o nivel requirido de precisión, claridade e fluidez, utilizando os coñecementos sobre as linguas galega e castelá, para se comunicar no seu contexto social, na súa vida cotiá e na actividade laboral.
- Desenvolver habilidades lingüísticas básicas en lingua estranxeira para se comunicar de xeito oral e escrito en situacións habituais e predicibles da vida cotiá e profesional.
- Recoñecer causas e trazos propios de fenómenos e acontecementos contemporáneos, a súa evolución histórica e a súa distribución xeográfica, para explicar as características propias das sociedades contemporáneas.
- Desenvolver valores e hábitos de comportamento baseados en principios democráticos, aplicándoos nas súas relacións sociais habituais e na resolución pacífica dos conflitos.
- Comparar e seleccionar recursos e ofertas formativas existentes para a aprendizaxe ao longo da vida, para se adaptar ás novas situacións laborais e persoais.
- Desenvolver a iniciativa, a creatividade e o espírito emprendedor, así como a confianza en si mesmo, a participación e o espírito crítico, para resolver situacións e incidencias da actividade profesional ou de índole persoal.
- Desenvolver traballos en equipo asumindo os deberes, cooperando coas demais persoas con tolerancia e respecto, para a realización eficaz das tarefas e como medio de desenvolvemento persoal.
- Utilizar as tecnoloxías da información e da comunicación para se informar, se comunicar, aprender e facilitar as tarefas laborais.
- Recoñecer os dereitos e deberes como axente activo na sociedade, tendo en conta o marco legal que regula as condicións sociais e laborais, para participar na cidadanía democrática.
- Analizar e valorar a participación, o respecto, a tolerancia e a igualdade de oportunidades, para facer efectivo o principio de igualdade entre mulleres e homes

- Rexeitar calquera discriminación por razón de orientación sexual ou de identidade de xénero.

2.- COMUNICACIÓN E SOCIEDADE I

Comunicación en linguas galega e castelá I

Resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación

- Utilizar estratexias comunicativas para interpretar e comunicar información oral en lingua galega e en lingua castelá, aplicando os principios da escoita activa, estratexias sinxelas de composición e as normas lingüísticas básicas.
- Analizar a estrutura de textos orais procedentes dos medios de comunicación de actualidade e identificar as súas características principais.
- Aplicar as habilidades básicas para realizar unha escoita activa, identificando o sentido global e os contidos específicos dunha mensaxe oral.
- Realizar un bo uso dos elementos de comunicación non verbal nas argumentacións e nas exposicións.
- Analizar os usos e os niveis da lingua e as normas lingüísticas na comprensión e aplicarlos na composición de mensaxes orais, revisando e eliminando os usos discriminatorios, nomeadamente nas relacións de xénero.
- Utilizar a terminoloxía gramatical axeitada na comprensión das actividades gramaticais propostas e na súa resolución.
- Utilizar estratexias comunicativas para interpretar e comunicar información escrita en lingua galega e en lingua castelá, aplicando á composición autónoma de textos breves seleccionados, estratexias de lectura comprensiva e de análise, síntese e clasificación, de xeito estruturado e progresivo.
- Valorar e analizar as características principais dos tipos de textos en relación coa súa idoneidade para o traballo que se desexe realizar e en función da súa finalidade.
- Utilizar diversas ferramentas na comprensión dun texto escrito, aplicando estratexias de reinterpretación de contidos.
- Aplicar sistematicamente estratexias de lectura comprensiva na interpretación dos textos, extraendo conclusións para a súa aplicación nas actividades de aprendizaxe e recoñecendo posibles usos discriminatorios desde a perspectiva de xénero.
- Resumir o contido dun texto escrito, extraendo a idea principal, as secundarias e o propósito comunicativo, e revisar e reformular as conclusións obtidas.
- Analizar a estrutura de textos escritos de utilización diaria, recoñecendo usos e niveis da lingua, e pautas de elaboración.
- Aplicar as principais normas gramaticais e ortográficas na redacción de textos, de xeito que o texto final resulte claro e preciso.
- Utilizar o léxico específico da familia profesional do título.
- Desenvolver pautas sistemáticas na elaboración de textos escritos que permitan a valoración das aprendizaxes desenvolvidas e a reformulación das necesidades de aprendizaxe para mellorar a comunicación escrita.
- Seguir pautas de presentación de traballos escritos tendo en conta o contido, o formato e o público destinatario, utilizando un vocabulario adecuado ao contexto.

- Resolver actividades de comprensión e análise das estruturas gramaticais e comprobar a validez das inferencias realizadas.
- Realizar a lectura de textos literarios representativos da literatura castelá anteriores ao século XIX, xerando criterios estéticos para a construción do gusto persoal.
- Contrastar as etapas de evolución da literatura en lingua castelá no período considerado e recoñecer as obras máis representativas.
- Valorar a estrutura e o uso da linguaxe na lectura persoal dunha obra literaria adecuada ao nivel, situándoa no seu contexto e utilizando instrumentos protocolizados de recollida de información.
- Expresar opinións persoais razoadas sobre os aspectos máis e menos apreciados dunha obra e sobre a implicación entre o seu contido e as propias experiencias vitais.
- Aplicar estratexias para a comprensión de textos literarios, tendo en conta os temas e os motivos básicos.
- Presentar información sobre períodos, autores e obras da literatura en lingua castelá e en lingua galega a partir de textos literarios.
- Realizar a lectura de textos literarios representativos da literatura en lingua galega anteriores ao século XX, xerando criterios estéticos para a construción do gusto persoal.
- Contrastar as etapas de evolución da literatura en lingua galega no período considerado e recoñecéronse as obras máis representativas.
- Coñecer a formación da lingua galega e da lingua castelá e as distintas etapas da súa historia social ata o século XIX, así como os fenómenos de contacto de linguas, sendo consciente da necesidade de normalizar a lingua galega no marco do plurilingüismo.
- Analizar as características de formación da lingua galega e da lingua castelá.
- Identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega e da lingua castelá anterior ao século XX.
- Analizar os fenómenos de contacto de linguas, atendendo a situacións de bilingüismo, diglosia, interferencias e o conflito lingüístico.
- Valorar a necesidade de normalizar a lingua galega no marco do plurilingüismo, rexeitando os prexuízos lingüísticos.

Contidos básicos

Utilización de estratexias de comunicación oral en lingua galega e en lingua castelá.

- Textos orais.
- Aplicación de escoita activa na comprensión de textos orais.
- Pautas para evitar a disrupción en situacións de comunicación oral.
- Intercambio comunicativo: elementos extralingüísticos da comunicación oral; usos orais informais e formais da lingua; adecuación ao contexto comunicativo.
- Aplicación das normas lingüísticas na comunicación oral. Organización da frase: estruturas gramaticais básicas en lingua galega e en lingua castelá.
- Composicións orais: exposicións orais sinxelas sobre feitos da actualidade; presentacións orais sinxelas; uso de medios de apoio (medios audiovisuais e TIC).

Utilización de estratexias de comunicación escrita en lingua galega e en lingua castelá

- Tipos de textos. Características de textos de propios da vida cotiá e profesional.
- Estratexias de lectura: elementos textuais.
- Pautas para a utilización de dicionarios diversos.
- Estratexias básicas no proceso de composición escrita. Presentación de textos escritos en distintos soportes. Aplicación das normas gramaticais e ortográficas en lingua castelá e en lingua galega.
- Textos escritos. Principais conectores textuais en lingua castelá e en lingua galega. Aspectos básicos das formas verbais nos textos, con especial atención ás perífrases verbais, á concordancia e a coherencia temporal e modal. Funcións substantiva, adxectiva e adverbial do verbo. Sintaxe (enunciado, frase e oración; suxeito e predicado; complemento directo, indirecto, de réxime, circunstancial, axente e atributo). Estruturas subordinadas (substantivas, adxectivas e adverbiais).
- Léxico específico da familia profesional do título.

Lectura de textos literarios en lingua castelá anteriores ao século XIX

- Pautas para a lectura de fragmentos literarios.
- Instrumentos para a recollida de información da lectura dunha obra literaria.
- Características estilísticas e temáticas da literatura en lingua castelá a partir da Idade Media e ata o século XVIII.
- Narrativa: temas e estilos recorrentes segundo a época literaria.
- Poesía: temas e estilos recorrentes segundo a época literaria. Interpretación.
- Teatro: temas e estilos segundo a época literaria.

Lectura de textos literarios en lingua galega anteriores ao século XX.

- Pautas para a lectura de fragmentos literarios.
- Instrumentos para a recollida de información da lectura dunha obra literaria.
- Características estilísticas e temáticas da literatura en lingua galega desde a Idade Media e ata o século XIX.
- A literatura medieval.
- A literatura dos Séculos Escuros.
- A literatura do século XIX: etapas e obras máis significativas.

Coñecemento da formación da lingua galega e da lingua castelá e das distintas etapas da súa historia social ata o século XIX, así como os fenómenos de contacto de linguas.

- A formación da lingua galega e da lingua castelá.
- Características das etapas da historia social da lingua galega e da lingua castelá ata o século XIX.
- Análise dos fenómenos de contacto de linguas (bilingüismo, diglosia, conflito lingüístico e interferencias).
- Adopción de actitudes positivas cara á normalización da lingua galega e coñecemento do proceso.
- Valoración do plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade.
- Crítica dos prexuízos lingüísticos.

Comunicación en lingua inglesa I

Resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación

- Utilizar estratexias para interpretar e comunicar información oral en lingua inglesa, elaborando presentacións orais de pouca extensión, ben estruturadas, relativas a situacións habituais de comunicación cotiá e frecuente de ámbito persoal, público ou profesional.
- Aplicar as estratexias de escoita activa para a comprensión precisa das mensaxes recibidas.
- Identificar a intención comunicativa básica de mensaxes directas ou recibidas mediante formatos electrónicos, valorando as situacións de comunicación e as súas implicacións no uso do vocabulario empregado.
- Identificar o sentido global do texto oral que presenta a información de xeito secuenciado e progresivo en situacións habituais frecuentes e de contido predicible.
- Identificar trazos fonéticos e de entoación común e evidente que axuden a entender o sentido xeral da mensaxe.
- Realizar presentacións orais breves de textos descritivos, narrativos e instrutivos dos ámbitos persoal, público ou profesional, de acordo cun guión sinxelo, aplicando a estrutura de cada tipo de texto e utilizando, de ser o caso, medios informáticos.
- Utilizar estruturas gramaticais básicas adaptadas a contextos diferentes (formal, non formal e situacións profesionais), e un repertorio esencial e restrinxido de expresións, frases e palabras de situacións habituais frecuentes e de contido altamente predicible segundo o propósito comunicativo do texto.
- Identificar as normas de relacións sociais básicas e estandarizadas dos países onde se fale a lingua estranxeira.
- Identificar os costumes ou as actividades cotiás da comunidade onde se fale a lingua estranxeira.
- Participar en conversas en lingua inglesa utilizando unha linguaxe sinxela e clara en situacións habituais frecuentes dos ámbitos persoal ou profesional, activando estratexias de comunicación básicas.
- Dialogouse, de xeito dirixido e seguindo un guión ben estruturado, utilizando un repertorio memorizado de modelos de oracións e conversas breves e básicas, sobre situacións habituais frecuentes e de contido altamente predicible.
- Utilizar estratexias básicas de compensación para suplir carencias na lingua estranxeira, como a observación da persoa interlocutora e a procura da súa axuda para facilitar a bidireccionalidade da comunicación.
- Utilizar estruturas gramaticais básicas e un repertorio esencial e restrinxido de expresións, frases, palabras e marcadores de discurso lineais, segundo o propósito comunicativo do texto.
- Expresarse vcon certa claridade, utilizando unha entoación e unha pronuncia comprensibles, aceptándose as pausas e as dúbidas frecuentes, nun rexistro formal ou neutro e sempre que as condicións acústicas sexan boas e a mensaxe non estea distorsionada.
- Elaborar textos escritos breves e sinxelos en lingua inglesa, en situacións de comunicacións habituais e frecuentes dos ámbitos persoal, público ou profesio- nal, desenvolvendo estratexias estruturadas de composición, e aplica estratexias de lectura comprensiva.
- Ler textos de xeito comprensivo, recoñecendo os seus trazos básicos, o seu contido global, e analizar a súa intención e o seu contexto.
- Identificar as ideas fundamentais e a intención comunicativa básica do texto.
- Identificar estruturas gramaticais básicas e un repertorio limitado de expresións, frases, palabras e marcadores de discurso lineais, en situacións habituais frecuentes, de contido moi predicible.

- Completar e reorganizar frases e oracións, atendendo ao propósito comunicativo e a normas gramaticais básicas.
- Elaborar textos breves e adecuados a un propósito comunicativo, seguindo modelos estruturados.
- Utilizar o léxico esencial axeitado para situacións frecuentes e para o contexto dos ámbitos persoal ou profesional.
- Amosar interese pola boa presentación dos textos escritos, respectando as normas gramaticais, ortográficas e tipográficas, e seguindo sinxelas pautas de revisión.
- Utilizar dicionarios impresos e en liña e correctores ortográficos dos procesadores na composición dos textos.
- Amosar unha actitude reflexiva acerca da información que supoña calquera tipo de discriminación.

Contidos básicos

Comprensión e produción de textos orais básicos en lingua inglesa

- Ideas principais en chamadas, mensaxes, ordes e indicacións moi claras.
- Descrición xeral de persoas, lugares e obxectos dos ámbitos profesional e público.
- Narración e explicación sobre situacións habituais e frecuentes do presente, do pasado e do futuro.
- Léxico, expresións e frases sinxelas frecuentes para se desenvolver en transaccións e xestións cotiás dos ámbitos persoal ou profesional.
- Recursos gramaticais. Tempos e formas verbais en presente e pasado; verbos principais, modais e auxiliares. Funcións comunicativas asociadas a situacións habituais e frecuentes. Elementos lingüísticos fundamentais. Marcadores do discurso para iniciar, ordenar e finalizar.
- Pronuncia de fonemas ou grupos fónicos de carácter básico que presenten maior dificultade.
- Uso de rexistros axeitados nas relacións sociais.
- Estratexias fundamentais de comprensión e escoita activa.
- Formatos electrónicos máis usuais.

Participación en conversas en lingua inglesa

- Estratexias de comprensión e escoita activa para iniciar, manter e rematar a interacción.
- Elaboración de mensaxes e textos sinxelos en lingua inglesa.
- Comprensión da información global e da idea principal de textos básicos cotiás, dos ámbitos persoal, público ou profesional.
- Léxico frecuente para se desenvolver en transaccións e xestións cotiás e sinxelas dos ámbitos persoal, público ou profesional.
- Composición de textos escritos moi breves, sinxelos e ben estruturados.

Interpretación e elaboración de mensaxes sinxelas escritas en lingua inglesa

- Elementos lingüísticos fundamentais atendendo aos tipos de textos, aos contextos e aos propósitos comunicativos tendo en conta un enfoque centrado no uso da lingua e na súa dimensión social.
- Propiedades básicas do texto.

- Estratexias e técnicas de comprensión de lectura.
- Estratexias de planificación e de corrección escrita.
- Estratexias de expresión e de interacción escrita.
- Usos sociais da lingua: información xeral, opinión e valoración.
- Funcións comunicativas máis habituais dos ámbitos persoal, público ou profesional en medios escritos.
- Coherencia espazo-temporal e cohesión a través do uso de recursos sinxelos para iniciar, desenvolver ou rematar un texto escrito.
- Contidos léxico-semánticos sinxelos e básicos da lingua inglesa.
- Tempos e formas verbais. Relacións temporais: anterioridade, posterioridade e simultaneidade.
- Estructuras gramaticais básicas:
- A oración simple e a oración composta con and/or/but.
- Dicionarios impresos e en liña, e correctores ortográficos.

Sociedade I

Resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación

- Valorar a evolución histórica das sociedades prehistóricas e da Idade Antiga, así como as súas relacións coas paisaxes naturais, analizando os factores e os elementos implicados, e desenvolvendo actitudes e valores de aprecio do patrimonio natural e artístico.
- Describir mediante a análise de fontes gráficas as principais características dunha paisaxe natural, e recoñecer esas características no contorno máis próximo.
- Explicar a localización, o desprazamento e a adaptación ao medio dos grupos humanos do período da hominización, ata o dominio técnico dos metais por parte das principais culturas que o exemplifican
- Relacionar as características dos fitos artísticos máis significativos do período prehistórico coa organización social e co corpo de crenzas, e valorar as súas diferenzas coas sociedades actuais.
- Valorar a persistencia destas sociedades nas actuais, en especial no territorio galego e peninsular, identificando e comparando as súas principais características.
- Discriminar as principais características que require a análise das obras arquitectónicas e escultóricas mediante exemplos arquetípicos, diferenciando estilos canónicos.
- Xulgar o impacto das primeiras sociedades humanas na paisaxe natural, analizando as características das cidades antigas e a súa evolución na actualidade no territorio galego e peninsular.
- Analizar a persistencia en Galicia, na Península Ibérica e nos territorios extrapeninsulares españois das sociedades prehistóricas e da Idade Antiga.
- Elaborar instrumentos sinxelos de recollida de información mediante estratexias de composición protocolizadas, utilizando tecnoloxías da información e da comunicación.
- Desenvolver comportamentos acordes co desenvolvemento do propio esforzo e o traballo colaborativo.
- Valorar a construción do espazo europeo ata as primeiras transformacións industriais das sociedades agrarias, analizando as súas características principais, así como a súa persistencia na sociedade actual e no contorno inmediato.

- Analizar a transformación do mundo antigo no medieval, recoñecendo a evolución do espazo europeo, as súas relacións co espazo extraeuropeo e as características máis significativas das sociedades medievais en Galicia e en España.
- Valorar as características das paisaxes agrarias medievais e a súa persistencia nas sociedades actuais galega e española, identificando os seus elementos principais.
- Valorar as consecuencias da construción dos imperios coloniais en América nas culturas autóctonas e nas europeas.
- Analizar o modelo político e social da monarquía absoluta durante a Idade Moderna nas principais potencias europeas, así como as súas peculiaridades en Galicia e en España.
- Valorar os indicadores demográficos básicos das transformacións na poboación europea, española e galega durante o período analizado.
- Describir as principais características da análise das obras pictóricas a través do estudo de exemplos arquetípicos das escolas e dos estilos que se suceden en Europa, en España e en Galicia desde o Renacemento ata a irrupción das vangardas históricas.
- Analizar a evolución do sector ou dos sectores produtivos propios do perfil do título, analizando as súas transformacións e os principais fitos de evolución nos seus sistemas organizativos e tecnolóxicos.
- Elaborar instrumentos sinxelos de recollida de información mediante estratexias de composición protocolizadas, utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.
- Desenvolver comportamentos acordes co desenvolvemento do propio esforzo e o traballo en equipo.

Contidos básicos

Valoración das sociedades prehistóricas e antigas e a súa relación co medio natural

- Paisaxes naturais: aspectos xerais e locais.
- Sociedades prehistóricas.
- Nacemento das cidades: hábitat urbano e a súa evolución; gráficos de representación urbana; sociedades urbanas antigas; cultura grega (extensión, trazos, fitos principais e características esenciais da arte grega); cultura romana (características esenciais da arte romana); sociedades prehistóricas e antigas no territorio galego e peninsular.
- Tratamento e elaboración de información para as actividades educativas: recursos básicos (guións, esquemas, resumos, etc); ferramentas sinxelas de localización cronolóxica; vocabulario seleccionado e específico.

Valoración da creación do espazo europeo na Idade Media e na Idade Moderna

- Europa medieval: persistencia de usos e costumes (espazo agrario e as súas características); contacto con outras culturas.
- Europa das monarquías absolutas: grandes monarquías europeas (localización e evolución sobre o mapa no contexto europeo); monarquía absoluta en España; evolución do sector produtivo durante o período.
- Colonización de América.
- Galicia na época medieval e moderna.

- Estudo da poboación.: evolución demográfica do espazo europeo; comentario de gráficas de poboación (pautas e instrumentos básicos).
- Evolución da arte europea, española e galega das épocas medieval e moderna. Pautas básicas para o comentario de obras pictóricas.
- Tratamento e elaboración de información para as actividades educativas: recursos básicos (resumos, fichas temáticas, biografías, follas de cálculo ou similares, etc); vocabulario específico.

3.-COMUNICACIÓN E SOCIEDADE II

Comunicación en linguas galega e castelá II

Resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación

- Utilizar estratexias comunicativas para interpretar e comunicar información oral en lingua galega e en lingua castelá, no ámbito laboral e noutros contextos, aplicando os principios da escoita activa, estratexias razoadas de composición e as normas lingüísticas correctas en cada caso.
- Aplicar as técnicas da escoita activa na análise de mensaxes orais procedentes de diversas fontes.
- Recoñecer a intención comunicativa e a estrutura e cohesión da comunicación oral, valorando posibles respostas.
- Realizar un uso correcto dos elementos de comunicación non verbal nas argumentacións e nas exposicións.
- Aplicar as técnicas de organización de reunións e de participación nelas.
- Analizar os usos e os niveis da lingua e as normas lingüísticas na comprensión e aplicáronse na composición de mensaxes orais, valorando e eliminando os usos discriminatorios.
- Utilizar a terminoloxía gramatical correcta na comprensión das actividades gramaticais propostas e na súa resolución.
- Utilizar estratexias comunicativas para comunicar información escrita en lingua galega e en lingua castelá, no ámbito laboral e noutros contextos, aplicando á composición autónoma de textos de progresiva complexidade estratexias de análise, síntese e clasificación, de xeito estruturado.
- Valorar e analizar as características principais dos tipos de textos en relación coa súa adecuación para o traballo que se desexe realizar e en función da súa finalidade.
- Utilizar diversas técnicas de procura na comprensión dun texto escrito, aplicando estratexias de reinterpretación de contidos.
- Aplicar sistematicamente estratexias de lectura comprensiva na interpretación dos textos, recoñecendo posibles usos discriminatorios.
- Resumir o contido dun texto escrito, extraendo a idea principal, as secundarias e o propósito comunicativo, revisando e reformulando as conclusións obtidas. Analizar a estrutura de diversos textos escritos de uso académico ou profesional, recoñecendo os usos e os niveis da lingua, e pautas de elaboración.
- Aplicar as principais normas gramaticais e ortográficas na redacción de textos, de xeito que o texto final resulte claro, preciso e adecuado ao formato e ao contexto comunicativo.
- Utilizar o léxico específico da familia profesional do título.
- Desenvolver pautas sistematizadas na preparación de textos escritos que permiten mellorar a comunicación escrita.
- Seguir pautas de presentación de traballos escritos tendo en conta o contido, o formato e o público destinatario, utilizando un vocabulario correcto segundo as normas lingüísticas e a finalidade.
- Resolver actividades de comprensión e análise das estruturas gramaticais, comprobando a precisión e a validez das inferencias realizadas.
- Interpretar textos literarios representativos da literatura en lingua castelá desde o século XIX ata a actualidade, recoñecendo a intención do autor e relacionándoos co seu contexto histórico, sociocultural e literario.
- Describir os movementos literarios en lingua castelá no período considerado, recoñecendo as obras máis representativas.

- Valorar a estrutura e o uso da linguaxe na lectura persoal de obras adecuadas ao nivel, situándoa no seu contexto e utilizando instrumentos pautados.
- Expresar opinións persoais fundamentadas sobre os aspectos apreciados en obras literarias.
- Aplicar estratexias de análise de textos literarios, recoñecendo os temas e os motivos, os elementos simbólicos e a funcionalidade dos recursos estilísticos máis significativos.
- Informar sobre un autor, un período ou unha obra da literatura en lingua castelá, recollendo de forma analítica a información correspondente.
- Interpretar textos literarios representativos da literatura en lingua galega desde comezos do século XX ata a actualidade, recoñecendo a intención do autor e relacionándoos co seu contexto histórico, sociocultural e literario.
- Describír os movementos literarios en lingua galega no período considerado, recoñecendo as obras máis representativas.
- Valorar a estrutura e o uso da linguaxe na lectura persoal de obras adecuadas ao nivel, situándoa no seu contexto e utilizando instrumentos pautados.
- Expresar opinións persoais fundamentadas sobre os aspectos apreciados en obras literarias.
- Aplicar estratexias de análise de textos literarios, recoñecendo os temas e os motivos, os elementos simbólicos e a funcionalidade dos recursos estilísticos máis significativos.
- Informar sobre un autor, un período ou unha obra da literatura en lingua galega, recollendo de forma analítica a información correspondente.
- Coñecer e valorar a situación sociolingüística das distintas linguas do Estado español e as principais características das variedades xeográficas da lingua galega e da lingua castelá, así como as distintas etapas, desde comezos do século XX, da historia social da lingua galega e da lingua castelá, valorando a función do estándar, a necesidade de normalizar a lingua galega e rexeitando os prexuízos lingüísticos.
- Identificar a situación sociolingüística das distintas linguas do Estado español, valorando a diversidade lingüística como un elemento de enriquecemento cultural e outorgándolle a todas as linguas o mesmo valor e a mesma función comunicativa.
- Recoñecer a variedade interna das linguas castelá e galega como símbolo da riqueza do noso patrimonio lingüístico.
- Identificar as causas e consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega e da lingua castelá desde comezos do século XX.
- Valorar a función do estándar de calquera lingua, así como a necesidade de normalizar a lingua galega no marco do plurilingüismo, rexeitando os prexuízos lingüísticos.

Contidos básicos

Utilización de estratexias de comunicación oral en lingua galega e en lingua castelá

- Textos orais.
- Técnicas de escoita activa na comprensión de textos orais.
- Exposición de ideas e argumentos: organización e preparación dos contidos (ilación, sucesión e coherencia); estrutura.
- Aplicación das normas lingüísticas na comunicación oral: organización da frase (estruturas gramaticais básicas en lingua galega e en lingua castelá); coherencia semántica.
- Uso de recursos audiovisuais.

- Técnicas de organización de reunións e de participación nelas.

Uso de estratexias de comunicación escrita en lingua galega e en lingua castelá

- Traballos, informes, ensaios e outros textos académicos, científicos e profesionais.
- Aspectos lingüísticos para ter en conta: rexistros comunicativos da lingua e factores que condicionan o seu uso; variacións das formas deícticas en relación coa situación; estilo directo e indirecto.
- Estratexias de lectura con textos académicos.
- Presentación de textos escritos.
- Comprensión e produción de textos escritos: conectores textuais (causa, consecuencia, condición e hipótese); formas verbais nos textos (perífrases verbais; concordancia e coherencia temporal e modal); sintaxe (complementos; frases compostas); estratexias para mellorar o interese da persoa receptora.
- Léxico específico da familia profesional do título.

Interpretación de textos literarios en lingua castelá desde o século XIX

- Instrumentos para a recollida de información da lectura dunha obra literaria do período estudado.
- A literatura en lingua castelá nos seus xéneros.
- Evolución da literatura en lingua castelá desde o século XIX ata a actualidade.
- Expresión de opinións fundamentadas sobre textos e obras literarias en lingua castelá.

Interpretación de textos literarios en lingua galega desde comezos do século XX

- Instrumentos para a recollida de información da lectura dunha obra literaria.
- A literatura en lingua galega nos seus xéneros.
- Evolución da literatura en lingua galega desde comezos do século XX ata a actualidade.
- Expresión de opinións fundamentadas sobre textos e obras literarias en lingua galega.

Coñecemento e respecto pola diversidade lingüística, a historia social da lingua galega e da lingua castelá desde comezos do século XX e valoración do estándar e da necesidade de normalizar a lingua galega.

- A situación sociolingüística das linguas do Estado español.
- A variedade interna da lingua castelá e da lingua galega.
- Características das etapas da historia social da lingua galega e da lingua castelá desde comezos do século XX.
- Funcións e valor da lingua estándar.
- Adopción de actitudes positivas cara á normalización da lingua galega e coñecemento do proceso.
- Recoñecemento e rexeitamento dos prexuízos lingüísticos, valorando o plurilingüismo como expresión da riqueza cultural da humanidade.

Comunicación en lingua inglesa II

Resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación

- Utilizar estratexias para interpretar e comunicar información oral en lingua inglesa, aplicando os principios da escoita activa e elaborando presentacións orais de pouca extensión, claras e estruturadas, relativas a temas e aspectos concretos, frecuentes e cotiáns dos ámbitos persoal, público e profesional.
- Aplicar sistematicamente as estratexias de escoita activa para a comprensión global e específica das mensaxes recibidas, sen necesidade de entender todos os seus elementos.
- Identificar a intención comunicativa de mensaxes directas ou empregando un repertorio limitado de expresións, frases, palabras e marcadores de discurso, estruturadores (de apertura, continuidade e pechamento).
- Identificar o sentido global e as ideas principais do texto oral e de estruturas gramaticais básicas en oracións sinxelas, de situacións habituais frecuentes e de contido predicible e concreto.
- Identificar trazos fonéticos e de entoación esenciais que axudan a entender o sentido global e as ideas principais e secundarias da mensaxe.
- Realizar composicións e presentacións orais breves de acordo cun guión estruturado, aplicando o formato e os trazos propios de cada tipo de texto de ámbito persoal, público ou profesional.
- Utilizar estruturas gramaticais básicas e marcadores de discurso para iniciar, enlazar, ordenar e finalizar o discurso en situacións habituais frecuentes e aspectos concretos.
- Expresar a información usando unha entoación e unha pronuncia razoables, aceptándose as pautas e pequenas vacilacións.
- Amosar unha actitude reflexiva e crítica acerca da información que supoña calquera tipo de discriminación.
- Identificar e valorar as normas de relación social e as normas de cortesía máis frecuentes dos países onde se fala a lingua estranxeira.
- Identificar e valorar os costumes ou as actividades cotiás da comunidade e do lugar de traballo onde se fala a lingua estranxeira.
- Identificar as principais actitudes e os comportamentos profesionais en situacións de comunicación habituais do ámbito profesional.
- Manter conversas sinxelas e breves en lingua inglesa en situacións habituais e concretas, cara a cara ou por medios técnicos, do ámbito persoal, público e profesional, empregando estratexias de comunicación básica
- Dialogar seguindo un guión sobre temas e aspectos concretos e frecuentes do ámbito persoal, público e profesional.
- Describir, narrar e explicar experiencias propias.
- escoitar e dialogar en interaccións sinxelas, cotiás da vida profesional, pública e persoal, solicitando e proporcionando información con certo detalle.
- Manter a interacción utilizando diversas estratexias de comunicación esenciais para amosar o interese e a comprensión.
- Utilizar estratexias de compensación para suplir carencias na lingua estranxeira (parafrasear, linguaxe corporal e axudas audiovisuais), para facilitar a comunicación entre as persoas interlocutoras.
- Utilizar estruturas gramaticais e oracións sinxelas, e un repertorio esencial e limitado de expresións, frases, palabras frecuentes e marcadores de discurso lineais.

- Expressar con certa claridade, usando unha entoación e unha pronuncia razoables e comprensibles, aceptándose algunhas pausas e vacilacións, nun rexistro formal ou neutro e sempre que as condicións acústicas sexan boas e a mensaxe non estea distorsionada.
- Elaborar textos breves e sinxelos con certo detalle en lingua inglesa relativos a situacións de comunicación habituais do ámbito persoal, público e profesional, aplicando estratexias de lectura comprensiva e desenvolvendo estratexias sistemáticas de composición
- Ler o texto recoñecendo os trazos esenciais do xénero, a súa intención, o seu contexto e a súa estrutura, e interpretando o seu contido global e específico sen necesidade de entender todos os seus elementos
- Identificar a intención comunicativa básica do texto, o sentido xeral, a información esencial e as partes principais, mesmo cando o texto se organiza de distinta maneira
- Identificar estruturas gramaticais e oracións sinxelas, e un repertorio limitado de expresións, frases, palabras e marcadores de discurso básicos e lineais, en situacións habituais frecuentes e concretas de contido predicible.
- Completar frases, oracións e textos sinxelos atendendo ao propósito comunicativo, con estruturas gramaticais de escasa complexidade, en situacións habituais e concretas de contido predicible.
- Elaborar textos breves e sinxelos, adecuados a un propósito comunicativo, empregando os conectores máis frecuentes para enlazar as oracións.
- Respetar as normas gramaticais, ortográficas e tipográficas seguindo pautas sistemáticas e concretas de revisión e corrección.
- Amosar unha actitude reflexiva e crítica acerca da información que supoña calquera tipo de discriminación.

Contidos básicos

Interpretación e comunicación de textos orais cotiáns en lingua inglesa

- Distinción de ideas principais e secundarias, información esencial de textos orais breves e sinxelos.
- Descrición de aspectos concretos de persoas, lugares, servizos básicos, obxectos e xestións sinxelas.
- Experiencias dos ámbitos persoal, público e profesional.
- Narración, explicacións e intercambio de acontecementos e experiencias do presente, do pasado e do futuro.
- Léxico, frases e expresións para se desenvolver en transaccións e xestións cotiáns dos ámbitos persoal e profesional.
- Tipos de textos e a súa estrutura.
- Recursos tecnolóxicos
- Recursos gramaticais. Tempos e formas verbais simples e compostas. Funcións comunicativas asociadas a situacións habituais do ámbito persoal, público e profesional. Elementos lingüísticos fundamentais. Marcadores do discurso. Dominio sinxelo do discurso: coherencia e cohesión. Oracións simples e subordinadas de escasa complexidade.
- Estratexias de comprensión e escoita activa.
- Pronuncia de fonemas ou grupos fónicos que presenten maior dificultade.
- Uso de rexistros axeitados nas relacións sociais e das normas de cortesía.

- Recoñecemento e uso de expresións relacionadas cos costumes e os ritos nunha comunidade de persoas usuarias da lingua inglesa.

Interacción en conversas en lingua inglesa

- Estratexias de interacción para manter e seguir unha conversa.
- Uso de frases estandarizadas.

Interpretación e elaboración de mensaxes sinxelas escritas en lingua inglesa

- Información global e específica de mensaxes de escasa dificultade referentes a asuntos básicos cotiáns dos ámbitos persoal, público e profesional.
- Composición de textos escritos breves e ben estruturados.
- Léxico para se desenvolver en transaccións e xestións cotiás, necesarias, sinxelas e concretas dos ámbitos persoal, público e profesional.
- Terminoloxía específica da área profesional do alumnado.
- Recursos gramaticais. Marcadores do discurso. Dominio sinxelo do discurso: coherencia e cohesión. Uso das oracións simples e compostas na linguaxe escrita.
- Estratexias e técnicas de comprensión de lectura.
- Propiedades básicas do texto.
- Normas socioculturais nas relacións dos ámbitos persoal, público e profesional en situacións cotiás.
- Estratexias de planificación da mensaxe.

Sociedade II

Resultados de aprendizaxe e criterios de avaliación

- Inferir as características esenciais das sociedades contemporáneas a partir do estudo da súa evolución histórica, analizando os trazos básicos da súa organización social, política e económica en distintos momentos, e a sucesión de transformacións e conflitos acaecidos.
- Discriminar as consecuencias para a organización das sociedades actuais das correntes ideolóxicas que a cimentaron, situándoas no tempo e no espazo.
- Valorar o modelo globalizado actual de relacións económicas mediante o estudo das transformacións económicas producidas como consecuencia das innovacións tecnolóxicas e os sistemas organizativos da actividade produtiva.
- Categorizar as características da organización social contemporánea, en especial a galega e a española, analizando a estrutura e as relacións sociais da poboación actual e a súa evolución durante o período, utilizando gráficas e fontes directas seleccionadas.
- Examinar a evolución das relacións internacionais contemporáneas, elaborando explicacións causais e consecutivas que permitan desenvolver opinións propias sobre os conflitos actuais.
- Valorar o proceso de unificación do espazo europeo, analizando a súa evolución, os seus principios e as súas institucións significativas, e argumentarse a súa influencia nas políticas nacionais dos países membros da Unión Europea.

- Asociar a evolución dos acontecementos históricos globais coa evolución histórica do Estado español e do territorio galego, identificando as súas fases de evolución, os principais conflitos e a súa situación actual.
- Identificar os trazos esenciais da arte contemporánea, en especial a galega e a española, e a súa evolución ata os nosos días, construíndo opinións e criterios propios de orde estética.
- Analizar a evolución do sector ou dos sectores produtivos propios do título e describir as súas transformacións e os principais fitos de evolución nos seus sistemas organizativos e tecnolóxicos.
- Elaborar instrumentos pautados de recollida e difusión de información que permitan a avaliación das aprendizaxes realizadas, utilizando o vocabulario preciso.
- Desenvolver comportamentos acordes co desenvolvemento do propio esforzo e o traballo colaborativo.
- Valorar os principios básicos do sistema democrático analizando as súas institucións e as organizacións políticas e económicas en que se manifesta, inferindo pautas de actuación para acomodar o seu comportamento ao cumprimento dos devanditos principios.
- Recoñecer os principios básicos da Declaración Universal de Dereitos Humanos e a súa situación no mundo de hoxe, valorando a súa implicación para a vida cotiá.
- Analizar os principios reitores, as institucións e as normas de funcionamento das principais institucións internacionais, xulgando o seu papel nos conflitos mundiais.
- Valorar a importancia da mediación e da resolución de conflitos na extensión do modelo democrático, desenvolvendo criterios propios e razoados para a resolución destes.
- Xulgar os trazos esenciais do modelo democrático español valorando o contexto histórico do seu desenvolvemento.
- Valorar a implicación do principio de non discriminación nas relacións persoais e sociais do contorno, xulgando comportamentos propios e alleos e inferindo pautas e accións apropiadas para acomodar a actitude aos dereitos e ás obrigas que diso se derivan.
- Elaborar información pautada e organizada para a súa utilización en situacións de traballo colaborativo e contraste de opinión.

Contidos básicos

Valoración das sociedades contemporáneas

- Construción dos sistemas democráticos: a Ilustración e as súas consecuencias, a sociedade liberal e a sociedade democrática.
- Estrutura económica e a súa evolución. Principios de organización económica. Economía globalizada actual. A segunda globalización. Terceira globalización: problemas do desenvolvemento. Evolución do sector produtivo propio en Galicia e en España.
- Relacións internacionais. Grandes potencias e conflito colonial. Guerra civil europea. Descolonización e guerra fría. Mundo globalizado actual. Principais institucións internacionais. Galicia e España no marco de relacións actual.
- Construción europea. Galicia e España en Europa.
- Arte contemporánea: ruptura do canon clásico; o cine e o cómic como entretemento de masas.
- Tratamento e elaboración de información para as actividades educativas: traballo colaborativo; presentacións e publicacións web.

Valoración das sociedades democráticas

- Declaración Universal de Dereitos Humanos: os dereitos humanos na vida cotiá; conflitos internacionais actuais.
- Modelo democrático español: construción da España democrática; Constitución Española. A organización do Estado español. O Estado das autonomías. O Estatuto de Autonomía de Galicia.
- Principio de non discriminación na convivencia diaria. Resolución de conflitos.
- Tratamento e elaboración de información para as actividades educativas. Procesos e pautas para o traballo colaborativo. Preparación e presentación de información para actividades deliberativas. Normas de funcionamento e actitudes no contraste de opinións.

4.-SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN

Esta proposta de secuenciación dos contidos que consideramos máis importantes do curso poderá ser revisada polo profesor en función das necesidades educativas. Téñase en conta, tamén, que certos contidos que non figuran nesta listaxe, como a lectura, o linguaxe oral, o vocabulario, a creación literaria, as normas ortográficas, a pronunciación en lingua inglesa., son transversais, é dicir, traballaranse ó longo de todo o curso.

Comunicación e sociedade I

Lingua Castelá e Lingua Galega

1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
Tipos de textos segundo a modalidade	Tipos de textos da vida cotiá e profesional I	Tipos de textos da vida cotiá e profesional II
Principais conectores textuais en galego e castelán	Sintaxe: enunciado, oración e frase; suxeito e predicado	Sintaxe: os complementos
Aspectos básicos das formas verbais nos textos	A literatura española do Renacemento	A literatura española do Barroco
A literatura medieval en castelán	Os séculos escuros na literatura galega	O Rexurdimento da literatura galega
A literatura galega medieval	Evolución do galego e do castelán dos seus orixes ata o século XIX	Linguas en contacto: bilingüismo, diglosia, plurilingüismo.

Lingua Inglesa

1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
Vocabulario: países e nacionalidades, familia, tecnoloxías e transporte.	Vocabulario: traballo, ropa, cores e comida.	Vocabulario: a cidade, a saúde e o deporte, frases feitas.
O presente simple	Adverbios de frecuencia. As horas.	O futuro.
	O pasado simple	Textos: o <i>email</i> , as mensaxes, a presentación e a entrevista de

O presente continuo		traballo.
Textos básicos: chamadas, mensaxes, ordes...	Verbos regulares e irregulares	
	Textos: descrición e narración breves, as compras e as xestións cotiás.	

Sociedade

1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
Sociedades prehistóricas	A Europa medieval	Colonización de América
Nacemento das cidades; sociedades urbanas antigas	A Europa das monarquías absolutas	Galicia na época medieval e moderna
A cultura grecorromana	A monarquía absoluta de España	Estudo da poboación: gráficas e evolución demográfica de Europa.

Comunicación e sociedade II

Lingua Castelá e Lingua Galega

1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
Estructuras gramaticais básicas en lingua galega e en lingua castelá	Traballos, informes, ensaios e outros textos académicos, científicos e profesionais	Conectores textuais
As formas verbais nos textos	Sintaxe: a oración simple e os seus complementos	Características da historia social da lingua galega e da lingua castelá
Evolución da literatura castelá desde o século XIX ata a actualidade	Evolución da literatura galega desde comenzos do século XX ata a actualidade	As linguas do Estado español

Lingua Inglesa

1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
Vocabulario: traballo, aficións, compras.	Vocabulario: viaxes, comunicacións, cualidades personais.	Vocabulario: as tecnoloxías, saúde e seguridade.
O presente simple O presente continuo	O pasado simple O pasado continuo	O futuro O <i>present perfect</i>
<i>some/any/ many/much/a lot of</i>	<i>should/shouldn't/must/mustn't</i>	Textos: o <i>email</i> , o informe e outros textos da vida cotiá.
Textos: descricións e narracións breves, os textos explicativos e instructivos.	Textos: as enquisas de traballo, as reclamacións, as presentacións.	

Sociedade

1º trimestre	2º trimestre	3º trimestre
A construción dos sistemas democráticos. Os dereitos humanos.	As guerras mundiais, a descolonización e a guerra fría	Galicia e España en Europa
O modelo democrático español: a constitución e o Estado das autonomías.	O mundo globalizado actual	Arte contemporánea: o cine como entretemento de masas.

5.-CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN

A avaliación será continua, valorándose o traballo continuado e habilitando medidas de revisión dos contidos anteriores. Para obter a cualificación final, farase unha media ponderada cos seguintes porcentaxes:

Primeira avaliación: 30%

Segunda avaliación: 30%

Terceira avaliación: 40%

O alumno que non acade os contidos mínimos ó final de curso terá dereito a unha recuperación final.

A avaliación basearase en todas as fontes das que dispón o profesor para valorar o proceso de aprendizaxe do alumno. Para obter a cualificación de cada alumno en cada trimestre teremos en conta:

- Traballo de clase: 40%

- Lectura: 10%

- Probas escritas: 50%, distribuído da seguinte maneira:

Lingua castelá e lingua galega: 30%

Sociedade: 10%

Lingua inglesa: 10%

6.-METODOLOXÍA

Dadas as características dos alumnos e do programa de Formación Profesional Básica, a metodoloxía distinguirase polo seu carácter fundamentalmente práctico. Se pretende que o alumno sexa quen de comprender de xeito aceptable todo tipo de textos do ámbito académico e doutros ámbitos, e así mesmo de redactalos mesmos dun xeito coherente e correcto, adecuándose á situación comunicativa e respectando as normas básicas de ortografía, presentación, acentuación, puntuación e expresión. Trátase, en definitiva, de preparar os chavales para enfrentarse a vida co uso da palabra, mostrando comprensión e respecto nas diferentes situacións e ámbitos da vida social, entendendo a importancia do uso correcto da linguaxe na interacción social e na vida profesional. Intentarase conseguir que o alumno se vexa preparado para enfrentarse, ca súa linguaxe e ca súa actitude, á vida laboral e, de ser o caso, á continuación dos seus estudos nun ciclo formativo. Asemade, intentarase de xeito preferente practicar a conversa en lingua inglesa, para que os alumnos poidan manexarse en situacións comúns da vida cotiá. E, por último, no eixo dos contidos máis teóricos, fomentar a utilización de esquemas, mapas, vídeos, resumos, power point..., nun intento de que terminen a etapa con coñecementos suficientes para obter unha cultura media, que inclúa, sobre todo, a

comprensión da evolución das linguas galega e castelá e as liñas básicas da historia de Galicia, de España e universal.

De entrada, e de ser posible, as horas semanais distribuiranse do seguinte modo:

Primeiro:

Lingua castelá e lingua galega: dúas horas

Lingua inglesa: unha hora

Historia: unha hora

Lectura: unha hora

Traballo con textos xornalísticos e doutros ámbitos: dúas horas

Segundo: a mesma distribución, coa salvedade de que ó traballo con textos xornalísticos pódese adicar unha hora, dado que temos unha hora de clase menos.

7.-CONTIDOS MÍNIMOS DA ETAPA

Tendo en conta o referido anteriormente, os obxectivos finais do módulo parecen claros, e o conquistarán aqueles alumnos que acadaran estes contidos básicos:

- Expresarse oralmente e por escrito con corrección, adecuando a linguaxe á situación comunicativa e ós diferentes marcos.
- Comprender e, na medida do posible, crear textos da vida cotiá e de diferentes ámbitos, tanto laborais coma doutro tipo.
- Ser quen de expresar as súas ideas, oralmente e por escrito, con coherencia e corrección léxica e ortográfica
- Mostrar respecto polas diferenzas e tolerancia cara os demais, evitando prexuízos de todo tipo.
- Comprender dun xeito xeral o mundo que nos rodea, recordando e asimilando que a actualidade é un proceso derivado da historia dos pobos.
- Coñocer a evolución e as características das linguas galega e castelá, e a súa situación na actualidade.
- Valorar o bilingüismo e o plurilingüismo como feitos culturais que nos enriquecen e acercan.
- Mostrar a madurez intelectual, lingüística e afectiva suficiente para enfrentarse o mundo laboral ou continuar estudos nun ciclo formativo da súa especialidade.

8. ANEXO Á PROGRAMACIÓN NO QUE SE DESENVOLVEN AS MODIFICACIÓNS POSIBLES EN CASO DE CONFINAMENTO.

Previsión do desenvolvemento da programación nos escenarios de actividade lectiva presencial, semi-presencial e/ou non presencial.

Dadas as circunstancias excepcionais que estamos a vivir, o Departamento de Lingua castelá e Literatura ten que facer todo o posible para posibilitar o proceso de ensino aprendizaxe en calquera situación: presencial, non presencial ou semi-presencial.

En caso de poder impartir **ensino presencial**, a metodoloxía será a que viñemos utilizando habitualmente no noso Departamento e que está perfectamente exposta na Programación. De todas formas, hai ferramentas propias do ensino non presencial que ofrecen vantaxes indiscutibles, polo que as seguiremos utilizando no presente curso. Trátase da aula virtual coa que podemos proporcionarlle ó alumnado solucionarios de certas actividades para que as poidan corrixir eles mesmos, outras actividades específicas con

sistema de auto corrección, envío de vídeos realizados por eles para avaliar a súa expresión oral, envío de enlaces de Internet ou vídeos explicativos de certos autores ou incluso etapas literarias, etc.

O segundo escenario posible é o do **ensino non presencial**. No caso de que algún alumno/-a ou grupo de alumnos/-as teña que ser confinado por ter dado positivo no COVID, o Departamento de Lingua castelá e Literatura ten perfectamente artellado un plan para non desatendelos. Tódolos profesores do Departamento temos activadas aulas na aula virtual do centro, planificadas para cada un dos nosos cursos por semanas/temas co fin de poder ir organizando o traballo. Asimesmo, a Xunta de Galicia proporcionounos unha plataforma especial (Webex) para levar a cabo videoconferencias coas que comunicarnos co alumnado e impartir docencia. En caso de ensino non presencial, teríamos que empregar a mesma plataforma ou outra similar.

Por último, se a situación á que nos enfrontamos fose a de **semi-presencialidade**, aproveitaríamos as sesións presenciais cos alumnos na aula para explicarlles os conceptos novos e solucionar tódalas súas dúbidas ó respecto. O traballo telemático consistirá en resolver exercicios referidos ás distintas destrezas e competencias recollidas na programación.

Respecto ó modo de proveer o dereito á educación ao alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática, diremos que non contemplamos dito escenario. Todos os alumnos han de estar dados de alta na aula virtual e teñen que poder traballar desde a súa casa. No caso de non dispoñer de ordenador, tableta ou teléfono móbil para seguir as videoconferencias, ou de conexión a Internet no seu domicilio, a Dirección do centro estará convenientemente informada para ter previstas as solucións axeitadas en cada caso en coordinación con Servizos Sociais e coa Administración.

Para asegurar o seguemento continuo do curso polo alumnado, o profesorado do Departamento de Lingua castelá e literatura dispón dos mecanismos que ven utilizando de xeito habitual: control de asistencia a clase; control do traballo do alumno na aula, do seu grao de atención, do seu interese cara á materia, das dúbidas que consulta; control tamén do seu traballo na casa ó corrixir as tarefas encomendadas; o seu rendemento nas probas escritas que se van facendo ó longo do curso.

Medidas de atención á diversidade e dificultades derivadas da fenda dixital.

Durante os primeiros días traballarase na aula coa Aula Virtual para detectar dificultades relativas á competencia dixital. Ademais farase unha sondaxe para comprobar cales son os alumnos que non dispoñen de medios e poranse estes datos en coñecemento da Dirección do centro para que, chegado o momento, poida solventalos.

En caso do alumnado con NEE traballarase conxuntamente co Departamento de Orientación (PT, AL) igual que facemos co ensino presencial e como xa fixemos durante o confinamento.

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA E COMPLEMENTARIA

1) Libros de texto:

Libros de texto das editoriais SM, Oxford, Tabarca (1º, 2º, 3º e 4º de ESO).

Libros de texto da editorial Teide en 1º de Bacharelato.

Libros de texto de case todas as editoriais (é o material de apoio): Bruño, Editex, Vivens-Vives, Akal, Santillana, Anaya, McGraw-Hill, Everest, Sgel, SM, Teide, Edelvives, Octaedro, etc.

2) Literatura Española, Universal e Hispanoamericana:

Boxall, Peter (coordinador) e Mainer, José Carlos (na versión española), *1001 obras de la literatura universal que hay que leer antes de morir*, Barcelona, ed. Grijalbo.

Calero, José, e Gomariz, Francisco, *América en el corazón 2. Viaje a través de su literatura e América en el corazón 3. Antología literaria*, Barcelona, ed. Octaedro, 1993.

Historias da Literatura Española: Ed. Crítica- Grijalbo (dirixida por Francisco Rico), Ed. Planeta (José María Valverde e Martín de Riquer).

Franco, Jean, *Historia de la Literatura Hispanoamericana*, Barcelona, ed. Ariel, 1975.

Iáñez Pareja, E., *De la literatura sentimental a la comprometida*, Barcelona, Octaedro, 1997.

Juste, F, e outros, *Viaje por la literatura 1 siglo XX, Viaje por la literatura 2. Siglos XIX y XVIII*, Barcelona, ed. Octaedro, 1994 (segunda reimpresión).

López, M, e Rafols, J, *Vivir la literatura*, Barcelona, ed. Teide, 1999.

Riquer, Martín de, e Valverde, José María, *Historia de la Literatura Universal* (10 volúmenes), Barcelona, ed. Planeta, 1986.

Shaw, Donald L., *Nueva narrativa hispanoamericana*, Madrid, ed. Cátedra, 1983 (2ª edición).

3) Diccionarios:

Diccionarios da Biblioteca do IES de Ames: de uso, etimolóxico, de dudas, ideolóxico, de sinónimos e antónimos, da RAE, de locucións, de símbolos e mitos...

Pérez-Rioja, J. A., *Diccionario de símbolos y mitos*, Madrid, ed. Tecnos, 1984 (2ª edición).

4) Gramáticas xerais:

Gómez Torrego, Leonardo, *Gramática didáctica del español*, Madrid, ed. SM, 1999 (5ª edic.).

Real Academia Española, *Esbozo de una nueva gramática de la Lengua Española*, Madrid, ed. Espasa-Calpe, 1983 (novena reimpresión).

5) Comentario de texto e tipoloxía textual:

Fernández, Luis, e Martín, Rosa Mª, *Comentario de textos literarios*, Barcelona, ed. Almadraba, 1995.

Fernández Campos, A. e outros, *El texto descriptivo-El texto expositivo*, Barcelona, ed. Octaedro, 1997.

Hernández, G. e Rellán, C., *Aprendo a escribir 3. Exponer y argumentar*, Madrid, Sgel, 1999.

Villanueva, Darío, *El comentario de textos narrativos: la novela*, Gijón, ed. Júcar, 1989.

6) Creación literaria:

Cassany, Daniel, *La cocina de la escritura*, Barcelona, ed. Anagrama, 1996 (terceira edición).

Cassany, Ferrán, Luna, Sanz, Calderón e Lloret, *Periscopio e Microscopio*, Barcelona, ed. Teide, 1999.

Ortega, Esperanza, *El baúl volador*, Zamora, Junta de Castilla y León, 1986.

7) Sintaxis:

López Meirama, Belén, *La práctica de la gramática en los textos*, Santiago, Universidad, Lalia 7, 2005.

Rodríguez Espiñeira, María José, e López Meirama, Belén, *Ejercicios de análisis sintáctico*, Santiago, Universidade de Santiago, Lalia 6, 1998.

Rojo, Guillermo, e Jiménez Juliá, Tomás, *Fundamentos del análisis sintáctico funcional*, Santiago, Universidade de Santiago, Lalia 2, 1989.

8) A expresión oral:

Abascal, M.D., e outros, *Hablar y escucha*, Barcelona, ed. Octaedro, 1993.

Cañas, José, *Hablamos juntos*. Barcelona, edit. Octaedro, 1997.

García-Caeiro, Ignasi, e outros, *Expresión oral*, Madrid, edit. Alhambra, 1986.

9) Comprensión lectora:

Pozo, Mª Alba, *Comprensión lectora*, Barcelona, ed. Almadraba, 1995.

10) Ortografía e expresión escrita:

Bericat, M., e outros, *Comunicaciones escritas*, Barcelona, ed. Teide, 2001.
Bonet e Rincón, *El libro de los acentos*, Barcelona, ed. Octaedro, 1993.
Calero Heras, José, *De la letra al texto. Taller de escritura*, Barcelona, ed. Octaedro, 1995.
Huerto, José J., e outros, *¡Buenos días, buenas letras!. Refuerzo de la ortografía castellana*, Barcelona, ed. Almadraba, 1995.
Moreno, Víctor, *El deseo de escribir*, Pamplona, ed. Pamiela, 1994.
Navarro, Pilar, *Cuaderno de ortografía. Secundaria 4*, Madrid, ed. SM, 1999.
Salguero, Juan, *En torno al diálogo*, Barcelona, ed. Octaedro, 1993.
Tierz, C., *Redacción*, Barcelona, ed. Teide, 2002.
Zayas, F.; Martínez, A. e Rodríguez, C., *Para narrar*, Barcelona, ed. Octaedro, 1996.11) Teatro:
Álvarez-Novoa, Carlos, *Dramatización. El teatro en el aula*, Barcelona, edit. Octaedro, 1995.
Cañas, J., *Actuando. Guía didáctica para jugar contigo al teatro*, Barcelona, Octaedro, 1993.

12) A comunicación:

Montaner e Moyano, *¿Cómo nos comunicamos?*, Madrid, ed. Alhambra, 1989.

13) A lingua nos medios de comunicación de masas:

Cerezo, Manuel, *Guía del redactor publicitario. Método para el análisis y la creación*, Barcelona, Octaedro, 1993 (segunda edición).
Jurado, J., e Gilabert, L., *El taller de prensa en tu clase*, Barcelona, Octaedro, 1992 (2ª ed.).

14) Os Procedementos:

Puig, Irene de, *Los procedimientos*, Barcelona, ed. Octaedro, 1993.

15) Proxectos dixitais: Marea Verde e outros.

MEMBROS DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA DO IES DE AMES

Bertamirás, 15 de setembro de 2021

Mª Carmen Prados Anaya (Xefa de Departamento)

Rafael Martín Méndez

María Socorro Míguez Viqueira

María Golán García

Isabel Vega Vázquez

Ana Alberte Lista

Fátima Pernas, profesora substituta de Carmela Busta Varela.